

Holndonner Hermann
**A Magyar Honvédség
összhaderőnemi felderítő rendszere
működésének elemzése**

ÁROP – 2.2.21 Tudásalapú közszolgálati előmenetel

MAGYARY
PROGRAM

Holndonner Hermann

**A MAGYAR HONVÉDSÉG
ÖSSZHADERŐNEMI FELDERÍTŐ RENDSZERE
MŰKÖDÉSÉNEK ELEMZÉSE**

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
Budapest, 2014

Nemzeti Közszerológati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Szerző:

© Holndonner Hermann, 2014

Kiadja:

© Nemzeti Közszerológati Egyetem, 2014

Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz, sokszorosításhoz, illetve más adatfeldolgozó rendszerben való tároláshoz és rögzítéshez a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

Olvasószervezés, tördelés:

Nemzeti Közszerológati és Tankönyv Kiadó Zrt.

ISBN 978-615-5305-98-6

Tartalom

Bevezetés	5
1. A katonai felderítés alapjai.....	7
1.1 A felderítés általános értelmezése	8
1.2 A felderítés vertikális és horizontális tagozódása.....	11
1.3 A felderítő rendszer kiterjedése.....	13
1.3.1 A felderítő rendszer érdekeltségi körzete.....	13
1.3.2 A felderítés felelősségi körzete (FFK).....	13
1.3.3 Befolyásolási térség (terület).....	14
1.3.4 A felderítés érdekeltségi körzete (FÉK).....	14
1.3.5 Kibertér	15
1.3.6 A felderítés kiterjedésének átfogó értelmezése.....	16
1.4 A felderítést befolyásoló egyéb tényezők	16
1.5 A katonai felderítés funkciói.....	18
1.6 A felderítés alapelvei.....	19
1.7 A katonai felderítés jellemzői.....	20
1.8 A felderítési információk típusai.....	21
1.9 A katonai felderítés információforrásai	22
1.9.1 A forrás megbízhatósága és az információ hitelessége.....	23
1.10 A katonai felderítési információ fajtái.....	23
1.11 A katonai felderítés ágai	25
1.12 A katonai felderítés korlátai.....	29
1.13 A felderítés folyamata.....	30
1.13.1 A felderítési ciklus.....	30
1.13.2 A felderítési folyamat szakaszai.....	32
1.13.2.1 Irányítás.....	32
1.13.2.2 Információgyűjtés	34
1.13.2.3 A felderítő információk feldolgozása	37
1.13.2.4 Jelentés és tájékoztatás.....	40
2. A magyar honvédség összhaderőnemi felderítő rendszere.....	42
2.1 Az összhaderőnemi felderítő rendszer vertikális tagoltsága	42
2.1.1 Az összhaderőnemi felderítőrendszer vezetési-irányítási mechanizmusa ..	44
2.2 MH Légi Vezetési és Irányító Központ	45
2.3 A harcászati felderítő rendszer felépítése	46
2.3.1 Század felderítő támogató csoport.....	46
2.3.2 Zászlóalj felderítő támogató alegység.....	46
2.3.3 Dandár felderítő zászlóalj.....	48
2.4 A harcászati felderítő rendszer képességei.....	49
2.4.1 Felderítő század.....	49

2.4.2 Elektronikai harc század.....	52
2.4.3 Harcászati hírszerző század.....	54
2.4.4 Pilóta nélküli felderítő repülő szakasz.....	55
2.5 Más fegyvernemekhez, szakcsoportokhoz tartozó információszerző elemek.....	57
2.5.1 Tűzér felderítés	57
2.5.2 Műszaki felderítés	59
2.5.3 Vegyi, biológiai, sugár-, atomfelderítés	60
2.5.4 Egészségügyi felderítés	61
2.6 A légi felderítő szakállomány	61
2.6.1 Légtérellenőrző ezred	61
2.6.2 NATO ellenőrző és jelentő központ, a CRC felderítő részleg feladatai (Control and Reporting Centre, CRC)	62
2.6.3 Repülőezred.....	62
2.6.4 Repülőszázad	64
2.7 A Magyar honvédség jelenlegi összhaderőnemi felderítő struktúrájának összegzett jellemzői.....	65
3. A Magyar Honvédség összhaderőnemi rendszerének irányítása.....	66
3.1 Műveletek tervezésében való részvétel	66
3.2 A művelettervezés felderítő támogatása.....	69
3.2.1 Az összhaderőnemi felderítő értékelés (Joint Intelligence Estimate).....	69
3.2.2 Az összhaderőnemi felderítő értékelés kidolgozása.....	70
3.2.3 Az összhaderőnemi felderítő értékelés és a művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítésének kapcsolata.....	70
3.2.4 A művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítése	71
3.2.5 A műveleti környezet összhaderőnemi felderítő előkészítésének folyamata	72
3.2.6 A felhasználás lehetőségei.....	73
3.2.7 A műveleti terület felderítő előkészítése és a célkiválasztási folyamat.....	74
3.3 A felderítő információgyűjtő rendszer irányítása.....	74
3.3.1 Felderítő információgyűjtő központ.....	74
3.3.2. Információgyűjtő elemeket irányító részleg	75
3.3.3 Az egységes felderítő információgyűjtő rendszer irányítása	75
3.4 A pusztítás tervének felderítő támogatása	76
3.4.1 A céltervezés folyamata	76
3.4.2 A céltervezési ciklus	77
Összegzés.....	81
Felhasznált irodalom.....	82
Ábrák jegyzéke.....	83
Képek jegyzéke.....	83

Bevezetés

Hazánk NATO-hoz történő csatlakozása kapcsán a Magyar Honvédség (katonai) felderítő rendszerének is át kell esnie olyan haditechnikai fejlesztésen, szervezeti, és módszertani átalakításon, amely lehetővé teszi, hogy az adott szintű katonai vezetés részére pontos, időszerű információkat legyen képes biztosítani a legoptimálisabb döntések meghozatala érdekében.

A katonai szervezetek átalakítása jelenleg is folyamatban lévő, aktuális permanens tevékenység. A különböző szintű vezetési rendszerek működésük során eltérő mennyiségű és minőségű felderítési adattal, információval kell, hogy rendelkezzenek.

A felderítő rendszer átalakítása a katonai vezetési struktúra átalakításával, a harcászati elvek, eljárások, módszerek átdolgozásával összhangban kerül végrehajtásra.

Alapvető kritérium az is, hogy az összhaderőnemi felderítő rendszernek képesnek kell lennie a szövetség keretein belüli tevékenységek felderítő támogatására is. Ezek a követelmények hatással kell, hogy legyenek a katonai felderítő rendszer működésére és működtetésére is. Újszerű képességeket kell kialakítani, melyek által a (harcászati, hadműveleti és hadászati szintű) felderítés a nem háborús műveletekben is támogathatja az adott szintű vezetési rendszereket.

A tanulmányban – a NATO-elvekkel összhangban – megfogalmazásra kerülnek az összhaderőnemi katonai felderítés legáltalánosabb ismérvei. Bemutatásra kerülnek a harcászati és a hadműveleti szintű kötelező felderítő rendszerei, ezek alkalmazási elvei, képességeik a különböző tevékenységekben.

A tanulmány a Nemzeti Közszerződési Egyetem és a különböző szintű tanfolyamok hallgatóinak felkészülését segíti azzal, hogy bemutatja a Magyar Honvédség összhaderőnemi felderítő rendszerének jellemzőit a különböző katonai műveletek felderítő támogatása folyamán.

A kutatás tervezett céljai

A hazai felderítő rendszer szárazföldi komponense ma még – sajátos helyzetéből fakadóan – csak korlátozottan képes a légi felderítő rendszere részére megbízható céladatokot produkálni akár a céltervezéshez, akár a csapások kiváltásához.

A kutatás folyamán a légi haderőnemi komponens vezetési-irányítási rendszereinek és a katonai felderítés rendszerének kapcsolatával kívánok foglalkozni abból az aspektusból megközelítve, hogy a különböző, de egymással szorosan összefüggő alrendszerek miként képesek a döntéshozók (a csapás kiváltására) információs követelményeit a különböző újszerű kihívások katonai kezelésére kielégíteni.

Ennek megfelelően a következő területeket szükséges tudományos vizsgálat tárgyává tenni:

1. A szárazföldi haderőnemi felderítő komponens lehetőségeit és képességeit.
2. A légi haderőnemi felderítő komponens lehetőségeit és képességeit.
3. A szárazföldi haderőnemi vezetés-irányításának sajátosságait.
4. A légi vezetés-irányításának sajátosságait.

5. A két haderőnem vezetés-irányítási rendszere interoperabilitásának lehetőségeit.
6. Az összzadat-forrású felderítésre támaszkodó összhaderőnemi művelet tűztámogatásának lehetőségeit.
7. A légi-erő által alkalmazható nem szokványos csapásmérő rendszerek (pilóta nélküli csapásmérő repülőeszközök) alkalmazásának kérdéseit.

Ebből adódóan kutatómunkám céljaul tűztem ki (kutatási célok):

1. A Magyar Honvédség összhaderőnemi felderítő rendszere helyének, szerepének feladatainak és az ehhez szükséges képességeinek megalapozott meghatározása.
2. A légi-erő vezetési és irányítási rendszere sajátosságainak bemutatása, különös tekintettel az összhaderőnemi műveleti spektrum tűztámogatási feladatrendszer vizsgálatára.
3. Az (össz-) haderőnemi felderítő törzsek „célkezeléssel” (targeting) kapcsolatos sajátos feladatainak meghatározása.

A kitűzött kutatási célok elérése érdekében:

- * Tanulmányoztam a témához kapcsolódó hazai és külföldi szakirodalmakat, a legújabb kutatások eredményeit.
- * Feldolgoztam és értelmeztem a témához köthető NATO- (szövetséges és nemzeti) doktrínákban megfogalmazottakat.
- * Széleskörűen felhasználtam az interneten hozzáférhető elektronikus szakanyagokat, irodalmakat.
- * Konzultációt folytattam a különböző szintű vezető szerveknél és törzseknél, valamint csapatoknál.
- * Felhasználtam a csapatszolgálatom idején szerzett tapasztalataimat.

Az általános kutatási módszerek közül a *megfigyelést*, az *indukciót* és a *kritikai adaptációt*, míg a hadtudományi kutatómunka speciális módszerei közül a *parancsnoki és törzszvezetési gyakorlatokon*, *hadijátékokon* való részvétel és a *katonai kísérlet* módszereket terveztem alkalmazni.

A kutatómunka során összegyűjtöttem, elemeztem, *rendszeriztem és összevettem* a témához kapcsolódó hazai és külföldi szakirodalmat. Részt vettem különböző, a témával kapcsolatos konferenciákon. Konzultációkat folytattam a HM HVK J-2, valamint az MH ÖHP G-2 és a felderítő csapatok vezető szerveinél, a témában jártas szakemberekkel.

1. fejezet – A katonai felderítés alapjai

A kétpólusú világtrend megszűnése után a nemzetek és a nemzetközi szervezetek új típusú – a biztonságukat fenyegető – kihívásokkal találták szembe magukat. Lényegében megszűnt egy „hagyományos” jellegű, világméretű háború kialakulásának veszélye, helyette új, regionális jellegű kockázati tényezők jelentek meg. Egyre inkább globalizálódó világunkban azonban ezek a veszélyek sem maradnak izoláltak, átléphetnek az országhatárokon, eszkalálódhatnak, maguk is globális hatásúvá válhatnak. Fenyegetést jelenthetnek környezetünkre, az emberiségre, valamint a nemzetközi szervezetek és a demokratikus nemzetállamok biztonságára is.

Ezekre a veszélyekre napjainkban már nem lehet a hagyományos módon és eszközökkel, illetve eljárásokkal reagálni, az esetek többségében már nem a katonai erő alkalmazása jelenti az egyetlen megoldást. Több egyidejű veszélyforrás realizálódása esetén csak nehezen vagy egyáltalán nem lehet védekezni, ezért napjainkban nő a megelőzés szerepe. Ebben pedig egyre inkább *előtérbe kerül a preventív diplomácia, a politikai, gazdasági, vallási, pénzügyi stb. beavatkozás és ráhatás* – mint eszköz és eljárás mód –, mivel ezekkel a problémákkal jellegüknek megfelelően kell foglalkozni, úgy is mondhatnánk, „kezelni” kell őket.

A történelem során ugyan kevés példát találhatunk a konfliktusok megakadályozására, de a huszadik század második felére jellemző hidegháború befejeződése óta mindinkább teret nyer az a nézet, miszerint *egyszerűbb és olcsóbb megelőzni egy válság kifejlődését*, mint bekövetkezése és esetleges eszkalációja után eredményes megoldást találni rá.

A problémák megelőzésének egyetlen lehetősége az időben történő reagálás képességének fenntartása. Ahhoz azonban, hogy képesek legyünk a válságokat időben jelezni, megelőzni, vagy kialakulásuk után eredményesen kezelni, megnő a felderítés korai előrejelző és támogató szerepe. Csupán abban az esetben van esély a sikeres megelőzésre vagy beavatkozásra, ha a konfliktus legelső tüneteinek megjelenésekor az intézkedésre jogosult és képes szervezetek pontos ismeretekkel (tudás) rendelkeznek az események előzményeiről, okairól és folyamatának megakasztási lehetőségeiről. A nem katonai eszközökkel végrehajtott megelőzés sikertelensége esetén a katonai beavatkozásnak is fontos alapfeltétele a szükséges információk megléte. Az ilyen jellegű információk gyűjtése, feldolgozása és a politikai, illetve katonai döntéshozók felé történő jelentése a biztonsági szolgálatok, kiemelten a katonai titkosszolgálatok legfontosabb feladatai közé tartoznak.

A felderítő hírszerző támogatás – ennek is főként a katonai ágazata – kiemelt jelentőséggel bír a válságok hatékony megelőzésének és eredményes rendezésének szempontjából. A felderítő hírszerző támogatás célja, hogy segítse a döntéshozókat annak eldöntésében, hogy a nemzeti politikai érdekeknek megfelelően küldjenek-e erőket az adott területre, illetve mekkorák a műveletekben való részvétel politikai és katonai kockázatai. Információkat ad továbbá a csapatok béketámogató feladatokra történő

felkészítéséhez, és a szembenálló erők folyamatos figyelemmel kíséréseivel naprakész információkat szolgáltat a telepített erők részére. Információkat biztosít a csapatok védelme érdekében, hogy a parancsnok időben tudjon intézkedni a saját erők védelmére. A válságkezelő műveletekben a hadászati, hadműveleti és harcászati szintű felderítés szoros egységet képeznek, gyakran el is mosódik közöttük a határ, ezért különválasztásuk hiba lenne.

A felderítéshez – ezen belül a katonai felderítéshez – köthető fogalmi rendszer az elmúlt közel két évtized során jelentős változáson, átalakuláson ment keresztül. Ahhoz, hogy a harcászati szintű katonai felderítés összefüggéseit megértsük, a tanulmány első fejezetében foglalkoznunk kell a katonai felderítéshez kapcsolható alapfogalmak tisztázásával, értelmezésével, egységesítésével. A felderítéssel kapcsolatos alapfogalmak rendszerének tisztázásához a Hadtudományi lexikon és az érvényben lévő hazai és szövetségi doktrínákban is megjelenő fogalmakat tekintetem kiinduló alapnak.

1.1 A felderítés általános értelmezése

A *hírszerzés* a titkosszolgálati tevékenység egyik alapvető szolgálati ága, amely külföldi bizalmas politikai, gazdasági, technikai, tudományos, katonai híryananyagok, adatok, információk tervszerű gyűjtését, elemzését, értékelését végzi nyílt és titkosszolgálati erőkkel, eszközökkel, módszerekkel.

A hírszerzés kifejezéssel párhuzamosan, vagy annak kiváltásaként a *felderítés* elnevezés is használható. Az 1995-ben kiadott, tudományos alapossággal megszerkesztett Hadtudományi Lexikon az átfogóan értelmezhető felderítést így definiálja: „Az állami apparátus vezető szervei és a különböző szintű parancsnokságok azon intézkedéseinek, rendszabályainak és tevékenységeinek összessége, amelyek egy ország vagy országcsoport érdekeiről, célkitűzéseiről, szándékáról, terveiről, tevékenységéről, erőforrásairól, fegyveres erőinek felépítéséről, csoportosításáról, haditechnikájáról, kiképzettségi színvonaláról, harckészültségi helyzetéről és a hadszíntérré váló terület előkészítéséről szóló adatok megszerzését, gyűjtését, rendszerezését, tanulmányozását és a felhasználóhoz történő eljuttatását célozzák. A felderítés rendeltetését és feladatait tekintve, a hírszerzéshez hasonlóan *politikai, gazdasági, katonai, tudományos-technikai felderítési* ágakra tagozódik”¹

Ez a meghatározás négy évvel a NATO szövetségi rendszerhez történő csatlakozásunk megelőzően fogalmazódott meg. Ennek ellenére a definícióból már jól érzékelhető, hogy a felderítés jelentésének megfogalmazásakor a szerkesztők – felhasználva a korszak hadtudományi kutatásainak eredményeit – törekedtek a felderítés átfogó megközelítésére. A fogalom nem pusztán az információk megszerzésére irányuló „tevékenységeket” taglalja, hanem lényegében világos utalásokat tesz arra vonatkozólag, hogy a felderítés,

mint tevékenység során milyen jellegű (tartalmú) adatokat, információkat kell megszerzeni.²

Látható, hogy ez a kezdeti „átfogó” értelmezés még nem foglalkozik az információszerezés szervezeti kereteivel (a szervezetek, amelyek a felderítést végzik).

A hírszerzés, felderítés egyik talán egyik legfontosabb ága a katonai hírszerzés, illetve katonai felderítés, mely a katonai felderítő szervezeteknek békében és háborúban egyaránt, folyamatosan, minden lehetőség felhasználásával végzett tevékenysége, az ellenséges, vagy várhatóan ellenséges országok katonapolitikai helyzetére, hadigazdasági potenciáljára, fegyveres erőire, valamint a hadszínterekre vonatkozó adatok megszerzése, tanulmányozása, felhasználásra történő átadása céljából. A katonai felderítést a katonapolitikai célkitűzések és a várható katonai feladatok teljesítése érdekében folytatják. A katonai felderítés a megszerzett adatok feldolgozásának eredményeképpen többek között következtetéseket von le a szembenálló fél valószínű szándékára, várható tevékenységére, erős és gyenge oldalaira vonatkozóan.

A felderítési folyamat befejezéseként előállításra kerül a felderítési információ,³ melyet a parancsnok, a törzs, az előljáró, az együttműködők, az alárendeltek – szintjüknek megfelelően – megkapnak. A felderítő rendszer működtetésének alapvető célja az információk (felderítési adatok)⁴ előállítása, és a meghatározott időben történő eljuttatása a felhasználókhöz.

- 2 *Felderítés (Intelligence)* – Többjelentésű szó. Felderítési adat, annak megszerzése és feldolgozásának folyamata. Egyrészt azt az ismeretanyagot jelenti, amely az ellenségre (potenciális ellenségre), a harcterületre és időjárásra vonatkozik, valamint tartalmazza a megszerzett ismeretek feldolgozása során alkotott következtetéseket, értékeléseket. Ennek megfelelője a felderítési adat. Másrészt az adatok megszerzésére irányuló konkrét tevékenységet jelenti, amelyet a felderítési adatforrások folytatnak. Ennek megfelelője a felderítés. Harmadrészt a nyert adatok és információk feldolgozásának folyamatát jelenti, amelynek során a felderítési adatot előállítják. (*NATO szakkifejezések és meghatározások szógyűjteménye*. Euro-atlanti Integrációs Munkacsoport, Bp., 1996.)
- 3 Az ún. rendszerváltó évektől, de különösen a XXI. század kezdetétől a hírszerzés, illetve *felderítés* fogalmak helyett egyre inkább a rendszerszemléletű *információszerezés* (adatgyűjtés) fejezi ki pontosabban a tevékenység lényegét. Az információs forradalom, az információs társadalmak, a hálózatközpontú információs hadviselés és átfogóan az *információ=hatalom* fogalmak, elvek, tények reális és meghatározó valósággá, versenytényezővé váltak. Az információ éppen olyan főszerepet játszik a világban, mint az anyag és az energia. A világot alkotó rendszerek információs kapcsolatok révén szerveződnek egésszé. (Az információra nem érvényesek az anyag- és energia-megmaradási törvények, azaz megsemmisíthető és létrehozható.) Az információ így tehát az emberi szervezet egyik erőforrásává vált, legáltalánosabb értelemben az objektív valóság visszatükröződése az emberi tudatban. (VÁRHALMI A. Miklós: *A hírszerzés, felderítés szerepe és jelentősége a XXI. századi NATO számára*. Tanulmány. 2008. 4.)
- 4 A felderítési adat minden olyan ismeret, amely elősegíti az ellenség (potenciális ellenség) tevékenységének, képességeinek és lehetőségeinek, valamint a hadszíntér jellegének, annak jellemzőinek és időjárási viszonyainak megismerését. Tartalmazza mindazokat a tényeket, amelyeket az adatforrások (felderítő szervek) összegyűjtöttek, és a felderítő törzsek azok feldolgozása során következtetésként levontak, értékelték. A felderítési adat az információk feldolgozásával állítható elő. Általában egy már korábban létező, vagy új felderítési adathoz kapcsolódik, és elősegíti egy jellemző kapcsolatrendszer feltárását. (NATO szakkifejezések... I. m.)

1 SZABÓ József (szerk.): *Hadtudományi lexikon*. Magyar Hadtudományi Társaság, Bp., 1995. 339.

A felderítő rendszer tudása tehát a megszerzett információkból keletkezik. A tudás összegyűjtött,⁵ rendszerezett ismeretek,⁶ adatok összessége, amelyek segítségével meghatározott feladatokat, problémákat oldhatunk meg. A tudás segítségével rendszerint megkísérelünk előrelátni, kikövetkeztetni bizonyos dolgokat. A tudás a tárolt adatok gyűjtési, rendszerezési és feldolgozási algoritmusát is magában foglalja. A tudásra érvényes a szinergia⁷ elve: az egész több mint a részek összessége.⁸

A hírszerzés, felderítés is két fő erőforrással végezhető: emberi (humán) és/vagy technikai megoldásokkal. A történelem során a technikai és az emberi eszközök aránya is jelentősen megváltozott. Az emberiség történetének kezdeti időszakában az embereken volt a hangsúly,⁹ de ez mára a technikai eszközökre helyeződött át, és ez várhatóan a jövőben még meghatározóbbá válik, ami természetes és jelentős hatással van az eredményességre. Ennek oka egyrészt az, hogy a technikai eszközök műszaki megoldásai rendkívül sok célra váltak alkalmassá (érzékelés, észlelés, pontosság, gyorsaság, feldolgozás, elemzés, kiértékelés, döntés-előkészítés stb.), amire a közvetlen emberi (humán) megoldások nem alkalmasak. Másrészt a humánkockázatok jelentősen csökkenthetők a technikai megoldásokkal. A technikai megoldások előretörése és túlsúlya bizonyos fókig megtevesztő lehet. Ugyanis, például a terrorizmus, az öngyilkos merényletek bebizonyították, hogy az egyes embercsoportok, az egyes emberek viselkedésében, gondolataiban, szándékaiban a technika, az infokommunikációs rendszerek egyelőre nem tudnak olvasni, ezért ehhez meghatározóan az emberi erőforrások felhasználásával folytatott hírszerzés a megoldás. Tehát a közvetlen emberi hírszerzést, az ügynöki munkát, a beépítést, a hálózatépítést, a HUMINT szerepét nem célszerű elhanyagolni, sőt minél inkább rangján kell kezelni annak, aki eredményes kíván maradni a XXI. században is.

„A felderítés olyan harci támogató tevékenység, amelyet a csapatok információk megszerzése érdekében különböző aktív és passzív módszerekkel folytatnak az ellenség (potenciális ellenség) tevékenységének, képességeinek és erőforrásainak meghatározása, valamint az összhaderőnemi hadműveleti terület egy meghatározott részére vonatkozó időjárás, földrajzi és vízrajzi viszonyok megállapítása érdekében.”¹⁰

A szárazföldi és a haderőnem összefgyvernemi kötelékei felderítő rendszerének és a légierő haderőnem felderítő rendszerének, tehát az összhaderőnemi felderítő rendszer-

5 A felderítés adatainak gyűjtését úgy tervezzük, és úgy valósítjuk meg, hogy az biztosítsa a parancsnok felderítési követelményeinek teljesítéséhez szükséges információigényeket, és egyúttal kielégítse a más parancsnokságoktól is beérkező információigényeket.

6 Felderítési adatok és információk osztályozása és nyilvántartásba vétele. Olyan állandó eljárás, melynek során a beérkezett információkat más információkhoz, adatokhoz rendelik hozzá, azaz valamilyen szempont szerint csoportosítják, és annak megfelelően veszik nyilvántartásba.

7 Együttműködés.

8 VÁRHALMI A. Miklós: I. m. 5.

9 Szun Ce: „Ezt az előre-tudást nem lehet a szellemektől megszerezni, nem lehet sem más dolgok mintájára levont következtetések, sem számítások útján megszerezni; az ellenség helyzetének ismeretét mindig emberektől kell megszerezniünk. Kémeket alkalmazunk tehát, mégpedig ötfélek. Vannak megtelepedett kémek, vannak belső kémek, vannak visszatérő kémek, vannak a halál kémei, s vannak az élet kémei.”

10 Magyar Honvédség Összhaderőnemi Doktrína. 2.kiadás.

nek az alapvető rendeltetése, hogy – illeszkedve a nemzeti (adott helyzetben a szövetségi vagy az adott feladatra létrehozott többnemzeti) összhaderőnemi és haderőnemi felderítő rendszerhez – béke időszakában és válsághelyzetben a nem háborús műveletek, valamint háborús időszakban a haditevékenységek (háborús műveletek) esetén a kialakult helyzetet folyamatosan figyelemmel kíséri. Biztosítja a szárazföldi csapatok összefgyvernemi parancsnokainak, a légierő haderőnem parancsnokainak és a tervezőknek az összes szükséges adatforrást a kellő időben történő információszerzéshez. Lehetővé teszi a parancsnokok számára feladataik, küldetésük eredményes teljesítését.

A felderítés és a szárazföldi összhaderőnemi (összefgyvernemi) műveletek szorosan összefüggő tevékenységek. A hatékony felderítési folyamat az összhaderőnemi (összefgyvernemi) kötelék parancsnoka által megszabott felderítési követelményeken nyugszik, ez teszi lehetővé a különböző műveletekre történő hatékony felkészülést, és azok eredményes végrehajtását.

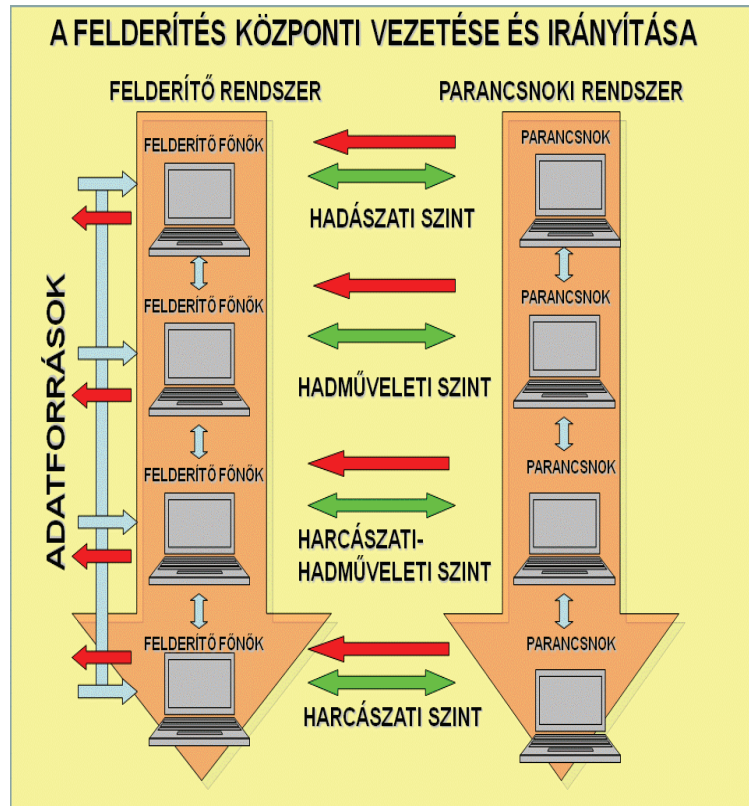
1.2 A felderítés vertikális és horizontális tagozódása

A felderítés felosztható aszerint, hogy milyen ágazati tevékenységet támogat, milyen tervezési (vezetési) szinthez kapcsolható, és végezetül aszerint, hogy a felderítő műveletek milyen dimenzióban zajlanak, és azokat milyen rendeltetésű erők alkalmazásával hajtják végre.

Az alábbi táblázatban a felderítés horizontális és vertikális tagozódása látható.

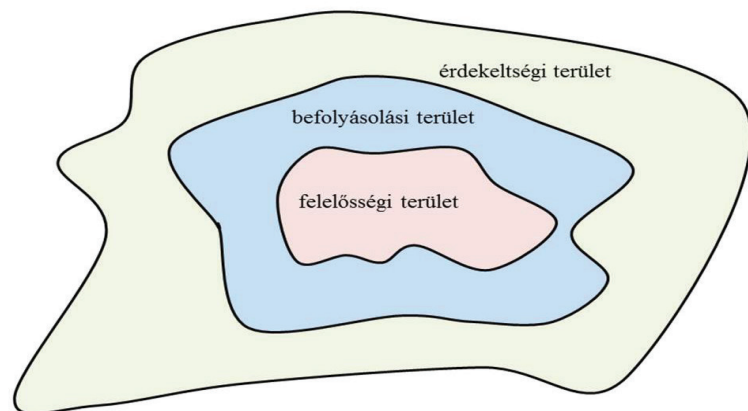
A FELDERÍTÉS TAGOZÓDÁSA				
ÁGAZATOK (horizontális)				
POLITIKAI FELDERÍTÉS	KATONAI FELDERÍTÉS	GAZDASÁGI FELDERÍTÉS	TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI FELDERÍTÉS	
A KATONAI FELDERÍTŐ RENDSZER TAGOZÓDÁSA A FELADATOK MÉRETÉTŐL (TERVEZÉSI SZINTTŐL) FÜGGŐEN (vertikális)				
Felső szintű (hadászati)		Középszintű (hadműveleti)	Alsó szintű (harcászati)	
Magyar köztársaság; Honvédelmi Minisztérium Honvéd Vezérkar		MH Összhaderőnemi Parancsnokság	dandár-, ezred-, zászlóaljparancsnokság, ill. azonos szintű parancsnokságok	
A TEVÉKENYSÉG TÉRSÉGE (DIMENZIÓJA) ÉS AZ ERŐK RENDELTETÉSE ALAPJÁN (horizontális)				
KOZMIKUS FELDERÍTÉS	TENGERI FELDERÍTÉS	KÜLÖNLEGES FELDERÍTÉS	LÉGI FELDERÍTÉS	FÖLDI FELDERÍTÉS

1. táblázat. A felderítés horizontális és vertikális tagozódása (saját szerkesztés)

1. ábra. A katonai felderítés vertikális tagozódása (saját szerkesztés)

A műveleti terület kiterjedése

2. ábra. A műveleti terület kiterjedése (saját szerkesztés)

1.3 A felderítő rendszer kiterjedése

A felderítő rendszer kiterjedése szoros egységet képez a műveleti területtel, attól nem elválasztható, nem független.

1.3.1 A felderítő rendszer érdekeltségi körzete

A hatékony felderítő rendszernek megfelelő előrelátást kell nyújtania a parancsnoknak elhatározása meghozatalához és a művelet vezetéséhez.

Az érdekeltségi területre¹¹ vonatkozó szükséges felderítő igényeket és a felderítéssel szemben támasztott követelményeket a parancsnok személyesen határozza meg.

AZ ÉRDEKELTSÉGI KÖRZET IRÁNYSZÁMAI MAGAS INTENZITÁSÚ HAGYOMÁNYOS MŰVELETEKBEN (órában és kilométerben)		
VEZETÉSI SZINT	A PARANCSNOK „ELŐRELÁTÁSA” időben	KILOMÉTER távolságban
század	4-6 óra	5-8 km-ig
zászlóalj	12 óráig	10-15 km-ig
dandár	24 óráig	30 km-ig
hadtest (hadosztály)	72 óráig	100-150 km-ig

2. táblázat. Az érdekeltségi körzet kiterjedése távolságban és időben (saját szerkesztés)¹²

1.3.2 A felderítés felelősségi körzete (FFK)

A parancsnok részére az előjáró rendszerint meghatározza a felderítés felelősségi körzetét. A parancsnok megköveteli a felderítő törzstől, hogy a felderítés fő erő kifejtését erre a körzetre összpontosítsa. A felderítés felelősségi körzete függ az ellenségről rendelkezésre álló adatoktól, a tereptől és az időjárástól. A tevékenység során általában nem lehet dogmatikusan ragaszkodni az adott területhez. Általános szabályként megfogalmazható, hogy a felderítés felelősségi körzete az a földrajzilag körülhatárolható terület, amely az adott katonai szervezet működési körzetének határain túl, a rendszeresített

11 Az érdekeltségi körzetet az adott parancsnok több szempont figyelembevételével határozza meg. Ez általában az adott szintű kötelék harctevékenységi körzetének kiterjesztése, nagysága függ a saját kötelék feladatától és az ellenség képességeitől.

12 Hagyományos, magas intenzitású műveletekre vonatkozó megközelítés, ahol a kötelékek feszes hadrendi felépítésben, a megoldandó feladatokat térben és időben összehangoltan, egységes műveleti területen hajtják végre.

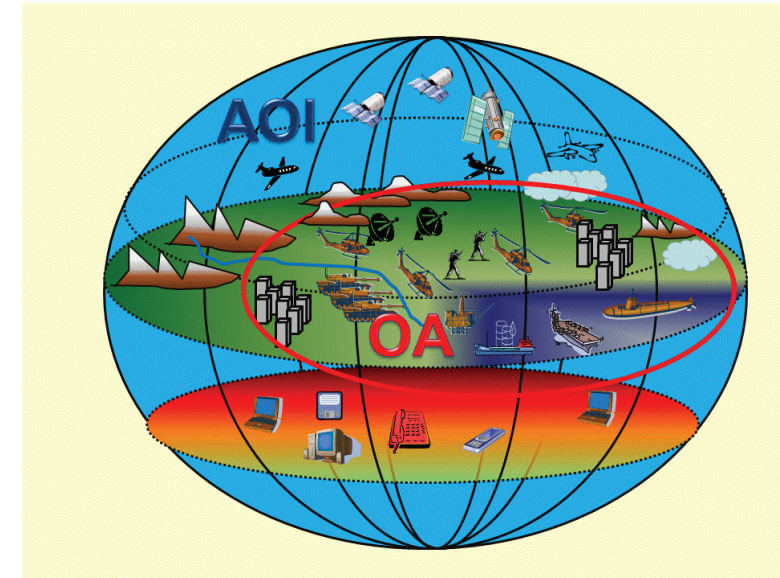
felderítő eszközök hatótávolságáig tart. Az előjáró kötelessége, hogy az általa meghatározott körzet felderítési lehetőségeit biztosítsa. Amennyiben szükséges, saját felderítő erőiből ad megerősítést. A felderítés felelősségi körzetén kívül eső területekről az előjáró és a szomszéd felderítő törzsei adnak felderítési adatokat.

1.3.3 Befolyásolási térség (terület)

Olyan földrajzilag körülhatárolható terület, ahol a parancsnok képes közvetlenül befolyásolni a műveleteket a parancsnoksága alatt álló erők manővereinek (csak az előjáró engedélyével lehetséges a felelősségi területet határoló sávhatárok átlépése), információs műveleteinek, harctámogató és harckiszolgáló támogató rendszereinek alkalmazásával. A befolyásolási területen belül a parancsnok képes fizikai hatásokat okozni tűz és manőverek alkalmazásával, valamint képes pszichológiai hatásokat kiváltani, kihasználva az információs műveletek befolyásoló képességét.

1.3.4 A felderítés érdekeltségi körzete (FÉK)

A parancsnoknak általában szüksége van a FFK-hoz csatlakozó területekről is felderítési adatokra. Feltétlenül szükséges megfelelő információkkal rendelkezni, ha az ellenség a csatlakozó területeket megszállta, tevékenysége veszélyezteti, vagy kihat a feladat végrehajtására. Az érdekeltségi körzet magában foglalja a FFK-t és azt a területet, amelyet a parancsnok ezenkívül fontosnak ítél. Az adott szintű kötelék érdekeltségi körzete hagyományos műveletek esetén általában megegyezik a magasabb előjáró FFK-ével. A felderítés érdekeltségi körzete a felderítés felelősségi körzetén túl, a parancsnok által meghatározott, általában földrajzilag körülhatárolható terület, melyről a parancsnok felderítési adatok megszerzését szükségesnek tartja. Amennyiben ez meghaladja a FFK-t, a magasabb parancsnokságtól, vagy nemzeti felderítő szervezetektől igényli a szükséges felderítési adatokat.

3. ábra. A művelet körzete és az érdekeltségi körzet¹³

1.3.5 Kibertér

A kibertér (angolul: cyberspace) számítógéprendszerek és hálózatok által alkotott metaforikus tér, amelyben elektronikus adatok tárolódnak és online adatforgalom, valamint kommunikáció zajlik.

Kibertérnek vagy információs térnek nevezzük a háború információs dimenzióját. A fogalom katonai értelmezése ebből kifolyólag tágabb, mint a polgári: míg a polgári szféra a telefonvonalakat, műholdas rendszereket, számítógépes-hálózatokat és azok internetes kapcsolatát, azaz az online hálózatokat tekinti a kibertér részének, addig a katonai fogalmi keretbe a harctéren megtalálható navigációs eszközök, radarok és minden egyéb eszköz beletartozik, melyek elektromágneses energiát használnak fel az információ megszerzésére és továbbítására.

A kiberhadviselés az informatikai és távközlési rendszerek támadását és védelmét, valamint az ellenfél ilyen típusú műveleteinek, támadásainak megakadályozását jelenti. A kiberhadviselés az információs műveletek részeként jelenik meg, melyek célja az információs fölény kivívása és megtartása.

¹³ Felderítés érdekeltségi körzete, area of interest – AOI; Katonai művelet körzete, operational area – OA.

1.3.6 A felderítés kiterjedésének átfogó értelmezése

A felderítés a hagyományos értelemben végrehajtott műveletek vonatkozásában felderítési információkat szolgáltat az adott szintű parancsnok részére a műveleti területről, kiemelten annak a katonai műveletekre gyakorolt hatásairól (terepről, időjárásról, látthatóságról), az ellenség összetételéről, erejéről, elhelyezkedéséről, képességeiről, lehetőségeiről, jelenlegi és várható tevékenységéről.

Az elmúlt közel másfél évtized katonai erő alkalmazásával „kezelt” konfliktusai jelentősen megváltoztatták, kiterjesztették ezt a hagyományos felfogást. Nyilvánvaló, hogy az esetek többségében a műveletek kitűzött bonyolult célrendszerének elérése nem valósítható meg pusztán az ellenség haderejének megsemmisítésével. A műveletet vezető parancsnokra sokkal komplexebb feladat hárul. Meg kell határozni, hogy az adott műveleti területen működő rendszerek melyikét, milyen módon kell a művelet során befolyásolni a kívánt katonai (politikai) cél elérése érdekében. Ez a fajta parancsnoki tevékenység csak abban az esetben lehet eredményes, ha az adott műveleti területen ható valamennyi rendszert, azok hatásait, interakcióit megismerjük. Ezek a bonyolult organikus rendszerek általában a politikai, katonai, gazdasági, szociokulturális, infrastrukturális és információs rendszerek, kiegészülnek az adott aktuális fizikai környezet, valamint az idő (év/napszak) által okozott hatásokkal.

A műveleti területen ható rendszerek átfogó jellegű vizsgálatát, elemzését nevezük a Műveleti Környezet Átfogó Előkészítésének.¹⁴ A Műveleti Környezet Átfogó Előkészítése elsősorban stratégiai és hadműveleti szinteken kerül végrehajtásra. Ez egy olyan analitikus folyamat, melynek célja az összhaderőnemi műveletre befolyással bíró valamennyi környezeti összetevő – a földrajzi környezet (légtér, szárazföldi és tengeri dimenziói, világűr), valamint a szembenálló, a baráti és a semleges erők politikai, katonai, gazdasági, szociokulturális, infrastrukturális és információs rendszerei – fő jellemzőinek integrált értelmezése, elemzése-értékelése. Ennek az irányított folyamatnak az eredménye a Műveleti Környezet Átfogó Értékelése.

1.4 A felderítést befolyásoló egyéb tényezők

Egy adott ország katonai szempontú védelme érdekében végrehajtott stratégiai tervezés során elegendő idő áll rendelkezésre, a környezet összes tényezőjének figyelembevételével, a várható műveleti terület részletes értékelésének elkészítésére.

Az eshetőségi tervek készítése során a rendelkezésre álló idő rövidebb ugyan, de általában elegendő az átgondolt és megalapozott értékelések elkészítésére. Egy gyors lefolyású válság kifejlődése esetén számolni kell a nem kellő mennyiségben rendelkezésre álló felderítési alpinformációk esetleges hiányosságaival.

A felderítés feladata ebben az esetben is az, hogy a hiányzó információkat megszeresse, illetve reális előrejelzéseivel segítse a döntéshozókat.

A felderítő törzsek tevékenységét a műveleti környezet számos tényezője befolyásolja:

- * A műveletek komplexitása
A műveletek komplex jellege megköveteli, hogy az adatforrások lehető legszélesebb felhasználásával folytassunk felderítést, amely megalapozza a parancsnok kritikus információkövetelményének kielégítését.
A műveletek jellege is alapvetően befolyásolja a felderítő törzs működési rendjét. Ennek megfelelően a felderítési módszereket, eljárásokat is változtatni kell, reagálva a rendelkezésre álló adat- és információmennyiségre.
- * Információs túltelítettség
Korunk jelensége az információs túltelítettség, amely megnehezíti, bonyolulttá teszi a rendelkezésre álló korlátozott adatgyűjtő és feldolgozó képességek hatékony irányítását. Ez megköveteli a koordinációt, a hatékonyságot és a dinamikus alkalmazkodó képességet. A fontos adatok és információk gyakran eltűnhetnek a rendelkezésre álló nagy tömegű jelentéktelen adat és információ között. A megbízható és értékelt felderítési információk előállítására érdekében megfelelő felderítő rendszert kell felépíteni. A parancsnokoknak minden szinten biztosítani kell a hatékony szervezeti struktúrát, hogy felderítő törzse képes legyen információgyűjtő és -kezelő szervezetével az adatok és információk szűrésére, a túltelítettség megakadályozására.
- * A hagyományos katonai vezetési szintek összemosódása
A műveletek során tapasztalható, de a felderítésben még jobban érzékelhető, hogy a hagyományos vezetési szintek (stratégiai, hadműveleti, harcászati) egyre kevésbé különíthetők el egymástól. Az információgyűjtő rendszerek megnövekedett képessége, valamint a rendelkezésre álló kommunikációs lehetőségek azt eredményezik, hogy a harcászati szintű parancsnok is hozzáférhet akár stratégiai szintű információkhoz is, de a harcászati szintű adatok is megjelenhetnek közvetlenül a stratégiai szinten.
- * Az átfogó megközelítés
A műveletekben számos nem katonai szereplő is részt vesz. Ezek lehetnek a különböző kormányok szervezetei, ügynökségei, nem kormányzati szervezetek, nemzetközi szervezetek és magáncégek, magánszervezetek egyaránt. A különböző szervezetek nyújtotta támogatás optimalizálása érdekében a NATO kifejlesztette az átfogó megközelítés koncepcióját, amely megköveteli a katonai és nem katonai szereplők tevékenységének hatékony koordinációját, együttműködését az összhaderőnemi műveleti területen. A parancsnok és törzse a hadászati szinttől a harcászati szintig minden területen megszervezi az együttműködést a műveletet végrehajtó fegyveres erő és a művelet térségében tevékenykedő polgári szervezetek, csoportok között. Mindezek ellenére adódhatnak problémák, félreértések a katonai és civil szervezetek között. A parancsnok személyes fele-

¹⁴ A szövetségi terminológiában CPOE – Comprehensive Preparation of the Operational Environment.

lőssége, hogy megfelelő viszonyt alakítson ki a műveleti területen tevékenykedő minden szereplővel.

A felderítő törzs az átfogó megközelítés koncepciójának megfelelően állítja elő az értékelt felderítési információkat, amelyek a teljes spektrumból érkező adatokon és információkon alapulnak. A felderítő törzs munkáját polgári szakértők is segíthetik, akik részt vesznek az elemző munkában, és visszajelzéseket biztosítanak a felderítő törzs számára a civil és egyéb, nem kormányzati szervezetek nyújtott támogatásról.

1.5 A katonai felderítés funkciói

A tudásbázis kialakítása folyamán a felderítés alapozza meg a környezetről és a műveletre hatással lévő szereplőkre (beleértve szándékaikat, képességeiket, motivációjukat) vonatkozó tudásbázis kialakítását. Ennek az alap-tudásbázisnak a kialakítása azonban nem kizárólag a felderítő rendszer, a felderítő törzs feladata, ebbe bevonásra kerül a törzs valamennyi részlege is. Napjainkban a civil szakértők, tudásközpontok, tudományos kutatóintézetek és egyéb mérvado szervezetek és személyek bevonása is szükségessé válik. Az MH-n belül (2014 áprilisáig, hadászati (hadműveleti) szinten a HVK Felderítő Csoportfőnökség koordinálta az adott érdekeltségi területre vonatkozó tudásbázis kialakításához szükséges információk megszerzésére vonatkozó kérelmek igény szerinti felterjesztését, a kapott információk naprakészen tartását. Hadműveleti szinten az MH ÖHP Felderítő Főnökség látja el ezt a feladatot.¹⁵

Prediktív¹⁶ értékelés: azt jelenti, hogy a kezdeményezés fenntartása érdekében a felderítés megfelelő előrelátást biztosít az adott szintű parancsnok számára. A régmúlt, közelmúlt és a jelen¹⁷ aktuális eseményeinek folyamatos áttekintése a szembenálló fél esetleges jövőbeni szándékára adhat előrejelzést. A felderítő törzsnek előre kell gondolkodnia, és egy olyan megbízható eljárásrendet és technikát kell kialakítania, mely lehetővé teszi prediktív értékelések elkészítését, ezzel biztosítva a döntéshozók részére a megfelelő előrejelzést.

Korai előrejelzés és riasztás: a parancsnok részére történő olyan időbeni információ biztosítása, amely lehetővé teszi az időbeni döntés meghozatalát, a különböző fegyverrendszerek leghatásosabb alkalmazása feltételrendszerének kialakítását. Ez az az előrelátás, amely lehetőséget biztosít a parancsnok részére, hogy csapatai a műveleti területen kialakult instabil helyzetet időben stabilizálják, illetve megakadályozzák a kedvezőtlen folyamatok eszkalálódását.

15 A tanulmány elkészítésének időszakában a HM HVK Felderítő Csoportfőnökség a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat „alárendeltségébe” került.

16 Előre jelző.

17 A jelen értelmezése ebből a szempontból nehezen értelmezhető, mivel még az ún. valós idejű felderítés esetén is minimális „időcsúszás” tapasztalható.

„Korunk legfőbb kihívásának számító terrorizmus elleni küzdelemben nem lehet a döntést napokra vagy hetekre halasztani, mivel a terrorakció a felderítési információ (a figyelmeztető felderítési adat) beérkezését követően a legkorábban bekövetkezhet.

A figyelmeztető (riasztó) felderítésnek az a célja, hogy arra készítse a döntéshozót, hogy azonnali ellentevékenységet indítson a felderített veszély (kihívás) elhárítása céljából. Ez a figyelmeztetés (riasztás) megvalósítható hadászati, hadműveleti és harcászati szinten és céllal.¹⁸

A műveleti tér átfogó előkészítése az a speciális elemző-értékelő eljárás, amely segítségével a parancsnok és a törzs képes összhangba hozni a műveleti környezetben működő rendszerek hatásait az ott elhelyezkedő szembenálló fél harci (esetleg doktrínális) elveivel. A műveleti tér alapos, lehetőleg minél szélesebb spektrumú felderítő előkészítésével és végrehajtásával feltárható a szembenálló fél erős és gyenge oldala, illetve sebezhetősége is.

A helyzetértékelés a felderítő rendszerre alapvetően jellemző olyan folyamatos tevékenység, amely pozitív vagy negatív megerősítést ad¹⁹ a műveleti terület átfogó felderítő előkészítése folyamán végrehajtott értékelésekről, így a parancsnok időben képes döntést hozni és reagálni a folyamatosan változó helyzetre.

A célelemzés és célfelderítés: A célelemzés és a célfelderítés ad alapot a szembenálló fél pusztításának megtervezéséhez és végrehajtásához.

A harci károk felmérése során a felderítés folyamatos, megbízható értékelést biztosít a szembenálló félre mért csapások eredményeiről, a csapások utáni harci képességéről, illetve a szembenálló fél által elszenvedett veszteségének mértékéről. A felderítés számára azért döntő fontosságú az okozott károk felmérése, mivel az a további tevékenység tervezésének alapját képezi. A harci károk felmérése lehetővé teszi, hogy a további műveleteket a tényleges pusztítások figyelembevételével tervezzük.

A csapatok oltalmazása (erők megóvása): Az erők megóvása a legfontosabb feladatok közé tartozik, hiszen ez kulcsfontosságú tényező a művelet sikeres végrehajtása érdekében. A felderítés meghatározza a saját erők azon elemeit, melyek a szembenálló fél szempontjából a fontosak, felderíthetőségük és támadhatóságuk miatt sebezhetőek.

1.6 A felderítés alapelvei

Hozzáférhetőség: azt jelenti, hogy a felderítő törzsnek és a felhasználók körének mindenkor biztosítani kell a hozzáférést minden fontos információhoz, adathoz. A felderítő törzs ezért minden beérkező jelentést feldolgoz, az így keletkezett információt, tájékoztatót a felhasználók számára hozzáférhetővé teszi. Kijelenthető, hogy a keletke-

18 KŐSZEGVÁRI Tibor: A katonai felderítés helye, szerepe és problémái a terrorizmus elleni küzdelemben. Felderítő Szemle, V. Különszám, 2006. 26.

19 Valamilyen, a szembenálló fél előre prognosztizált cselekvési változtatát megerősíti, vagy elveti.

zett felderítési információ értéktelenné válik, ha a tájékoztatás nem megfelelő, vagy a felhasználó nem jut időben hozzá.

Megosztás: a felderítési információk megosztása érdekében olyan szabályozott eljárásokat alakítanak ki, amelyek lehetővé teszik a fokozott biztonsági előírások betartása mellett az információk igényeknek megfelelő, időben történő terjesztését. Az információforrást a szükséges mértékben védik, ezért a terjeszthetőség érdekében a konkrét felderítési információt meg kell tisztítani a forrásra utaló adatoktól.

Reagáló képesség: azt jelenti, hogy a felderítő törzs folyamatosan figyelemmel kíséri a parancsnok felderítéssel szemben támasztott követelményeit, az alárendeltek és más felhasználók felderítési igényeit. A felderítő rendszer, a rendelkezésre álló adatszervező képesség függvényében, a kialakított fontossági sorrendnek megfelelően, a biztonsági intézkedések szigorú betartásával folyamatosan készen áll az akár újonnan jelentkező felderítési igények kielégítésére.

Rugalmaság: a felderítés szempontjából azt jelenti, hogy a felderítő törzseknek olyan átfogó képet kell alkotniuk, mely aktuális, lényegre törő, és az igényeknek megfelelően fókuszált felderítési információ biztosítására képes. Ennek teljesítése olyan felderítő struktúrát követel meg, amely támogatni tudja a felderítésen alapuló műveleteket.²⁰

Az együttműködési képesség (interoperabilitás) alapelvei azt a követelményt határozza meg a felderítő rendszerre vonatkoztatva, hogy az azonos vagy kompatibilis eljárások, hálózatok és rendszerek szükségesek a felderítő rendszer horizontális és vertikális összetevőinek koordinált működtetéséhez, ami a felderítési ciklus fázisainak támogatása érdekében kiemelten fontos feladat. A rendelkezésre álló források gazdaságos felhasználása, a kölcsönös támogatás biztosítása, valamint a szükségtelen duplikáció elkerülése érdekében a felderítő eszközök, adatforrások üzemeltetését központilag koordinálják.

Az átfogó jelleg értelmében a teljes felderítő rendszernek mindenre kiterjedőnek kell lennie. Részrehajlás-, előítélet- és torzításmentesen kell megmutatnia a komplex műveleti környezet különböző elemek közötti összefüggéseket. A helyzetet célszerű a kulcsszereplők perspektívájából is megvizsgálni, ezzel is növelhetővé válik az értékelések prediktív jellege.

1.7 A katonai felderítés jellemzői

Az alábbi jellemzőkkel kiegészíthetjük a felderítés alapelveit:

A hatékony felderítés körülményeinek megteremtése a parancsnok alapvető kötelessége, ezért kijelenthető, hogy a felderítés a *parancsnok által meghatározott* támogató tevékenység. Ebből következik, hogy a hatékony felderítés a *parancsnok által vezetett folyamat*. A parancsnokoknak meg kell szabniuk a prioritásokat, vezetniük kell a felderítést lehetőleg úgy, hogy az megfeleljen a hadműveleti követelményeknek, és a felderítés illeszkedjen a műveleti tervekbe. A felderítő törzsek feladata az adatgyűjtés, ezek feldolgozása és az értékelt felderítési információk előállítása és terjesztése.

²⁰ A szövetségi terminológiában Intelligence Driven Operations.

A felderítés *együttműködésen alapul*. A felderítésnek rendelkeznie kell azzal a képességgel, hogy széles szakértői gárda és szervezet ismeretét, tudásbázisát vonja be, a parancsnokságok és a műveletek bármely szintjén.

Időszerűség. Az értékelt felderítési információkat a parancsnok által meghatározott határidőre kell biztosítani. Ez gyakran okoz feszültséget a gyorsaság, a minőség és az átfogó jelleg között. A legjobb értékelt felderítési információ is haszontalan, ha a prognosztizált esemény bekövetkezésére nem lesz hatással, ezért az időszerűség különösen fontos.

Az összhaderőnemi felderítés is *több forráson alapul*. Bár az adatszervezés és -feldolgozás folyamata sokkal időigényesebb, a különböző források felhasználásával előállított felderítési információ sokkal megbízhatóbb. Az egy forrásból származó jelentés is lehet részletes egy azonnali és jól meghatározott követelmény kielégítésére, de a több forrásból származó jelentések elengedhetetlenek a mélyebb megértéshez, így sikerülhet elkerülni, vagy minimálisra csökkenteni a megtévesztést vagy a téves információkat.

Objektivitás. A felderítésnek mindig előítéletektől mentesnek kell lennie, ez megköveteli a törzstől a nyitottságot. A felderítő törzs értékelései nem alapulhatnak előítéleteken vagy előzetes feltételezéseken csak azért, hogy beleilleszkedjenek (vagy alá-támasszák) a parancsnok, vagy a tervező törzs előzetes elképzeléseibe! A rendelkezésre álló adatok, információk és értékelt felderítési információk módszeres és határozott felhasználása segíti az objektivitást.

1.8 A felderítési információk²¹ típusai

Általános Felderítési Információ: „Felderítési alapinformáció (adatbázis) azon rendelkezésre álló adatok, információk és felderítési információk, amelyek tervezési alapadatként felhasználhatók, valamint amelyek feldolgozásával további információ vagy felderítési információ nyerhető.”²² Ezek az információk rutinmegfigyelés vagy véletlenszerű észlelés során keletkeznek, például hadműveleti felépítés, felszerelés, képességek és végrehajtás,

²¹ Az információ általában abban az esetben bír jelentős értékkel, amikor valamilyen következtetést lehet levonni belőle. Ez abban az esetben fordulhat elő, ha az adott információ egy már korábban beszerzett információval hozható összefüggésbe, illetve ha a felhasználó a már meglévő tapasztalatai alapján mérlegeli azt.

Egy szenzor által gyűjtött autonóm adat önmagában nem sok mindenre használható. Amikor azonban begyűjtik a szenzorról, és szükség szerint átalakítják, információvá válik. Az így megkapott információ önmagában csak egy tény, illetve tények sorozata. Amikor azonban összevetésre kerül másik, már ismert információval, illetve a korábbi tapasztalatok fényében kerül vizsgálatra, akkor olyan új tények előállítását eredményezheti, amit már felderítési adatnak nevezünk.

A felderítési adat abban különbözik az információtól, hogy egy szubjektív ítéletalkotási folyamat eredménye, ezért nem magától értetődő, tehát vitatható. Az információ felderítési adattá alakításának eredője az a folyamat (elemzés), melynek során az elemző az információcsoportokat összeveti, illetve az információt a meglévő adatbázisok ismeretében megítéli, és következtetéseket von le. (Ajp 2.0 Szövetséges összhaderőnemi felderítő, felderítés elleni védelmi biztonsági doktrína.)

²² AAP-6 NATO GLOSSARY OF TERMS AND DEFINITIONS 2014. Magyar fordítás.

vagy személyek profiljai, infrastrukturális tényezők, szociopolitikai, szociokulturális leírások, környezeti szempontok stb. A felderítési alapinformációk folyamatos felülvizsgálata és szükség szerint naprakésszé tétele a felderítő törzsek kiemelt feladata. Ezek lesznek a kiinduló alapok az aktuális felderítés számára. Az alapinformációk biztosítják a referenciaanyagot és a háttérrel az időszerű értékelt felderítési információkhoz.

Aktuális Felderítési Információ: „Időszerű értékelt felderítési információ a pillanatnyi stratégiái, hadműveleti vagy harcászati helyzetre vonatkozó felderítési információ.”²³ Jóval részletesebb az általános felderítési információnál, bár természeténél fogva időérzékeny, hamar elavulhat. A felderítő jelentések és összefoglalók szolgáltatják az időszerű felderítési információkat a hadműveleti helyzethez és előrevetítik annak lehetséges továbbfejlődését.

1.9 A katonai felderítés információforrásai

„Információforrás: A felderítői szóhasználatban: olyan személy vagy tárgy, akitől amelyből adatot vagy információt lehet szerezni.”²⁴

A forrásokat rendszerint szervezett, nem szervezett és alkalmi csoportba soroljuk:

- * *Szervezett információforrás:* Szervezett információforrásoknak tekintjük azokat a személyeket, akiket az információgyűjtés és -feldolgozás területén foglalkoztatunk, illetve az olyan katonai szervezeteket, információgyűjtés és -feldolgozás céljából hoztunk létre és működtetünk. A szervezett információforrások képességeik és lehetőségeik alapján, meghatározott protokoll szerint végzik feladataikat, tevékenységük tervezhető, ellenőrizhető.
- * *Nem szervezett információforrások:* Minden műveleti területen szolgálati feladatot ellátó katona vagy polgári személy nem szervezett információforrásnak tekinthető, melyek által szolgáltatott információk felhasználását a szervezett információforrások vagy az arra kijelölt felderítő tisztek végzik. A parancsnoknak természetesen lehetősége van arra, hogy bármely vezetése vagy irányítása alatt álló katonának vagy katonai szervezetnek felderítő célú információgyűjtési feladatot szabjon, illetve a katonai-polgári együttműködés keretében információkat igényeljen.
- * *Alkalmi források:* Nem várt információkat szolgáltatnak. Az alkalmi forrásokból származó információkat elővigyázatosan kell kezelni, mert a gyűjtő nem ismeri azok előéletét, ezért nem tudja megítélni megbízhatóságukat.

²³ Uo.

²⁴ Uo.

1.9.1 A forrás megbízhatósága és az információ hitelessége

A forrás megbízhatósága és az információ hitelessége két különálló tényező, amelyeket egymástól függetlenül kell mérlegelni. Ez biztosítja, hogy a forrás megbízhatóságát jelző értékelés ne befolyásolhassa az információ hitelességét és fordítva. Nem feltétlenül kifogástalan minden egyes megbízható forrás által biztosított információ, és nem minden nyilvánvalóan igaz információ jelzi azt, hogy az adott forrás teljesen megbízható.

Az elfogadott forrás megbízhatósági és információ-hitelességi fokozatainak alfanumerikus értékei az alábbiak:

A besorolást az értékek kombinálásával hozzuk létre. Mivel az adott információ egy olyan forrástól származik, mely „Általában megbízhatónak” ismert, az adott információ „Valószínűleg hitelesre” értékelhető, így az B2 besorolást kap. Másfelől az az információ, amelynek hitelessége nem megítélhető, és ugyanaz az általában megbízhatónak ismert forrás továbbította, B6 besorolást kap.

A minősítési módszer előnyei:

- * könnyen érthető, rövidített értékelést ad az információról;
- * egy adott időszak után jelzi a különböző források és szervek képességeit, és segít annak kiválasztásában, hogy melyik a legmegfelelőbb egy adott feladat végrehajtásához.

Információforrások megbízhatósága		Az információ hitelessége	
A	Teljesen megbízható	1	Más források által megerősített
B	Általában megbízható	2	Valószínűleg hiteles
C	Alapvetően megbízható	3	Lehetséges, hogy hiteles.
D	Nem mindig megbízható	4	Hitelessége kétségbe vonható
E	Megbízhatatlan	5	Valószínűtlen.
F	Megbízhatósága nem megítélhető	6	Hitelessége nem megítélhető

3. táblázat. Az információ alfanumerikus minősítése (saját szerkesztés)

1.10 A katonai felderítési információ fajtái

A felderítés ágai közreműködnek a különböző típusú felderítési információk előállításában. A katonai felderítési információk legáltalánosabb fajtái:

A haderőkre vonatkozó felderítési információk az idegen haderők szárazföldi, légi, tengeri összetevőivel foglalkoznak, beleértve felépítésüket, vezetési és irányítási rendszereiket, fegyverrendszereiket, kiképzésüket, a személyi állományt, a doktrínákat, az alkalmazási elveket, műszaki támogatást, logisztikát, fegyverkereskedelmet, a védelmi ipart és a védelmi költségvetést.

A tömegpusztító fegyverekre vonatkozó felderítési információk tartalmazzák a kémiai, biológiai, radiológiai vagy nukleáris tömegpusztító fegyverek képességeire, elhelyezkedésére, fejlesztésére, terjedésére vonatkozó információkat.

Helyszínelési adatokból és biometrikus azonosítókból nyert felderítési információk: A helyszínelési felderítési információk olyan adatok és információk feldolgozásából származnak, amelyek gyakran több tudományág és technikai eljárás során keletkeznek, bár nem kizárólag bizonyítéknak megfelelő színvonalon gyűjtötték azokat. A biometrikus felderítési információk olyan felderítési információkra vonatkoznak, amelyek alapján egy adott személy azonosítható, és egy adott eseménnyel összefüggésbe hozható. Ilyen például az ujjlenyomat, az íriszazonosítás vagy a DNS-minta.

*Meteorológiai és hidrológiai felderítési információk:*²⁵ A felderítés kulcsfontosságú információi, amelyek adatokat szolgáltatnak a légkör, a földfelszín, a vizek fizikai állapotátározóinak (hőmérséklet, szél, légnyomás, talajállapot stb.) múltbeli, jelenlegi és jövőben várható állapotáról. Az információgyűjtő és tervező törzsnek ismernie kell, hogyan juthat számára szükséges térképészeti, katonaföldrajzi és meteorológiai ismeretekhez.

*„Egészségügyi felderítési információ. Az egészségügyi, biológiai, járványügyi, környezeti és egyéb információból származó, illetve humán és állat-egészségüggyel összefüggő értékelt felderítési információ. A felderítés irányításához és a feldolgozáshoz – különleges jellegéből adódóan – egészségügyi szakemberek szükségesek a felderítési ciklusban.”*²⁶ Ezek megszerzése különleges technikai berendezéseket és jól felkészült egészségügyi szakértők részvételét követeli meg a felderítő ciklus irányítási és feldolgozási szakaszában. A jelenlegi környezetben az egészségügyi felderítés alkalmazható még a járványokkal kapcsolatos, a biológiai fegyverekkel történő fenyegetés és az egészségügyi helyzetre vonatkozó információk gyűjtésére.

*„Haditechnikai felderítési információ. A külföldi technológiai fejlesztések, valamint katonai célokra alkalmazott vagy alkalmazható eszközök, anyagok, eljárások, és harcászati-technikai eszközök teljesítményével, művelési képességeivel kapcsolatos értékelt felderítési információk.”*²⁷ Ilyen jellegű felderítési adatokat tudományos vizsgálatok, illetve kísérletek eredményeként nyerhetünk, beleértve a számítástechnika hardver és operációs szoftver összetevőit is. A kísérletek elsősorban az ellenség haditechnikai eszközei kapacitásainak és korlátainak meghatározása érdekében folynak, amelyek az ellenrendszabályok kidolgozását segítik elő. A tudományos és technikai felderítés részét képezi.

*„Felderítés elleni tevékenységre vonatkozó felderítési információ, amely a kémkedés, szabotázs, felforgató vagy terrorista tevékenységet folytató, vagy ezzel gyanúsítható ellenséges szervezetek, vagy egyének azonosítására, szándékaira és képességeire vonatkozik, illetve az ezek felfedezésére irányuló felderítő tevékenység.”*²⁸ Ezek a szervezetek, személyek fenyegetést

25 Csak az MH-ban alkalmazott értékelt felderítési információtípus.

26 AAP-6 NATO GLOSSARY... I. m.

27 Uo.

28 Uo.

jelentenek, vagy jelenthetnek békében, válság, vagy konfliktus idején az erőforrások biztonságára, a tevékenységekre, a műveletekre, a Magyarország és a Magyar Honvédség személyi állományára és információira. Beletartoznak a külföldi felderítő, hírszerző szolgálatokra és rendszerekre, a szervezett bűnözésre vonatkozó információk. Ezek szorosan kapcsolódnak az ellenség felderítése ellen folytatott tevékenységhez.

*„Célfelderítés. Egy cél vagy célkomplexum alkotóelemeinek részletes leírása, pontos helyzetének megállapítása, sebezhetőségének és relatív fontosságának meghatározása.”*²⁹ A céltervezési folyamat alapjául szolgál.

Térképészeti, katonaföldrajzi információk: A felderítés kulcsfontosságú információi, olyan strukturált adatok, amelyek a földi helyzet megállapítására szolgálnak. Lehetővé teszik a fizikai környezet megismerését. Adatokat szolgáltatnak a földfelszín, a vizek, illetve a természetes és mesterséges felszíni alakzatok elhelyezkedéséről, a fedettségéről, az infrastrukturális rendszerek egymáshoz való viszonyáról, jellemzőikről. Adatokat, információkat szolgáltatnak a vizsgált terület életkörülményeiről, gazdasági, társadalmi viszonyairól és minden egyéb, a felderítést és hadviselést támogató, az adott területről nyerhető információk rendszeréről. Az információgyűjtő és -tervező törzsnek ismernie kell, hogyan juthat a számára szükséges térképészeti és katonaföldrajzi ismeretekhez.

Szociológiai és kulturális információk: A lakosság összetételével, szociális és kulturális tényezőivel foglalkoznak, beleértve a népesség politikai, gazdasági, etnikai, szociális rétegződését és stabilitását, a közvéleményt, az oktatást, az egészségügyi helyzetet, a történelmet, a nyelvet, az értékeket, a felfogást és viselkedést.

1.11 A katonai felderítés ágai

A felderítés ágai szorosan összefüggenek az információgyűjtés módjával, vagy a helyzet, a fenyegetés, az állapot és esemény megfigyelésre, érzékelésre, rögzítésre, vagy az információ továbbítására alkalmazott rendszerekkel. Ez tulajdonképpen nem más jelent, mint azt, hogy a katonai felderítést annak módszerei horizontálisan tovább tagolhatják.

A felderítés ágai alfabetikus felsorolásban:

- * *ACINT*³⁰ – *Hangfelderítés:* A hangfrekvenciás jelenségek gyűjtésére és feldolgozására szakosodott felderítési ág. A felderítési információ hang érzékeléséből származik. Például a források víz alatti mikrofonok (hidrofonok), földi mikrofonok (geofonok), szonárok, integrált víz alatti felderítő, vagy tűzér hangfelderítő rendszerek. A hangforrás természetéből fakadóan a hangfelderítés elsősorban a mozgásra koncentrált, és az értékelt felderítési információk ennek észleléséből származnak.
- * *HUMINT*³¹: *Emberi forrásból származó információ* gyűjtésére szakosodott felderítési ág. Magában foglalja a humán források, objektumok szisztematikusan és

29 Uo.

30 *Acoustic Intelligence* – hangfelderítés.

31 *Human Intelligence* – emberi erőforrásból származó információ.

ellenőrzött felhasználását kapcsolattartás, megfigyelés útján. Képes információt szerezni egy konfliktus szereplőjének szándékáról, erkölcsi állapotáról, személyes és szervezetek közti kapcsolatokról.

- * *IMINT*³² – *Képfelderítés*: a szenzorokból – melyek lehetnek földi, vízi, légi és űrbázisúak – nyert képekből történő értékelt felderítési információk előállítása. Az információ, amelyet egy képből nyerhetünk, világos, tömör – és főleg egyértelmű. Gyakran szolgál a más forrásokból származó információk támogatására, megerősítésére. Nagy mennyiségű értékelt felderítési információ származik olyan forrásból, mint a műholdak, repülőgépek és pilóta nélküli légijárműrendszerek.
- * *MASINT*³³ Érzékelő berendezések adatainak elemzéséből származó tudományos és műszaki felderítési információk gyűjtésére szakosodott felderítési ág. A mérési és jelfelderítési adatok a kisugárzás széles skálájú gyűjtéséből, az ismert tudományos és technikai adatbázisokkal történő összehasonlításból származnak abból a célból, hogy azonosítsanak egy eszközt vagy sugárforrást. Az ilyen természetű információgyűjtést lehetőség szerint stratégiai szintről irányítják.
- * *OSINT*³⁴ *Nyílt forrásból származó információ* gyűjtésére szakosodott felderítési ág. Az információt szolgáltató médiumok lehetnek ingyenes vagy fizetős szolgáltatások, mint például folyóiratok, hírügynökségek, rádió-, televízió-csatornák, ismeretterjesztő és technikai kiadványok, könyvek, egyéb kiadványok az interneten elérhető információk számtalan formája (online folyóiratok, specializált weblapok, blogok stb.) Az információáramlás szabadsága jelentősen megnövelte és megkönnyítette a nyílt forrásokhoz való hozzáférést.³⁵
- * *RADINT*³⁶ A radarfelderítés szárazföldi, hajófedélzeti és repülőgép-fedélzeti célfelderítő radarok alkalmazásával szerezzi meg az adatokat, információkat. A földi, vízfelszíni és légi járművek, harcrendi elemek, objektumok helyének és mozgásának felfedezésére, azonosítására szolgál. A földi mozgócél-felderítő ra-

darok képesek mozgó embert 3 km, gépjárművet 25 km távolsáig felfedni, helyét megállapítani és követni, az időjárástól függetlenül, a láthatóság figyelembevételével. A földi mozgócél-felderítő radarok alkalmazhatók még irányok zárására, utak és lezárt területek őrzésére. A tüzelő lövegeket, aknavetőket, sorozatvetőket felderítő radarok képesek a célok felderítésére 40 km mélységig, 5m” pontossággal. Alkalmassak a célok helyének megállapítására bármely napszakban és időjárási viszonyok között, ellenséges elektronikai környezetben.

- * *SIGINT*³⁷ – *Jelfelderítés (rádióelektronikai felderítés)*: A kommunikációs és elektronikai felderítés együttes jelölésére alkalmazott kifejezés, amelyet akkor használnak, ha nincs szükség a megkülönböztetésükre, vagy ha a kettőt egy szóval kívánjuk jelölni. A jelfelderítés az idegen elektromágneses jelek és kisugárzások gyűjtéséből és kinyeréséből állít elő értékelt felderítési információkat.
- * *COMINT*³⁸ *Kommunikációs információ* gyűjtésére szakosodott felderítési ág. Az elektromágneses kommunikációs és más adatátviteli rendszerekből, nem a felhasználók és a címzettek által kinyert értékelt információ, illetve ennek megszerzésére irányuló tevékenység. A felderítési információk az elektromágneses kommunikációból és a kommunikációs rendszerekből származnak a címzettek és felhasználók szándéka ellenére. Tipikusan az elfogott kommunikációból és adatkapcsolatból erednek. Ilyen információk gyűjthetők beszéd formájában, rádióüzenetek lehallgatásával, két pont közti kommunikáció, például telefon, vagy rádiórelé-kapcsolat lehallgatásával, illetve adat, vagy egyéb két pont közti adatkapcsolat lehallgatásával. A rádiófelderítés a működő kommunikációs berendezések fizikai paramétereit, a rajtuk folyó forgalmazást (adatok átvitelét) deríti fel. A rádiófelderítés a rádiófrekvencia-tartományban (HF, VHF, UHF) folytat információszerezést. A kisugárzási adatbázisokra támaszkodva képes megállapítani a szembenálló fél híradó eszközeinek paramétereit, azonosító jegyeit és helyét a látótávolságon túl, mintegy 80 km mélységig. A rádióállomások helyének meghatározásához minimálisan 3 készlet felderítő állomással rendelkezik. A rádióforgalmazás információinak felhasználásához – különösen harcászati szinten – a szembenálló fél nyelvét ismerő kezelőállományra, vagy tolmácsokra van szükség. A nem hagyományos kommunikáció felderítése – ilyenek a mobiltelefon, a CB-rádió és egyéb polgári rendszerek – elsősorban a békeműveletek során elengedhetetlen. Az aszimmetrikus fegyveres küzdelemben a nem hagyományos erők nem a katonai híradás szabályainak és eszközeinek felhasználásával szervezik kommunikációs rendszereiket, ezért igen fontos ezeknek a rendszereknek a felderítése és forgalmának figyelemmel kísérése.
- * *ELINT*³⁹ *Elektronikai információ* gyűjtésére szakosodott felderítési ág. Nem hírközlési elektromágneses jelekből származó, nem a címzettek vagy a jogosult felhasználók által nyert értékelt felderítési információ. Az elektronikai felderít-

32 *Imagery Intelligence* – képfelderítés.

33 *Measurement and Signature Intelligence* – kisugárzás- és jelfelderítés.

34 *Open-Source Intelligence* – nyílt forrásból származó információ.

35 A nyílt források köre szinte behatárolhatatlan: ide tartoznak a napilapok, folyóiratok, hírügynökségi jelentések, térképek, fényképek, digitális képi anyagok, rádió- és televízióadások, szabadalmi bejegyzések, konferenciák előadásai és írásos anyagai, egyetemi, főiskolai jegyzetek és szakdolgozatok, és nem utolsósorban az internet. A nyílt információs források felhasználásánál az elérhető hatalmas adatmennyiség feldolgozása jelenti az egyik legnagyobb problémát. A nyílt források kutatása voltaképpen „tű keresése a szénakazalban”.

36 *Radar Intelligence*: Radar felderítés. A radar rádiófrekvenciás jeleket használó berendezés, feladata a tőlünk független tárgyak, objektumok (egyszerű szóhasználat: célok) felderítése, azonosítása és útvonala paramétereinek meghatározása.

A „RADAR” megnevezés a II. világháború idején keletkezett titkossági megfontolásokból, de mára egyaránt jelöli a műszaki tudományok e szakterületét, de magát a berendezést is. A magyar nyelvben egyaránt elfogadott a latinból származó LOKÁTOR, RÁDIÓLOKÁTOR megnevezés is.

37 *Signals Intelligence* – jelfelderítés rádióelektronikai felderítés.

38 *Communications Intelligence* – kommunikációs információk felderítése.

39 *Electronic Intelligence* – elektronikus információk felderítése.

tési információk az elektromágneses nem kommunikációs kisugárzások értékeléséből származnak. Ilyenek a radarok és a rakétairányító rendszerek. Ezenkívül tartalmazza a lézer, az infravörös és egyéb eszközöket is, amelyek sugárzást bocsátanak ki az elektromágneses spektrumban. Összehasonlítva az információt az eszköz kisugárzásának észlelt paramétereivel, a jelek adatbázisokba kerülnek, az értékelhető adatok az eszközökről és kezelőikről ezek összehasonlításával készülnek. A rádióelektronikai felderítés alapvetően az elektromágneses spektrum rádióhullám-tartományában működő kommunikációs és nem kommunikációs kisugárzó berendezések működésére vonatkozó adatszerzést folytat, de napjainkban a lézer-, infra- és más elektromágneses kisugárzók felderítése is feladatai közé tartozik.

- * *TECHINT*:⁴⁰ A technikai felderítés széles körű információszerző tevékenység, amely egyrészt a szembenálló fél haditechnikai téren meglévő lehetőségeinek felfedését, másrészt saját haditechnikai színvonalunk fenntartását, fejlesztését szolgálja. Két fő területe a harctéri és a tudományos szintű technikai felderítés.⁴¹
- * *MEDINT*:⁴² Az egészségügyi felderítés információit a műveleti terület felderítő előkészítése és a helyzet nyilvántartása során a felderítő törzs felhasználja.
- * *CI*:⁴³ A felderítés elhárítása fontos információforrás, mely az ellenség felderítő rendszerének működéséből következtet annak elgondolására, várható tevékenységére. A felderítés elleni védelem fokozza a csapatok biztonságát, elősegíti a parancsnok elhatározásának megvalósítását. Felderíti a kémkedés, szabotázs, felforgatás, terrorizmus, szervezett bűnözés veszélyeit. Rendszabályokat javasol a parancsnoknak a veszélyek elhárítására, illetve a saját erők megvédelése érdekében.

40 *Technical Intelligence* – technikai felderítés.

41 A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Felderítő Doktrína 2. kiadásában azonban nem találkozunk ezzel az ágazati felderítéssel. A harctéri technikai felderítés a zsákmányolt harci eszközök hatékonyságának, gyenge pontjainak elemzésére, az ellenük való védekezési eljárások kidolgozásához gyűjt információkat. Ezek később a tudományos szintű technikai felderítés területén is felhasználhatók, melynek célja a fenyegetést jelentő harctéri rendszerek elleni hatékony rendszabályok kidolgozása és a saját erők haditechnikai, és harceljárásai fejlesztési feladatainak meghatározása. Az információszerzés általában az új eszközre (rendszerre) vonatkozó jelzések beérkezésével kezdődik. A harcászati szint nem rendelkezik megfelelő feltételekkel a részletes értékeléshez, ezért hadtest szinten létrehozott, specialistákból álló technikai felderítő csoportok végzik az információk gyűjtését. A Szövetség műveleteiben a tagállamok ezt a feladatot átadhatják az arra alkalmas szervezettel rendelkezőknek, akik a feldolgozás után kötelesek a zsákmányoló ország illetékes katonai hatóságainak a vizsgálati eredményeket megküldeni.

42 *Medical Intelligence* – Egészségügyi felderítés. Az MH egészségügyi felderítő szervezettel nem rendelkezik. Szakértők beosztásával a különböző felderítő szervezetbe lehetővé válik a műveleti terület közegészségügyi, járványügyi helyzetének felmérése, értékelése és a változások figyelemmel kísérése. Tömegpusztító fegyverek alkalmazása esetén szükséges a csapás területén az egészségügyi következmények felmérése.

43 *Counter-Intelligence* – Elhárítás. A NATO-törzsekben tevékenységük szorosan kapcsolódik a harcászati hírszerző erők tevékenységéhez. Az MH-ban ezt a tevékenységet alapvetően a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ) látja el.

1.12 A katonai felderítés korlátai

A rendelkezésre álló erőforrások mennyiségi és minőségi értelemben egyaránt befolyásolják a felderítő rendszer támogató tevékenységét, annak a megvalósulását, hogy a telepített rendszerrel mennyire vagyunk képesek kielégíteni a parancsnok felderítéssel szemben támasztott követelményeit. Ezért a rendszer „üzemeltetésénél” figyelemmel kell lenni az alábbi korlátozó tényezőkre:

Túlzott elvárások. A felderítéstől még a források maximális kihasználása esetén sem várható el a hibátlan, tökéletes előrejelzés. A felderítő törzsek ismerik a felderítő szervezet képességeit és korlátait. A törzseknek a rendelkezésre álló források optimalizálásával kell törekedniük a parancsnok elvárásainak maximális kielégítésére. A parancsnokoknak ezért figyelembe kell venniük, hogy a felderítési adatok nem minden esetben teljesek és pontosak.

Hiányos felderítési információk. A felderítési információk nem minden esetben képesek hiánytalanul kielégíteni a parancsnok felderítési követelményeit. Ennek ellenére a parancsnokoknak sok esetben a rendelkezésre álló hiányos információ alapján kell dönteniük. A felderítő törzsnek ezért egyértelműen jeleznie kell, mely területen nem rendelkezik a megfelelő adatokkal, információkkal. Ez lehetővé teszi a parancsnok számára, hogy a rendelkezésre álló információt a megfelelő súlyozással vegye figyelembe döntése meghozatalakor.

Információgyűjtő erők és eszközök képességei. Valamennyi információgyűjtő, -feldolgozó és -értékelő erő és eszköz rendelkezik bizonyos korlátokkal. A felderítő törzsnek kötelessége, hogy a parancsnokkal és a törzs többi elemével megismertesse a reális információgyűjtő, -feldolgozó és -értékelő kapacitásokat. Ez tartalmazza minden egyes információgyűjtő eszköz képességének korlátait, sérülékenységét a kinetikus és elektronikus támadások esetén, ezenkívül ismertetni kell megtéveszthetőségüket, az általuk lefedhető területet és a követelmények megválaszolásának várható idejét. A parancsnokoknak ezenkívül meg kell ismerniük a szembenálló fél információgyűjtő képességeinek erős és gyenge oldalait is. A parancsnokoknak tisztában kell lenniük a felderítési követelmények teljesíthetőségével, a rendelkezésre álló információgyűjtő és -feldolgozó szervezetek képességeivel, abból a célból, hogy fel tudja állítani felderítési követelményeinek prioritási sorrendjét, így tudja leghatékonyabban kihasználni rendelkezésre álló felderítő kapacitásait.

Képességek és szándékok. Hagyományos, magas intenzitású művelet során a felderítő törzsek a szembenálló fél képességeit elsősorban a fegyveres erői mérete, felépítése, haditechnikájának minősége alapján határozzák meg. Még ebben az esetben is rendkívül nehéz meghatározni a szembenálló fél szándékát. Aszimmetrikus műveleti környezetben, ahol a szembenálló fél katonai ereje a nem hagyományos és komplex harceljárások alkalmazásának következtében kevésbé fontos, a felderítő törzsnek biztosítania kell, hogy a parancsnok megértse, az ellenség képességeinek, súlypontjának és szándékainak meghatározása bonyolultabb.

Nemzeti korlátozások. Koalíciós vagy szövetségi műveletek végrehajtása során a nemzeti felderítő rendszer képességeinek teljes kihasználását sok esetben korlátozhatják az adott műveletre meghatározott nemzeti korlátok.

Nemzetközi jog. A felderítő rendszer működtetése során minden esetben be kell tartani a nemzetközi jogi normákat. A katonai felderítő tevékenységet kizárólag ebben a jogi keretben lehet folytatni.

Mint ahogy az a bevezetőben is megfogalmazásra került, a különböző katonai szervezetek átalakításával is együtt járó korszerűsítése azonkívül, hogy napjainkra elodázhatatlan feladattá vált, egy permanens folyamat. Egy 2006-ban lefolytatott konferencián többek között megfogalmazásra került:

„A felderítő támogatás nagyon fontos feladata a saját erők (a parancsok) figyelmeztetése, riasztása (Warning) a várható terrorakciókról. Ez a figyelmeztetés lehetővé teszi azt, hogy a parancsnok olyan utasításokat adjon alárendeltjeinek, amelyek végrehajtása megakadályozza a terroristák sikeres akcióját, illetve kitűzött céljuk megváltoztatására kényszeríti a terroristákat. A figyelmeztető (riasztó) felderítés fő célja az, hogy azonnali ellentévékenységet indítson a felderített veszély elhárítása érdekében. A harci tapasztalatok alapján várható az, hogy változásokra van szükség a katonai felderítés rendszerében.”⁴⁴

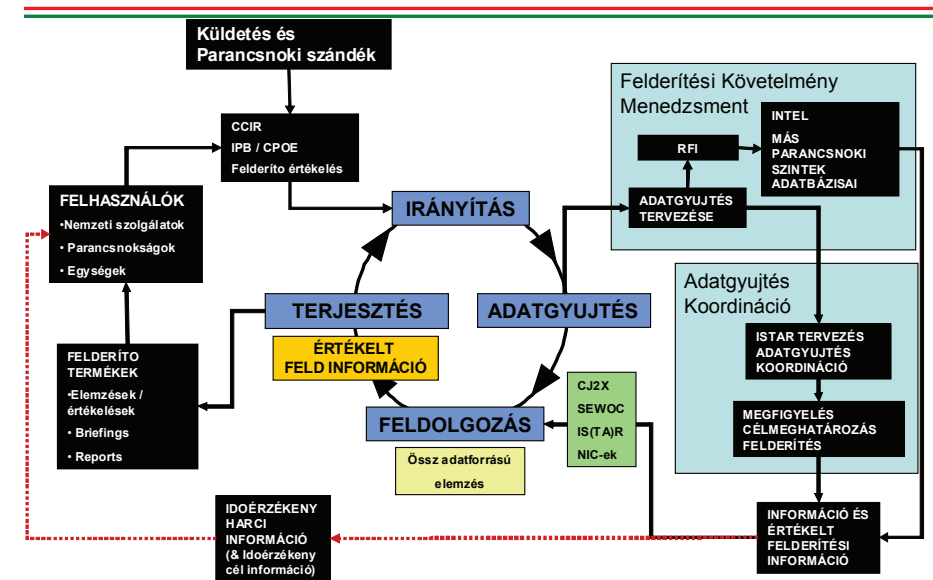
1.13 A felderítés folyamata

1.13.1 A felderítési ciklus

A felderítés folyamata azokat az egymást követő fázisokat és tevékenységeket foglalja magában, amelyek szükségesek a műveletek tervezése és vezetése során a parancsnok felderítési követelményeinek kielégítéséhez. A felderítés folyamatában az egymást követő és egymásra épülő fázisok ciklikus jellegűek, mivel az újraértékelés és a naprakészség a parancsnok folyamatosan jelentkező igénye. Annak érdekében, hogy minden lehetséges információval foglalkozzunk, a meglévők értékelését követően azonnal meghatározzuk azokat a hiányzó információkat, amelyekkel nem rendelkezünk. A megszerzett információkat felderítési adatokká dolgozzuk fel, ennek érdekében egy rendszerszerű, ciklikusan ismétlődő folyamatot szükséges kialakítani. A felderítési ciklus fejezi ki azt a folyamatot, melyben a ciklus különböző szakaszai összehangolásra kerülnek. A ciklus „lezárulása” a felderítési adat(ok), illetve a tájékoztatás. A ciklus minden szakaszát a parancsnok döntéshozatali eljárása és a művelet sajátos követelményei határozzák meg. Mindez történik annak érdekében, hogy a felderítő ciklus, vagyis a felderítési folyamat sikeresen tudja támogatni a művelet végrehajtását. A felderítési ciklus módszert ad a bonyolult felderítési adatok előállítási folyamatának megértéséhez és végzéséhez, a különböző szakaszok egymáshoz való kölcsönhatásának felismeréséhez.

⁴⁴ KŐSZEGVÁRI Tibor: *A katonai felderítés helye...* I. m. 30.

A FELDERÍTÉSI CIKLUS

4. ábra. A felderítési ciklus⁴⁵

A felderítő ciklus alapvetően négy fő részre osztható fel:

- * irányítás;
- * információgyűjtés;
- * információfeldolgozás;
- * tájékoztató munka.

A felderítési folyamatban a műveletek között nincsenek éles határok, melyek meghatározzák, hogy hol kezdődnek és hol végződnek az egyes szakaszok. Ez azt jelenti, hogy a beérkező információigények nem feltétlenül követik a döntéshozatali procedúra lépéseit, így előfordulhat, hogy egy már folyamatban lévő információigényhez kapcsolható adatszerzési feladathoz újabbakat kell kapcsolni a felmerülő igények miatt.

⁴⁵ Forrás: Magyar Honvédség Összhaderőnemi Felderítő Doktrína. 2. kiadás. 2013. 3-2.

1.13.2 A felderítési folyamat szakaszai

1.13.2.1 Irányítás

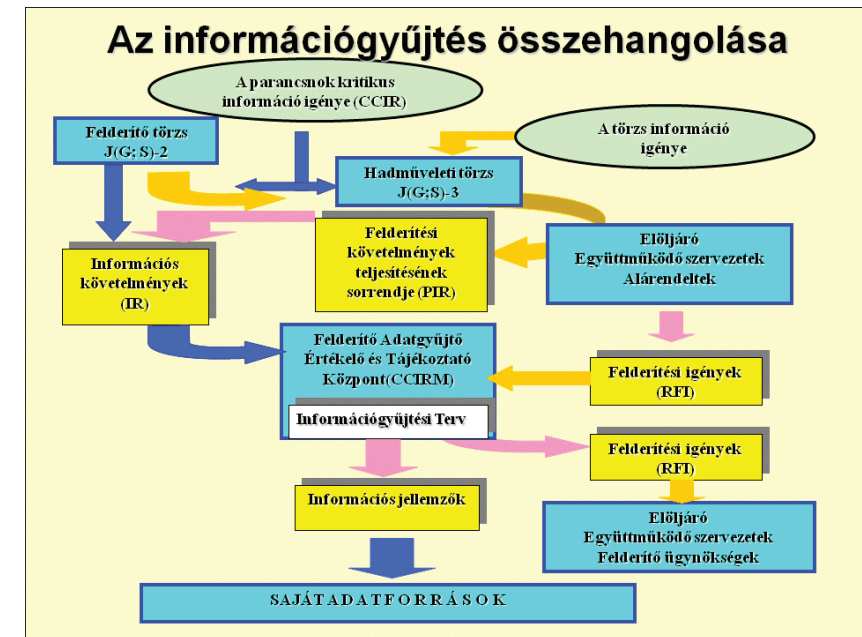
Az irányítás a felderítő ciklus első szakasza, amely magában foglalja „a felderítési igények meghatározását, az információgyűjtés erőfejlesztésének tervezését, a parancsok és az igények kiadását az információgyűjtő szervezeteknek és az információgyűjtést folytató szervek eredményességének folyamatos ellenőrzését.”⁴⁶

A parancsnok irányítja a felderítő törzset, ezért a felderítési követelményeket a parancsnok szabja meg a felderítő törzs részére, egyértelmű utasításokat kiadva arra vonatkozóan, hogy számára (a döntési időben történő meghozatalához) milyen információk és felderítési adatok szükségesek, hol és mikorra kell ezeket megszerezni. A felderítésre vonatkozó utasításoknak – a lehetőségekhez képest – mindig pontosak kell lenniük, lehetőleg egy adott konkrét tényre kell vonatkozniuk, valamint ezeket az információ- és felderítési adatigényeket a prioritási (fontossági) sorrendbe kell foglalni. Ez a hely, idő és fontossági sorrend szerint összeállított felderítési követelményrendszer képezi az alapját az információgyűjtési tervnek.

A művelet tervezésének kezdeti szakaszában a parancsnok annak érdekében, hogy sikeresen tervezhesse, szervezhesse és vezethesse a műveletet, a teljes törzse részére megfogalmazza azokat a komplex, mindenre kiterjedő kérdéseket, melyekre válaszokat vár. Ezek a kérdések lesznek a *parancsnok kritikus információigényei*, amelyek a saját erők képességeivel, a hadművelet aktuális állapotával, a szembenálló fél képességeivel és szándékával, illetve a műveleti terület környezetének átfogó értékeléséből kiragadott egyes részleteivel foglalkoznak.

A megválaszolandó kérdések túlnyomó részében a parancsnok kritikus információigénye lényegében egyszerű adatigényt tartalmaz, mely a meglévő információk gyűjtésével, rendszerezésével, tájékoztatás kiadásával megválaszolható. Ezen adatigények mellett lehet a szembenálló félre és a környezetre vonatkozó néhány kérdés, amelyek létfontosságúak a saját cselekvési változatok tervezéséhez és azok sikeres végrehajtásához.

Az így keletkezett igények nem válaszolhatók meg egyszerű adatokkal, illetve információkkal, ezért további információk megszerzésére van szükség, amit felderítési adattá kell feldolgozni annak érdekében, hogy a parancsnok kérdései megválaszolhatók legyenek.

5. ábra. Az információgyűjtés összehangolása (saját szerkesztés)

„(Commanders' Critical Information Requirement, CCIR): Az információ-előállítási eljárás és alkotóelemeinek kölcsönhatása meghatározó azon folyamatra, amely kielégíti a parancsnok kritikus információkövetelményét. Az összhaderőnemi parancsnokság számára ez a folyamat fogja azonosítani azokat a kritikus információkat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy támogassák a parancsnok és törzs döntéshozatali folyamatát, valamint a művelet irányítását és vezetését, továbbá végrehajtását.”⁴⁷

A parancsnok elsődleges felderítési követelményeit tovább kell bontani egyedi információigényekre. Amikor ezeket az egyedi információigényeket feldolgozzuk és egyesítjük, megkapjuk a választ az elsődleges felderítési követelményekre.

Az (egyedi) információigények „azok az ellenséggel és környezetével kapcsolatos információ részletek, melyeket meg kell szerezni és feldolgozni annak érdekében, hogy megfeleljenek a parancsnok felderítési követelményeinek.”⁴⁸

A felderítő törzsnek meg kell határozniuk azokat az ismerveket (az információ alapvető elemeit, más kifejezéssel felismerési jeleket), melyek választ adhatnak a sajátos információk követelményekre (negatív vagy pozitív megerősítés).

46 AAP-6 NATO GLOSSARY... I. m.

47 Magyar Honvédség Összhaderőnemi Műveleti Doktrína. 1. kiadás. MH DOFT kód: MD 3 (1). A Magyar Honvédség kiadványa, 2013. 1–16.

48 AAP-6 NATO GLOSSARY... I. m.

A felderítő információ alapvető elemei „azok az információ részletek, melyek tükrözik a potenciális ellenség szándékát, vagy képességét, arra hogy alkalmazza, vagy elvesse egy cselekvési változatát.”⁴⁹

A felderítő ismérvek három fő csoportba sorolhatók:

- * **Riasztó, vagy figyelmeztető ismérvek**
Ezek a szembenálló fél részéről az agresszió végrehajtására való felkészüléssel kapcsolatosak, melyek közül egyesek korai figyelmeztetésként szolgálnak arra, hogy az ellenségeskedések megkezdése hamarosan várható.
- * **Harcászati, vagy harci ismérvek**
Ezek az ismérvek felfedik annak a prognosztizálható műveletnek a típusát, melyet a szembenálló fél várhatóan végre kíván hajtani. Minden műveleti típus speciális és jellegzetes felkészülést igényel. A felismerési jeleknek ezekhez a felkészülési feladatokhoz történő kapcsolásával a műveletekre történő felkészülés korai szakaszában azonosítani tudjuk a várható tevékenység jellegét.
- * **Azonosító ismérvek**
Azonosítható jelek, jellegzetes eszközök és azok a sajátosságok, melyekkel egy magasabb egység, egység, vagy egy-egy harcrendi elem szerepét határozhatjuk meg szervezetének, felszerelésének és harcászati elveinek ismeretéből.

Azoknak az ismérveknek a helyes kiválasztása, melyek leginkább megfelelnek az adott műveleti helyzetnek, nagymértékben függ a felderítő törzs felkészültségétől. A kiválasztott ismérvek (felismerési jelek) jellege determinálja azokat az információforrásokat és szerveket, melyek megkaphatják a feladatot a szükséges információk és adatok gyűjtésére.

1.13.2.2 Információgyűjtés

Az információgyűjtés a felderítő ciklus második szakasza. Ez „az információgyűjtő szervek által az információforrások kiaknázását, és a megszerzett információknak a megfelelő feldolgozó szervezethez történő továbbítását jelenti, amit felhasználhatnak a felderítési adatok előállításához.”⁵⁰ Az információgyűjtés ciklikus folyamat.

Az információgyűjtés tehát az a ciklikus folyamat, melynek során az információkat és a felderítési adatokat összegyűjtjük annak érdekében, hogy teljesítsük a parancsnok információs igényeit és felderítési követelményeit, melyeket a felderítési ciklus irányítási szakaszában rendelt el a felderítő rendszer részére.

49 Uo.

50 Uo.

Az információgyűjtés szakaszai:

- * Az információforrások alkalmazása az információgyűjtő (felderítő) szervek által, valamint az információforrások és szervek alkalmazása a felderítő törzsek által;
- * A források és szervek által gyűjtött információk időben történő továbbítása a felderítő ciklus következő szakaszába, ahol azokat felderítési adatokká dolgozzuk fel;
- * Az ellenőrzés folyamatos fenntartása annak érdekében, hogy meggyőződjünk arról, hogy a megfelelő információkat gyűjtjük-e.

Az információforrások feldolgozatlan adatokat és információkat biztosítanak, míg a felderítő szervek információgyűjtési képességeik kiegészítéseként már rendelkezhetnek bizonyos fajta feldolgozási képességgel is, ezért felderítési adatokat is képesek előállítani.

A források és a szervek az alábbiak szerint határozhatók meg:

- * Az információforrás az a személy vagy eszköz, akitől, vagy amiktől információk szerezhetők be;
- * A felderítő szerv az a szervezet vagy egyén, amely, vagy aki információk gyűjtésével és (vagy) feldolgozásával foglalkozik.

Az információforrások lehetnek:

Irányított források:

Azok a források és szervek, melyek részére a felderítő tiszt feladatot szabhat, hogy válaszokat adjanak az általa feltett kérdésekre. Ezek magukban foglalhatják például a szárazföldi és légi felderítő információgyűjtő rendszereket, valamint a hajók, a szárazföldi járművek és a repülőgépek személyzetét.

6. ábra. A felderítési és megfigyelési (információgyűjtési) ciklus (saját szerkesztés)

Nem irányított források:

Azok a források és szervek, melyek információkat szolgáltatnak, de nincsenek a felderítő tiszt irányítása alatt, és nem lehet őket feladattal megbízni.⁵¹

Alkalmi források:

Az alkalmi információforrások az információkat nem várt helyekről szolgáltatják.⁵²

A felderítő törzsek ismerik valamennyi forrás és szervezet képességeit, melyek rendelkezésükre állnak. Ez a felderítő törzset képessé teszi arra, hogy a megfelelő forrást vagy szervezetet válassza ki egy adott információgyűjtési feladatra, fenntartsa az alkalmazott forrásoknak vagy szervezeteknek megbízhatósági ellenőrzését és a felderítési adatok előállításának figyelemmel kísérését.

Amennyiben lehetőség van olyan szenzorok alkalmazására, melyekkel közvetlen összeköttetést tudunk tartani, illetve közvetlen adatátviteli lehetőséggel rendelkezünk (például olyan videokamera, amely a felvételt közvetlenül a földi állomásra továbbítja, vagy jelzőberendezés, mely az adatgyűjtő központba csatlakozik), a *reagálási idő rendkívül rövid (azonnali)*. Ha a szenzor nincs közvetlen kapcsolatban az adatgyűjtő központtal, a reagálási idő megnő, ami az információ értékének csökkenését eredményezheti.

Az, hogy az információ megfelelő időben, vagy késve érkezik, a jelentés idejétől függ. A jelentési idő az az időtartam, mely alatt a szenzortól az adat a feldolgozó szervezethez kerül. Az időtartamot befolyásolják az összeköttetés lehetőségei, és az alkalmazott eljárások időigénye. A jelentés idejébe beleszámít a kijelölt felderítő szerv kérésének részére meghatározott működési körletbe, és ott a működőképesség elérése.

A legtöbb, elsősorban az összes harcászati alkalmazás érdekében gyűjtött információ értéke a művelet dinamikája során gyorsan csökken. A legkésőbbi időt, amikor még értékük van az információnak,⁵³ fel kell tüntetni az információgyűjtési tervben. A kapcsolatok leginkább preferált szintje az, amikor az információt azonnal (közel valós időben) kapja meg az elemző. Ez függ attól, hogy az érzékelő és az elemző között telepítésre került-e közvetlen adatkapcsolat. Ez egy olyan szintű körülmény, ami csak ritkán valósítható meg, kivéve a nagyon fejlett rendszerek esetét.

A különböző források és szervek jelentési ideje lényegesen eltérhet egymástól, így ezt számításba kell venni, amikor a forrásokat és szerveket kiválasztjuk a feladatra.

51 Újságok, rádió- és televíziós közvetítések, szakfolyóiratok, navigációs utasítások, térképek és vázlatok, melyeket ellenséges vagy semleges kormányzatok készítettek. Egyéb formájuk is van a nem irányított forrásoknak és szervezeteknek: ebbe a kategóriába tartoznak a szövetséges országok által működtetett stratégiai megfigyelő rendszerek. Ezeknek adatai rendelkezésre állhatnak, azonban a programozásuk a tulajdonosuk kezében van, és más nemzet nem befolyásolhatja alkalmazásukat.

52 Ilyen forrás lehet egy disszidens vagy egy menekült. Az alkalmi forrásból származó információt mindig nagy óvatossággal kell kezelni, mivel az alkalmi forráson keresztül olyan információ érkezik, amely egy megtévesztési terv része is lehet.

53 Nem később, mint (NKM) – Latest Time Information is of Value, LTIOV.

Az alábbi tényezők lehetnek hatással az egyes források és szervek jelentési idejére:

- * Az érzékelőt működtető bázisú szolgáló hordozóeszköz, mint például a felderítő kamera felfüggesztő tartályának felkészítési ideje;
- * A keletkezett információnak át kell mennie néhány feldolgozási folyamaton, hogy értelmezhető legyen, mint például a kamera felvételeinek értékelése;
- * A mindenkori kommunikációs rendszernek rendelkezésre kell állnia, és lehetőség szerint rendelkeznie kell megfelelő paraméterekkel (például adatátviteli sávszélességgel).

Belátható, hogy akárcsak a katonai felderítés, a különböző adatforrások adatszervező képessége is korlátozott.

A felderítő törzs a korlátok ismeretében összehangolja a különböző adatforrások lehetőségeit, hogy a parancsnok számára leghatékonyabban biztosítsa a felderítés feladati körzetében a szükséges információk és adatok megszerzését. A koordináció alapját a felderítő és a hadművelési törzs szoros együttműködése képezi.

1.13.2.3 A felderítő információk feldolgozása

Az információgyűjtő rendszer a felderítő rendszer önálló eleme, amely saját vezetési és irányítási rendszerrel rendelkezik. Képessége függ a támogatott szervezet méretétől, feladatától, a tereptől és az időjárástól. A vezető szervezeteknek képeseknek kell lenniük a felderítési feladatok vételére, elosztására, a felderítő rendszerek felkészítésére, harci és harci kiszolgáló támogatására, a megszerzett információs elemek, információk megkövetelt szintű feldolgozására. Az információgyűjtő rendszer a parancsnok közvetlen irányítása alatt áll, szakmai irányítását a felderítő főnökség látja el. Ebben a komplex rendszerben helyezkedik el az úgynevezett összzadatforrású felderítési adatok feldolgozására alkalmas központ. Ezt a központot nevezhetjük *felderítő információgyűjtő és értékelő központnak*.

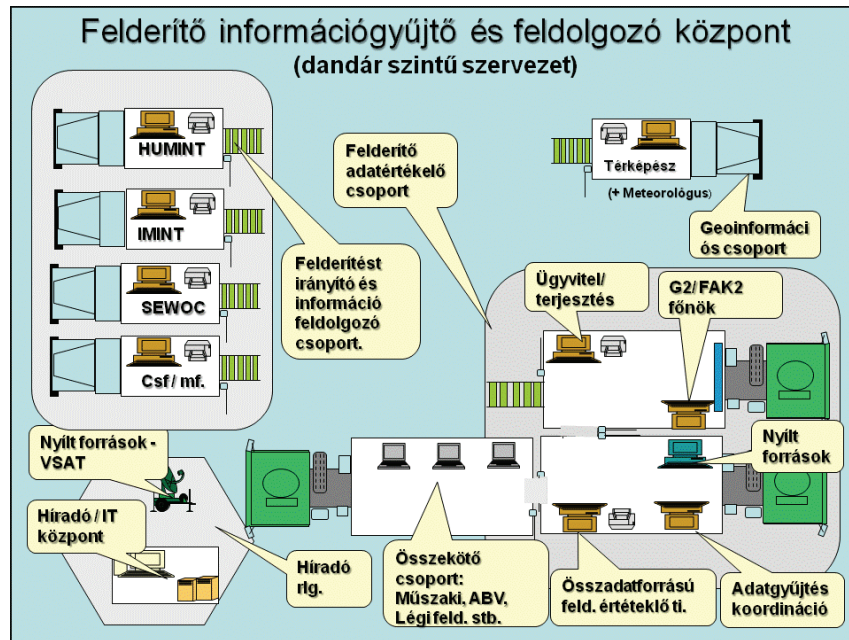
Az információgyűjtő rendszer működésének tervezését és irányítását az információgyűjtő központ végzi, amely előzetes, vagy teljes feldolgozást is végrehajtja. A felderítő törzs által készített és kiadott információgyűjtési (felderítési) terv alapján kijelöli a végrehajtó felderítő szerveket, kiadja az információk specifikusan gyűjtendő elemeit, és meghatározza a végrehajtás határidőit, tekintettel az információ megszerzésének határidejére. A központnak rendelkeznie kell mindazokkal a híradó és informatikai rendszerekkel, melyek többszörös, szélessávú összeköttetést biztosítanak a felderítő szervek és a parancsnok vezetése és irányítása alá tartozó erők felé, valamint az előljáró felderítő rendszerei felé, az általuk közvetlenül eljuttatott információk vételére és az oda történő továbbításhoz. Szövetséges művelet esetén dandár és magasabb szinten követelmény a légi felderítés információinak és adatainak vételét és cseréjét valós időben⁵⁴ biztosító

54 Valós idejű felderítés.

képesség. A tervezett AGS⁵⁵ a jelenleg a szövetség szervezetében meglévő felderítő, valamint hadművelleti erőforrások kiegészítésére szolgál. A rendszer által beszerzett adatok, információk, az előállított felderítési adatok a jelenleg működő C3I rendszereken keresztül, illetve a már létező törzseljárások szerint kerülnek terjesztésre. Az AGS rendszer célja, hogy valós idejű adatokat biztosítson a saját és ellenséges szárazföldi erőkről, valamint hogy rövidítse az információ eljuttatásának idejét az adatgyűjtőktől a tüzet kiváltó elemekig. A tervezett AGS rendszer alkalmas lesz arra, hogy béke, válság, illetve háborús alkalmazás esetén megfigyelési adatokat biztosítson a feladatot végrehajtó adott szintű parancsnok részére a számára kijelölt felelősségi körzetről. A szomszédok légi felderítési adatainak közvetlen vétele is lehetséges. Emellett a központ a saját felderítő rendszer által gyűjtött információkat az érdekelt felhasználóknak feldolgozás nélkül, azonos időben továbbíthatja. A saját felderítő szerveken kívül képesnek kell lennie a szomszéd rendszerek elemeit irányítani, illetve a saját elemek irányítását a szomszéd rendszerek részére ideiglenesen átadni. Gyűjti és feldolgozza a nyílt forrásból származó információkat is.

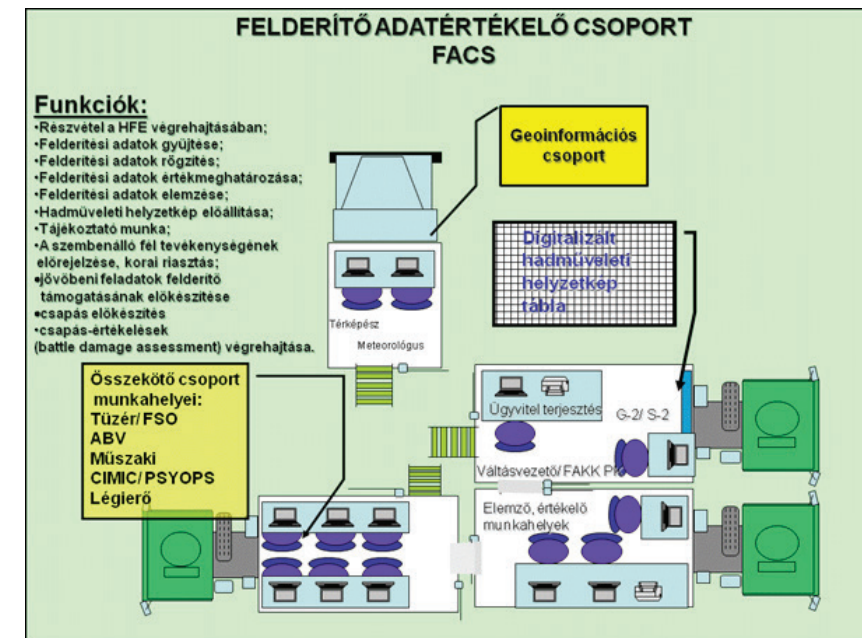
turált tevékenységek sorozata, melyek annak ellenére, hogy látszólag szigorúan egymás után következő tevékenységek, egyidejűleg is végrehajthatók. Ezeket úgy határozhatjuk meg, mint egy folyamat összefüggő részeit. „A felderítési adatok létrehozása az információk és más felderítési adatok gyűjtésén, minősítésén, elemzésén, értékelésén, integrációján, és jelentésén keresztül valósul meg.”⁵⁶

A felderítési adat és az információ feldolgozása számos ponton megegyezik. Ez valószínűleg az információgyűjtő szervezeten belül végrehajtott kezdeti folyamattól (melyben általában a feldolgozást végző nem tesz többet, mint a nyers információkat jobban érthető formába alakítja át) a hadászati felderítés által végrehajtott információfeldolgozásig. Minden egyes információ vagy felderítési adat újbóli feldolgozása, figyelembe véve a megszerzett új információkat, melyek a feldolgozás korábbi szintjén nem álltak rendelkezésre, új felderítési adatok előállítását jelentik.

7. ábra. Felderítő információgyűjtő és -értékelő központ (saját szerkesztés)

Az információfeldolgozás a felderítési ciklusnak az a része, mely során a parancsnok utasításának megfelelően, a begyűjtött információkat a felderítő törzs meghatározott logikai törvényszerűségek alapján transzformálja felderítési adattá. A feldolgozás struk-

8. ábra. A felderítő adatértékelő csoport munkahelye (saját szerkesztés)

Az információk és a felderítési adatok szisztematikus feldolgozását az osztályozás, a minősítés, az elemzés, az összegzés, a következtetések levonása és a felderítési adat megjelenítése (formába öntése) folyamatán keresztül hajtják végre. Az információk felderítési adattá történő átalakítása kombinációja az információk vételére és rögzítésére hozott intézkedéseknek és a szellemi munka logikus, módszeres alkalmazásának. A

55 AGS – Alliance Ground Surveillance System (AGS): Szövetségi földfelszín-felderítő rendszer.

56 AAP-6 NATO GLOSSARY... I. m.

szellemi folyamat a szembenálló fél tevékenységének, felszerelésének és szervezetének széles körű ismeretére, az elemző megalapozott harcászati gyakorlati ismereteire támaszkodva, a logika alkalmazásán nyugszik, melynek együtt kell megjelennie az ésszerű következtetések levonásának képességével.

Az elemző szakértelme, képessége arra, hogy egy nem befejezett feldolgozási folyamat során, nem teljes információkra alapozva jó előrejelzéseket, értékeléseket adjon, döntő lehet a művelet sikeres végrehajtásában. Ezt a szakértelmet inkább megszerezni lehet, mint megtanulni. Ez egy hosszabb időszak gyakorlatának és tapasztalatainak a terméke. Ezek az ismeretek az előrelátás kulcsai.

1.13.2.4 Jelentés és tájékoztatás

A tájékoztatás „a felderítési adatok időben történő megadása, mely a megfelelő formában, bármely megfelelő eszköz igénybevételével, azok részére történik, akiknek szükségük van rá”.⁵⁷

A tájékoztatás két legfontosabb alapelve a következő:

Időszerűség

Az időszerűség nem valósul meg, ha a felderítési adat a kívánt rendeltetési helyére túl későn érkezik meg, ezért arra a célra, ami miatt megszerzését kezdeményezték, már nem használható, vagy – különös tekintettel a harcászati és hadműveleti szinteken – időérzékeny, mivel az idő múlásával rohamosan veszít jelentőségéből, értékéből. Mindkét szempont jelzi, hogy a felderítési adatokat a felhasználókhoz a lehető leggyorsabban el kell juttatni. Amikor a folyamatot lerövidítik annak érdekében, hogy a határidő tartható legyen, a készített felderítési adatokat megjegyzésekkel úgy látják el, hogy az alkalmazó képes legyen a megfelelő körültekintéssel alkalmazni azokat.

Megfelelőség

Nem megfelelő a felderítő tájékoztatás, ha nem ad választ a felhasználó követelményeire, nem érti azt meg, vagy olyan átviteli rendszeren történik a tájékoztatás, melyhez a felhasználónak nincsen hozzáférése. A felderítési adatokat a címzett igényeinek megfelelő formában küldik meg. A tájékoztatások, jelentések megfeleltetésre kerülnek a felhasználók igényeivel. Érthetően, és olyan eszközön kell végrehajtani a tájékoztatást, amely mind a feladó, mint pedig a felhasználó részére rendelkezésre áll. Ha a felsoroltak közül bármelyik követelmény nem teljesül, akkor olyan, mint a későn érkezett felderítési adat, azaz hasznosíthatatlan.

57 AAP-6 NATO GLOSSARY... I. m.

Az információkról és a felderítési adatokról szóló tájékoztatást általánosságban négy módon lehet végrehajtani:

- * Szóban;
- * Írásban;
- * Grafikusan (térkép, vázlat, értékelt légi fénykép stb.);
- * Elektronikus adatként.

1. kép. Felderítési adatok elektronikus megjelenítése

Az első fejezetben a meglévő szövetségi és hazai doktrínális alapok figyelembevételével elemzésre került általánosságban a katonai felderítés és a katonai felderítéshez kapcsolható legáltalánosabb fogalmi rendszer. Megállapítható, hogy a katonai felderítő rendszer megfelelő doktrínális alapokon nyugszik, szigorúan elméleti alapokon képes a rendszer a szövetség más rendszereivel doktrínális szinten az interoperábilis műveletek végrehajtására, a szinergikus felderítő tevékenységek vezetésére.

2. fejezet – A magyar honvédség összhaderőnemi felderítő rendszere

Az MH felderítő rendszerének struktúrája – mivel minden vertikális szinttel nem rendelkezik – eltér a NATO-tagállamok többségében alkalmazott gyakorlattól. A kutatási periódusban 2014 áprilisáig az MH nem rendelkezik olyan hadászati felderítő képességekkel, melyet az HM HVK Felderítő csoportfőnökség irányítása alá vonnának. Az ilyen jellegű feladatokat szigorú törvényi szabályozásokat figyelembe véve a katonai nemzetbiztonsági szolgálatok látják el.

2.1 Az összhaderőnemi felderítő rendszer vertikális tagoltsága

Magyarországon a *hadászati felderítés* a legfelső állami és katonai vezetők számára biztosít felderítési adatokat és információkat a szembenálló (potenciális) fél politikai, gazdasági, katonai potenciáljáról, fegyveres erőivel elérendő célkitűzésekről, a fegyveres és rendvédelmi erők állapotáról, a haditechnika mennyiségéről és minőségéről, a haditechnikai kutatás-fejlesztés helyzetéről, a logisztikai képességekről és lehetőségekről, a mozgósítási rendszer és a tartalékképzés állapotáról, a várható hadszíntér jellemzőiről és előkészítettségéről.

A nem 5. cikk szerinti művelet döntésre történő előkészítésének időszakában ez kiegészülhet a várható műveleti terület állapotáról, a népesség megoszlásáról, a konfliktusban részt vevő felek helyzetéről és célkitűzéseiről, a bűnügyi helyzetről, a népesség egészségi állapotáról, a járványokról, az infrastruktúra állapotáról és egyéb, a művelet szempontjából fontos körülményekről szóló felderítési adatokkal és információkkal.⁵⁸

A *hadműveleti felderítés* a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnoksága (továbbiakban: MH ÖHP) számára biztosít felderítési adatokat és információkat. Ezek az adatok magukban foglalják a szembenálló fél csoportosításáról, összetételéről, erkölcsi állapotáról, képességeiről és lehetőségeiről, harceszközöiről, hadműveleti alkalmazási elveiről, logisztikai rendszeréről, a műveleti terület katonaföldrajzi jellemzőiről és azok hatásairól szóló felderítési adatokat, kiegészítve a Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálat (továbbiakban MH GEOSZ) előrejelzései alapján a várható időjárásról, és annak hatásairól a haderőnemek alkalmazásának előkészítése és végrehajtása során.

A *harcászati felderítés* a szárazföldi csapatok és a légierő egységei, alegységei számára biztosít felderítési adatokat a szembenálló fél erejéről, összetételéről, csoportosításáról, erkölcsi állapotáról, harci képességeiről és lehetőségeiről, valószínű szándékáról és vár-

58 A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló, 2011 novemberében módosított 1995. évi CXXV. törvény rendelkezései, valamint a 128/2011. (XII. 2.) HM-utasítás alapján 2011 decemberében megkezdődött a két katonai nemzetbiztonsági szolgálat – a KFH és a KBH – integrációjának előkészítése. 2012. január 1-jén az MK KFH és az MK KBH összevonásával megalakult a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat.

ható tevékenységéről, fontos harcrendi elemeiről, alkalmazási elveiről, harceljárásairól, fontos objektumairól, főbb fegyvereiről, logisztikai rendszeréről, anyagi készleteiről, a műveleti terület (harcmező) állapotáról, a tényleges időjárásról a harc (alkalmazás) megtervezése és végrehajtása során, tehát a katonai műveletek teljes spektrumában.

Az MH szervezett információgyűjtő rendszerei haderőnemenként kerültek megszervezésre.

A légierő felderítő támogatását a NATO központilag szervezi. A működő radarrendszerek és repülő fedélzeti rendszerek irányítását az illetékes szövetséges légierő-parancsnokság műveleti központja (AOCC) végzi.

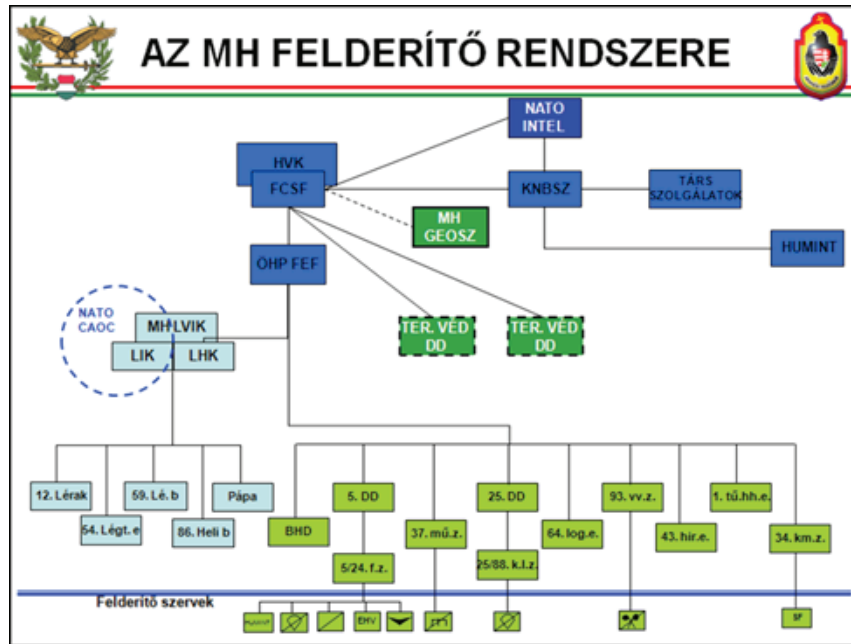
A légierő alkalmazását, a légi és légvédelmi hadműveletek tervezését, vezetését és irányítását egy hadszíntéren vagy régióban a Szövetséges Összhaderőnemi Erők Légierő Komponens parancsnoka (Allied Joint Forces Air Component Commander) végzi, mint egyszemélyi parancsnok. A légierő komponens parancsnok jogköre döntően olyan döntések meghozatalára terjed ki, melyek a légi műveletek terveinek kialakítására, erők és eszközök feladat-végrehajtása érdekében történő elosztására, a haderőnemek közti hatékony együttműködés kialakítására és a végrehajtás ellenőrzésére vonatkoznak. A parancsnoki döntések meghozatalát egy korszerű automatizált vezetési, felderítési és bevetés-tervezési rendszer (C4I2 és C4ISR), valamint egy szakmailag felkészült és begyakorlott törzs segíti.

A harcászati repülő- és a légvédelmi erők időbeni, hatékony és integrált alkalmazása, valamint az erők és eszközök megóvása érdekében béke időszakban a Magyar Köztársaság kijelölt repülő- és légvédelmi készenléti erői a NATO Integrált Légvédelmi Rendszer (NATO Integrated Air Defense System, NATINADS) keretén belül, NATO műveleti alárendeltségben hajtják végre feladataikat. Békeidőszakban a kijelölt készenléti erők műveleti parancsnoka a NATO Déli régió Légierő Component Command (CC) AIR IZMIR parancsnoka. Válság- vagy konfliktushelyzetben a kijelölt, valamint felajánlott repülő- és a légvédelmi erők a NATO műveleti alárendeltségben, a CC AIR IZMIR parancsnoka vezetésével hajtják végre feladataikat. Ennek megfelelően béke időszakában az MK kijelölt harcászati repülő- és a légvédelmi erőinek, valamint válság- és konfliktushelyzetben a felajánlott repülő- és a légvédelmi erőinek felderítő támogatását alapvetően a CC AIR IZMIR A2 Felderítő Főnökség végzi az Egyesített Légi Műveleti Központ (Combined Air Operation Centre, CAOC) Felderítő Főnökségen keresztül.

A szárazföldi felderítő rendszerek felderítő zászlóalj, illetve a fegyvernemek támogató alegységei szintjén kerültek megszervezésre, melyek alkalmazása modulszerűen, az alkalmazási követelményeknek megfelelően történik. A rendszer bizonyos elemei, a hangfelderítő és radar eszközök a tűzéréség, a vegyi, biológiai, sugár, atom felderítő rendszerek a vegyi csapatok állományába tartoznak.

A felderítő támogatás gerincét képező elemeket a támogatott alakulat parancsnoka a felderítő zászlóalj állományából kapja meg. A zászlóalj-parancsnokság és törzse képezi a vezető és irányító (C2) modult. A törzs és a felderítő adatfeldolgozó központ állománya hozza létre az információgyűjtő, értékelő és tájékoztató központot. A központ a felderítő zászlóalj infrastruktúráját használja fel, a támogatott katonai szervezet kiegészítő összeköttetéseket biztosít, elsősorban saját törzse felé.

9. ábra. A Magyar Honvédség felderítő rendszere⁵⁹

2.1.1 Az összhaderőnemi felderítőrendszer vezetési-irányítási mechanizmusa

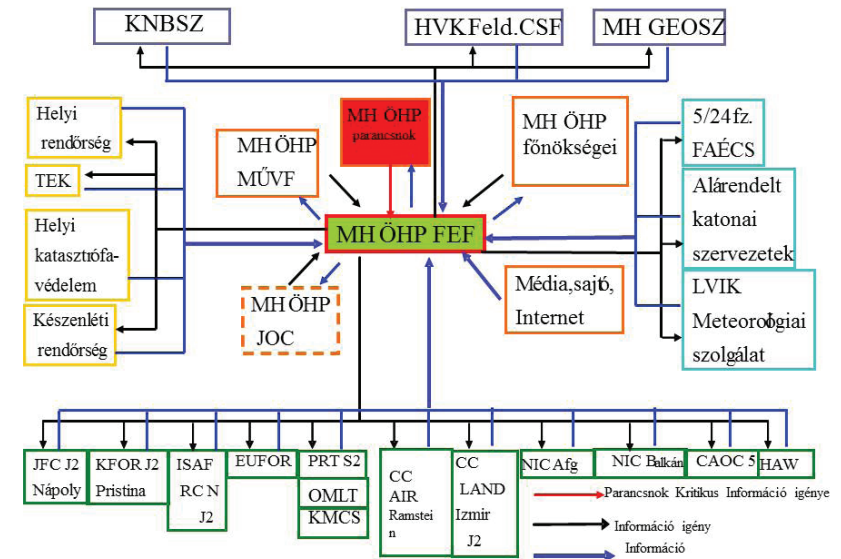
A felderítés központi vezetése és irányítása kiemelten fontos alapelv. Az MH felderítőrendszere a katonai nemzetbiztonsági szolgálatok által készített felderítő jelentések és értékelések alapján, a Honvéd Vezérkar Főnöke (továbbiakban: HVKF) műveleti direktívájának megfelelően, az MH ÖHP parancsnokának intézkedése alapján tevékenykedik.⁶⁰

A parancsnokságok felderítő főnökségeiből, a szárazföldi csapatok és a légi erő felderítő- és felderítésre kijelölt egységeiből és alegységeiből tevődik össze. A felderítőrendszer szoros kapcsolatot tart fenn a NATO illetékes parancsnokságaival és a szövetséges tagállamok fegyveres erőinek kijelölt felderítő szervezeteivel. A felderítőrendszer a parancsnoki vezetési rendszeren és a NATO felderítő információs rendszerein keresztül biztosítja a felderítési adatok és információk áramlását.

59 Forrás: Magyar Honvédség Összhaderőnemi Felderítő Doktrína. 2. kiadás. 2013. 6-5.

60 Megjegyzendő, hogy a kutatási időszak zárásakor az HM HVK Felderítő Csoportfőnökség kikerült a vezérkari főnök irányítása alól, a folytonosságot fenntartva átkerült a KNBSZ „alárendeltségébe”.

Irányítási és információáramlási mechanizmus

10. ábra. Az MH ÖHP Felderítő főnökség kapcsolati rendszeré⁶¹

2.2 MH Légi Vezetési és Irányító Központ

Békeidőszakban a nemzeti és a NATO által kijelölt felelősségi légtérben a Magyar Honvédség és a NATO kijelölt légvédelmi készenléti erőinek légi vezetése és irányítása, valamint a békétől eltérő időszakban az ország védelme érdekében folytatott nemzeti, illetve szövetséges légvédelmi és légi műveleteket végrehajtó erőknek az integrált légvédelmi rendszer keretében, egységes eljárások alapján történő hadműveleti, harcászati légi vezetése és irányítása magában foglalja a légi erő felderítő rendszer működtetését is. A légi erő művelettervező feladatrendszer működtetésével a rendszer lehetővé teszi, hogy a szövetséges és nemzeti légi erő felderítési adatok és információk a harcászati szinttől a stratégiai szintig egységes rendszerben, a szükséges formában, tartalommal és a meghatározott időpontra rendelkezésre álljanak.

61 Felderítő-továbbképzés anyaga.

2.3 A harcászati felderítő rendszer felépítése

2.3.1 Század felderítő támogató csoport

A végrehajtandó műveletek függvényében, annak érdekében, hogy a manőver század feladatának végrehajtása közben keletkezett információkat összegyűjtésre, valamint az előállított/megkapott felderítési információt fel tudja terjeszteni, célszerű a század állományából egy (nem szervezetszerű alegység) felderítő támogató csoportot kijelölni. A század felderítő támogató csoport létszámát általában a századparancsnok határozza meg és vezetőjét jelöli ki.

A század felderítő támogató csoport feladatai a következők lehetnek:

- * Századparancsnok támogatása / bizonytalanság csökkentése;
- * A rendelkezésre álló adatgyűjtő eszközök felhasználásának koordinációja;
- * Beérkező adatok szűrése és elemzése, információ előállítása a beérkező adatokból;
- * A századparancsnok parancsnoki munkájának támogatása;
- * Felderítési információ terjesztése (századon belül, előljáró és a szomszéd alakulatok felé);
- * Feladat-végrehajtás előtti eligazítás, végrehajtás utáni kikérdezés.

A század szintű szervezet az előljáró parancsnok döntése függvényében megerősíthető az alábbi szervezetszerű felderítő támogató erőkkel, eszközökkel:

- * csapatfelderítő raj/szakasz;
- * harcászati hírszerző (HUMINT) csoport;
- * kis hatótávolságú pilóta nélküli felderítő repülőgép csoport;
- * különböző szenzorok.

2.3.2 Zászlóalj felderítő támogató alegység

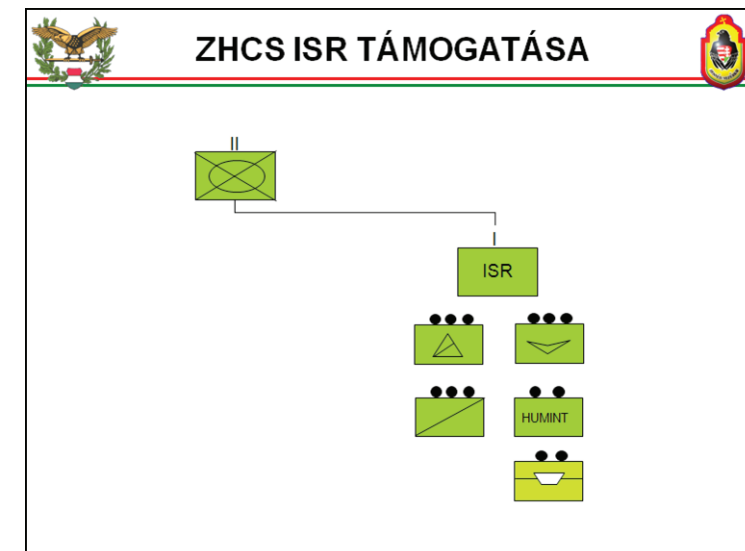
A szövetségi követelmények szerint általában a zászlóalj, illetve a zászlóalj harccsoport saját információ-előállító, megfigyelő, felderítő (ISR) képességgel kell, hogy rendelkezzen. Az MH-ban ez a képesség a végrehajtandó feladat függvényében létrehozott úgynevezett felderítő támogató századként kerül kialakításra. A zászlóalj felderítő támogató erők az MH felderítő rendszeréből kerülnek kijelölésre. Erejüket, összetételüket a kirendelő parancsnok határozza meg. Feladatukat a zászlóalj felderítő főnök, az S-2 tiszt szakmai irányítása szerint hajtják végre.

A zászlóalj felderítő támogató századdal szemben támasztott alapvető követelmények:

- * A század legyen képes az adott műveleti területen kialakított összhaderőnemi felderítő rendszerhez csatlakozni.
- * Legyen képes a felderítési információk vételére, valamint a zászlóalj által megszerzett adatok, előállított információk továbbítására.

- * Rendelkeznie kell olyan vezető törzselemmel, mely a zászlóalj felderítő tisztjének feladatszabása alapján képes az alárendeltségében lévő felderítő szervek vezetésére, irányítására.
- * Rendelkeznie kell olyan elemző, értékelő, feldolgozó kapacitással, mely képes a zászlóalj felderítési felelősségi körzetéből szerzett, valamint felderítő érdekeltségi körzetéből érkező adatok, információk vételére, feldolgozására, abból felderítési információ előállítására.
- * Rendelkeznie kell az alábbi adatszerző kapacitásokkal:
Csapatfelderítő szakasz;
Előretolt/mélyléségi tűzmegfigyelő szakasz;
Pilóta nélküli felderítő repülőgép szakasz;
Harcászati hírszerző csoport;
Szenzoros felderítő csoport.

A zászlóalj támogatására kijelölt egyéb szakfelderítő erők (tűzér, vegyi-védelmi, műszaki felderítő alegységek) összekötő tisztjei a felderítő támogató század vezető-, irányító moduljában települnek, ezzel biztosítják a szakfelderítő szervek által szerzett adatok, információk integrációját a felderítő támogató század által előállított felderítési információba. Ezzel párhuzamosan segítik a zászlóalj harccsoport felderítő képességeinek szakszerű alkalmazásának megtervezését.

11. ábra. Zászlóalj harccsoport felderítő támogatása⁶²

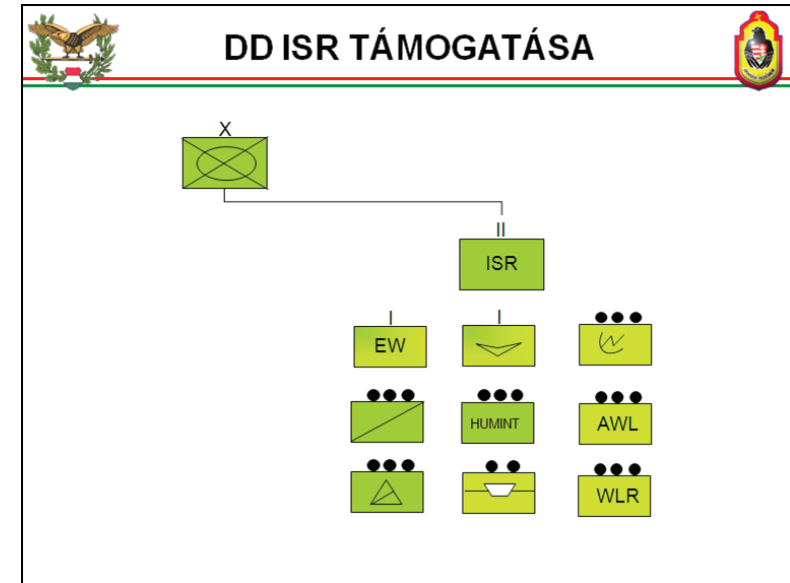
62 Forrás: Magyar Honvédség összhaderőnemi felderítő Doktrína. 2. kiadás. 2013. 6-2.

2.3.3 Dandár felderítő zászlóalj

A dandár szintű katonai szervezet a szövetségi követelményekben meghatározott képességű információ előállító, megfigyelő, felderítő (ISR) képességgel kell, hogy rendelkezzen.

A dandár felderítő támogató erőivel szemben támasztott általános követelmények:

- * Legyen képes az adott művelési területen kialakított összhaderőnemi felderítő-rendszerhez csatlakozni. Legyen képes a felderítési információk vételére, valamint a zászlóalj által megszerzett adatok, előállított információk továbbítására.
- * Legyen képes a dandár érdekében működő felderítő, megfigyelő, célfelderítő képességek egységes rendszerbe integrálására.
- * Rendelkezzen olyan vezető elemmel, mely a dandár felderítőfőnök feladatszabása alapján képes az alárendeltségében lévő felderítő szervek vezetésére, irányítására.
- * Rendelkezzen olyan elemző, értékelő, feldolgozó kapacitással, mely képes a zászlóalj felderítési felelősségi körzetéből szerzett, valamint felderítő érdekeltségi körzetéből érkező adatok, információk vételére, feldolgozására, abból felderítési információ előállítására.
- * Legyen képes a támogatott katonai szervezet számára szükséges geoinformációs támogatás biztosítására.
- * Rendelkezzen az alábbi felderítő képességekkel:
  - Elektronikai hadviselés század;
  - Pilóta nélküli felderítő repülőgép század;
  - Földi mozgócél-felderítő lokátor szakasz;
  - Csapatfelderítő szakasz;
  - Előretolt/mélyléségi tűzmegfigyelő szakasz;
  - Harcászati hírszerző szakasz;
  - Szenzoros felderítő csoport;
  - Akusztikus tűzeszköz-felderítő szakasz;
  - Tűzfelderítő lokátor szakasz.

12. ábra. Dandárt támogató felderítő zászlóalj elvi felépítése⁶³

2.4 A harcászati felderítő rendszer képességei

2.4.1 Felderítő század

A felderítő század az úgynevezett közeli felderítő rendszer bázisát képezi. Szakaszai megosztásra kerülhetnek a manőver-zászlóaljak között, de a dandárparancsnok terve szerint egy kötelékben is alkalmazhatók. Felderítő járőrök és a földi figyelőrendszer elemei képezhetők állományából. Felszerelését páncélozott felderítő harcjárművek, különböző figyelőműszerek és szenzorok képezik. A felderítő század megerősíthető, illetve támogatható a felderítő zászlóalj állományából pilóta nélküli felderítő, elektronikai hadviselési (távírányítású házi készítésű robbanószerkezetek elleni), szenzoros felderítő erőkkel és eszközökkel, valamint szakfelderítő (műszaki, vegyi, sugárfelderítő, egészségügyi, földi mozgócél-felderítő radar, tűzfelderítő) erőkkel. A megerősítő erőket járőrözés, illetve figyelés végrehajtásakor közös járőrben, illetve figyelőőrsként (egyesített figyelőőrs), esetleg önállóan is (például műszaki felderítő járőr, vegyi-sugárfelderítő őrs) alkalmazhat. A parancsnok elhatározása szerint bevonható a szembenálló fél felderítőerői elleni harcra, a saját csapatok védelme érdekében terület, irány figyelésére, zárására.

63 Forrás: Magyar Honvédség Összhaderőnemi Felderítő Doktrína. . I. m. 6-4.

Zászlóalj erejű kötelék támogatására a felderítőszázad, vagy annak részei kerülhetnek kijelölésre. Ebben az esetben, kiegészítve a felderítő-zászlóalj egyéb erőivel (pilóta nélküli, harcászati hírszerző képességek) együtt képezi az információgyűjtő rendszer bázisát, mely kiegészül a támogatott zászlóalj szervezetszerű erőivel. A felderítő támogató erőket a zászlóalj törzs állományából kijelölt tiszt, vagy a századparancsnok irányítja.

A felderítő század parancsnoka a felderítési feladat megkapása után kiválasztja a felderítési feladatok végrehajtására legalkalmasabb felderítő szakaszt, intézkedik a feladatra történő fel-készítésre, kidolgozza a harcparancsot, ellenőrzi a felkészülést. A felderítési feladatok végrehajtásának időszakában, ha nem személyesen vezeti az adatszervező tevékenységet, a parancsnok terve szerint részt vesz az információgyűjtés irányításában.

13. ábra. A felderítő század szervezete (saját szerkesztés)

A felderítő század (szakasz) képes:

- * felfedni, azonosítani és meghatározni a célok jellegét, helyét nappal és éjszaka, kedvezőtlen időjárási viszonyok között is;
- * rajtaütés végrehajtására korlátozott erejű ellenség ellen;
- * tűztámogatás igénylésére és a tüzérség tüzének vezetésére;
- * az előjáró információszerző rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat és jelenteni a megszerzett információkat;
- * megfigyelni és értékelni a csapások eredményeit;
- * a felderítés eredményeinek jelentésére a parancsnokság és a felhasználók felé közvetlenül;
- * bármilyen terepen, statikus és dinamikus felderítő művelet folytatására;
- * irány és terület felderítésére, melynek során felfedi a szembenálló fél tevékenységét, vagy más fontos jellemzőket;

- * felderíteni a terep jellegét, az utak, műtárgyak állapotát, mesterséges és természetes akadályokat, azok megkerülésének, leküzdésének lehetőségeit;
- * terület felderítésére járőrözés, és/vagy figyelőőrsök alkalmazásával az ellenség és a saját mélységben;
- * célok felderítésére, azonosítására és megjelölésére a látótávolság határáig;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni az állományt a házilag készített robbanóeszközöktől.

Mélységi felderítő század

A mélységi felderítő század a dandár, vagy magasabb szintű kötelék műveleti területén kerülhet alkalmazásra, bármely művelet során, elsősorban a parancsnok elhatározásának meghozatalához szükséges adatok és információk megszerzése, illetve fontos objektumok felderítése és megsemmisítése érdekében. A dandár információgyűjtő rendszer általában egy (esetleg két) mélységi felderítőszakaszt alkalmazhat. A szakasz mélységi felderítőcsoport kötelékben kerül alkalmazásra. A mélységi felderítőcsoport alkalmazásához működési körletet és tartalék működési körletet jelölnek ki. A működési körletbe történő kijuttatás történhet szárazföldön járművel, vagy gyalog, repülőgéppel, ejtőernyős ugrással, helikopteres kiszállítással, vagy vízi járművel, búvárkészülékkel. A kiszállítást követően a mélységi felderítőcsoport gyülekezési körletet foglal, és megszervezi a működési körlet elfoglalását. A menetvonalon a parancsnok gyülekezési és tartalék gyülekezési körleteket jelöl ki, arra az esetre, ha a csoportot esetleg támadás érné és szétszóródna. A működési körletben rejtett bázist rendez be, ahonnan a felderítést végrehajtja. A felderítési feladatok végrehajtása során járőröket, figyelőket vagy figyelőőrsöt alkalmaz. Híradását a kiküldő parancsnoksággal rövidhullámú vagy műholdas összeköttetéssel szervezi.

A mélységi felderítőcsoport képes:

- * működési körletében a terület, a terep, a járhatóság, természetes és mesterséges akadályok, aknamezők felderítésére akár 70 kilométer mélységig;
- * a működési körlet területének folyamatos ellenőrzésére;
- * a terület polgári lakossága mozgásának figyelésére;
- * működési körletében a szembenálló fél tevékenységének felderítésére, fontos objektumai felfedésére, azonosítására, rejtett követésére;
- * célok felderítésére, azonosítására, megjelölésére bármely időjárási viszonyok között és napszakban;
- * a csapások eredményének megfigyelésére;
- * fontos személy kiemelésére;
- * rajtaütés és/vagy lesállítás végrehajtására;
- * elfogott személy(ek) kikérdezésére;
- * a légielő célravezetésére (forward air control);
- * az adatok és információk titkosított csatornán történő továbbítására a kiküldő parancsnok, vagy más felhasználó részére;

- * az információszerző rendszer más elemei részére feladatot szabni, illetve felderítési igényt fogadni;
- * minimálisan 15 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni az állományt a házilag készített robbanóeszközöktől.

2.4.2 Elektronikai harc század

Az elektronikai harc század a dandár felderítő rendszerének része. A szembenálló fél elektromágneses kisugárzó eszközeinek felfedését, azonosítását, helyének meghatározását, a kiválasztott rendszerek zavarását, a saját csapatok fizikai, és elsősorban a saját elektronikai rendszerek védelmét hajtja végre. Az elektronikai rendszerek felfedésével, lehallgatásával, a kisugárzó eszközök helyének, típusának, technikai ismérveinek meghatározásával fontos információkat szerez a szembenálló fél harcrendjének felépítéséről, tevékenységéről. Feldolgozott információkat biztosít a felderítő értékelő és tájékoztató központnak. Amennyiben rendelkezik a szükséges nyelvi ismeretekkel, képes a nem rejtjelzett harcászati rádióforgalmazás közvetlen lehallgatására és a megszerzett információk továbbítására a harcoló parancsnokok számára.

Részt vesz az információs műveletek során a fizikai rombolásban (nem halálos eszköz), a megtevesztésben, és az ellenség elektronikai védelmi rendszerei elleni tevékenységben.

Az elektronikai harc század képes:

- * a szembenálló fél rádiófrekvenciás kisugárzó (HF, VHF, UHF) eszközeinek felfedésére, azonosítására, rendszereinek felismerésére, tevékenységük figyelemmel kísérésére láthatóság esetén mintegy 80 km mélységig, rádióelektronikai felderítési adatok előállítására és továbbítására a felhasználókhoz;
- * rádiófrekvenciás kisugárzók sugárzási irányának bemérésére, álláspontjuk meghatározására;
- * a kisugárzók speciális azonosítóinak felismerésére, és az elektronikai harcrend (EORBAT) adatbázisának elkészítésére;
- * a nem rejtjelzett harcászati rádióforgalmazás lehallgatására, rögzítésére és megfelelő nyelvismeret esetén a forgalmazás megfejtésére;
- * a szembenálló fél rádiófrekvenciás eszközeinek zavarására, megtevesztésére;
- * a saját rádiórendszerek, és a csapatok általános túlélőképességének növelésére;
- * a manőverező csapatok követésére, a gyors áttelepülésre;
- * az előljáró információszerző rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat, és jelenteni a megszerzett információkat;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni az állományt a házilag készített robbanóeszközöktől.

Hazai fejlesztésre és alkalmazásra tervezett eszközök, rendszerek, képességeik:

Mobil rádió felderítő (COMINT) állomás felderítő zászlóalj kötelékében lévő század mobil technikai eszközöként felderítés és iránymérés végzése 0,5–1000 (3000) MHz tartományban analóg és digitális jelfeldolgozással az ISTAR-követelmények szerint, a béketámogató erők védelmének (Force Protection) elsődleges feladatával.

Az URH-rádió felderítő alrendszer feladata a kommunikációs jelek felfedése, vétele és feldolgozása mind hagyományos (konstans paraméterű), mind változó paraméterű (szórt spektrumú, hopping) rádiók vonatkozásában. Feladata továbbá a sugárforrás irányának, típusának gyors meghatározása iránymérő rendszerrel elsődlegesen abból a célból, hogy az erők védelme szempontjából a parancsnoknak elegendő ideje legyen a szükséges rendszabályok foganatosítására.

Az eszköznek képesnek kell lennie autonóm üzemmódban a helyi parancsnoki munkahely alá szervezeten működni a HF, VHF, UHF és SHF frekvenciatartományú vevő és iránymérő munkahelyeknek, illetve biztosítania kell az előljáró által megszabott feladatok végrehajtását.⁶⁴

Zavaró szakasz

A házilag készített, rádiófrekvenciás távirányítású robbanóeszközöket zavaró szakasz a dandár és zászlóalj szintű kötelékek támogató eleme. A szembenálló fél nem vezetékes elektromágneses impulzusokkal indított házi készítésű robbanószerkezetei ellen védi a támogatott katonai szervezetet. Felderíti és elemzi a műveleti területen alkalmazott távirányító eszközök jellemzőit, és adatbázist készít a zavaró eszközök számára. Beépíthető és hordozható zavaró berendezéseivel oltalmazza a manőverező támogatott erőket a szembenálló fél által telepített robbanószerkezetek indítását végző készülékek kisugárzott jeleinek zavarásával. A béketámogató műveletek EHC-biztosítása során a hagyományos COMINT-feladatok végzése mellett szükséges: mobil telefonok lehallgatását, zavarását biztosító eszköz; mobil telefonnal vagy kis hatótávolságú rádióval indítható robbanószerkezet távvezérlő rendszerét zavaró eszköz (például menetoszlop biztosítása); rádiótechnikai felderítés (ELINT) végzése a szembenálló fél aktív elektronikai felderítő eszközei felfedésére.

A szakasz képes:

- * a szembenálló fél által telepített és rádiófrekvenciás távirányítóval indított robbanószerkezetei indítójelének zavarására, a robbantás megakadályozására, mozgás közben 500 méter, telepített eszköz esetében 1 km távolságból;
- * felfedni az elektromágneses kisugárzókat, és elektronikai felderítési adatokat előállítani a megszerzett információkból;
- * elektronikai védelmi rendszabályok alkalmazásával növelni a saját és a támogatott csapatok túlélő képességét;

⁶⁴ HOLNDONNER Hermann: *Zászlóalj-harccsoport erejű kötelék felderítő támogatásának aktuális kérdései*. Hadtudományi Szemle, 6. 4. 2013. 11–21.

- * irányméréssel meghatározni a szembenálló fél kisugárzó eszközeinek helyét;
- * zavarással és megfélemlítéssel csökkenteni a szembenálló fél kommunikációs és nem kommunikációs eszközeinek hatékonyságát;
- * az előljáró információszerző rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat, és jelenteni a megszerzett információkat;
- * feladatot szabni más információszerző eszközöknek;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni a saját állományt a házilag készített robbanóeszközöktől;
- * a támogatott csapatokat megvédeni a szembenálló fél rádiófrekvenciás távirányítású házilag készített robbanóeszközeitől.

2.4.3 Harcászati hírszerző század

A harcászati hírszerző század teljes vagy részleges állományával a dandár műveleteiben, míg a zászlóalj műveleteiben szakasz-, vagy csoportkötelékben kerül alkalmazásra. Dandár szintű művelet esetében a harcászati hírszerző század egy részét a zászlóalj közvetlenül is irányíthatják. A harcászati hírszerzés műveletei általában a parancsnok felderítési követelményeinek kielégítése érdekében folynak, de koalíciós művelet esetén a Többnemzeti Összhaderőnemi Parancsnokság (a törzs CJ2X elemén keresztül) közvetlenül is irányíthatja őket. A műveleti terület humán információforrásait a harcászati hírszerző szervek számára a CJ2X osztja el.

Az MH harcászati hírszerző erői a szembenálló fél humán felderítése ellen is tevékenykedhetnek, így a felderítés elleni védelem feladatainak egy részét is ellátják. A felderítés elleni védelem többi feladatát a KNBSZ szakértői végzik, együttműködésben a felderítő főnökséggel.

A békeműveletekben a harcászati hírszerzés a legfontosabb információforrás, ezért a parancsnoknak minden feltételt biztosítani kell működésükhöz. Mozgásukat csak súlyos biztonsági helyzet esetén, a parancsnok személyes parancsára lehet korlátozni. Ilyen esetben a feladataikat táboron belül hajtják végre.

A parancsnok jelöli ki az elfogott személyek kihallgatására igénybe vehető hírszerző erők nagyságát és csoportosítását. A többnemzeti összhaderőnemi műveletek során kihallgatótiszték, vagy kihallgató csoportok beoszthatók a központi gyűjtőpont, vagy az összevont hadifogolytábor kihallgató állomására is.

A katonai összekötő csoportokba célszerű harcászati hírszerző tisztet (tiszteltyetteseket) beosztani. Olyan helyzetben, ahol a fogadó állam, vagy katonai hatóság nemkívánatosnak nyilvánítja a felderítő állomány jelenlétét, más fedőbeosztásokba kell őket kinevezni. A harcászati hírszerző állomány fedőtörténeteit a parancsnoknak jóvá kell hagynia, és az arra jogosult személyi állománynak meg kell ismernie. Fedőtörténet megváltoztatni csak rendkívül indokolt esetben lehetséges.

A harcászati hírszerző csoportoknak szigorúan be kell tartaniuk a műveleti területre vonatkozó biztonsági előírásokat. Találkozóikat csak egyenruhában hajthatják végre,

de járműveiknek és más felszerelési tárgyaiknak a művelet környezetéhez alkalmazkodónak kell lennie. Nem viselhetnek olyan jellegzetes ruházatot vagy felszerelési tárgyat, amely alapján könnyen azonosítani lehetne őket.

A HUMINT-csoport képes:

- * együttműködő humán forrásoktól felderítési célra információt szerezni;
- * nem együttműködő humán forrásoktól kihallgatási technikákkal felderítési célra információt szerezni;
- * elfogott személyek (hadifoglyok) kikérdezésére;
- * összekötő feladatok végrehajtására a helyi polgári és katonai hatóságokkal, felderítő szervezetekkel, rendészeti szervekkel;
- * információgyűjtésre hagyományos módszerek alkalmazásával a helyi lakosságtól (ellenőrző-áteresztő pontok, járőrözés, menekültek);
- * saját személyi állomány kikérdezésére, a felderítés számára fontos információk összegyűjtése érdekében;
- * fedett és rejtett megfigyelés végrehajtására, általános, vagy speciális (forrás, találgató előkészítése) céllal, hagyományos vagy műszeres (fényképezés, videó) eljárások alkalmazásával;
- * az előljáró információszerző rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat és jelenteni a megszerzett információkat;
- * feladatot szabni más információszerző eszközöknek;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni a saját állományt a házilag készített robbanóeszközöktől.

2.4.4 Pilóta nélküli felderítő repülő szakasz

Az alacsony magasságú, közeli hatótávolságú pilóta nélküli felderítő repülő szakasz első-sorban a zászlóalj, szükség esetén a dandár műveletének támogatására képes 15 km mélységig, folyamatos képfelderítési lefedettséget biztosítva az adott területen, vagy előre programozott útvonalon a kijelölt objektumok felderítésére. A zászlóalj (dandár) felderítő információszerző rendszerének legdinamikusabb eleme, amely veszélyes körülmények között, személyi veszteség nélkül tudja megszerezni az információkat, amelyek alkalmasak a csapatok, felderítő szervek, csapásmérő komplexumok közvetlen vezetésére és irányítására. Képes támogatni a többi információgyűjtő elem tevékenységét, illetve a megszerzett információk azok bázisát képezhetik. Egy rendszer képes egy zászlóalj szintű kötelék támogatására, napszaktól függetlenül, kedvezőtlen időjárási viszonyok között is. A repülőgép 500–3000 m magasságból, 3 órás időtartamban folytathat felderítést és megfigyelést, különböző szenzorok (fotó, videó, infravörös, hőkamera) alkalmazásával. A repülőeszközök indítása és leszállítása nem igényel repülőteret. Mobil hordozó és kiszolgáló eszközeivel képes követni a támogatott erőket.

A szakasz képes:

- * személyek, járművek felfedésére, helyének meghatározására, követésére;
- * az információk továbbítására a feldolgozó munkahelyre, vagy közvetlenül a felhasználókhöz;
- * a feldolgozott információk terjesztésére a különböző felderítő információs rendszereken;
- * a zászlóalj (dandár) felderítési felelősségi területének 24 órás lefedésére;
- * a helyzet figyelemmel kísérésére, a műveleti terület felderítő előkészítésének támogatására és a célfelderítésre és csapásértékelésre;
- * a légtérellenőrzés irányító információinak vételére, és amennyiben szükséges, az arra történő tevékenységre;
- * az előjáró információszerző rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat, és jelenteni a megszerzett információkat;
- * feladatot szabni más információszerző eszközöknek;
- * a támogatott csapatoknak információt szolgáltatni a szembenálló fél telepített távirányítású házilag készített robbanóeszközeitől.
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni a saját állományt a házilag készített robbanóeszközöktől.

2. kép. Skylark I.⁶⁵

65 Forrás: http://www.bocskaidandar.hu/new/images/2014/aprilis/hangtalan_pacsirta/pacsirta5.jpg, 2014.05.30.

2.5 Más fegyvernemekhez, szakcsapatokhoz tartozó információszerző elemek

A dandár (zászlóalj) minden felderítőrendszere és -eszköze egy információgyűjtő-rendszert képez, melynek vezetője a felderítőfőnök (G2), felderítőtiszt (S2). A szakfegyvernemi (tüzér, műszaki, vegyi-sugár, egészségügyi) felderítőszervek saját fegyvernemeik szakcsapatainak alkalmazása érdekében gyűjtenek fontos adatokat és információkat, de ezek egyúttal hozzájárulhatnak a szembenálló fél helyzetének értékeléséhez is. A törzs teljes állományának feladata, hogy megszervezze a más fegyvernemekhez tartozó felderítőszervek által megszerzett adatok és információk eljuttatását a felderítő adatgyűjtő és értékelő központba. Az összes adat és információ feldolgozásával lehet csak elérni az egységes műveleti helyzetkép kialakítását. Amennyiben a megszerzett adatok és információk már felhasználásra kerültek (például tüzérségi céladatok), abban az esetben is központi feldolgozásukat a felderítő főnökségnek el kell végeznie. A fegyvernemek felderítési igényeiket a felderítőfőnökhöz (felderítő tiszthez) juttatják el, aki megszervezi a szükséges felderítési adatok, információk megszerzését, de közvetlenül is képesek információ kivételére és elhelyezésére az előjáró által szervezett felderítő információs rendszerben.

2.5.1 Tüzér felderítés

A tüzér felderítő szervek a dandár (zászlóalj) tüzérség felderítési adatokkal történő kiszolgálását végzik, emellett az információszerző rendszer fontos eleme. A tüzér felderítés általában önállóan, esetleg a felderítő járőrökkel, vagy egyesített figyelőrs alkalmazása esetén a felderítő zászlóaljból képzett felderítő szervekkel közösen tevékenykedik. Az információgyűjtő rendszer célfelderítő (Target Acquisition, TA) feladatait hajtja végre, és részt vesz a megfigyelés (Surveillance) feladatainak végrehajtásában is. A közeli felderítő rendszer részeit képezik a tüzér alegységek optikai felderítő eszközökkel felszerelt tüztámogató és tüzmegfigyelő részlegei, valamint bemérő rajai.

Mozgó-cél-felderítő lokátor szakasz

A mozgó-cél-felderítő lokátor szakasz a tüzér felderítés eleme. Elsősorban a tüzérség céladatokkal történő kiszolgálását végzi, de megfigyelési szempontból is jelentős információforrás.

A szakasz képes:

- * a szembenálló fél álló és mozgó céljait felfedni, követni, helyüket meghatározni bármely napszakban, bonyolult időjárási viszonyok között, közvetlen láthatóság esetén;
- * megkülönböztetni személyeket, és járműveket;

- * saját tüzéségi tűz, belövés kiszolgálására,
- * irányok, terepszakaszok, fontos objektumok megközelítési irányainak megfigyelésére, ellenséges tevékenység jelzésére;
- * az előljáró információszerző rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat és jelenteni a megszerzett információkat;
- * feladatot szabni más információszerző eszközöknek;
- * a támogatott csapatok harcrendjének követésére;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni a saját állományt a házilig készített robbanóeszközöktől.

Tűzeszköz-felderítő lokátor szakasz

A tűzeszköz-felderítő lokátor szakasz az ellenség tüzelő lövegeinek, aknavetőinek, rakétáinak, és nagy űrméretű légvédelmi gépágyúinak felderítését végzi a kilőtt gránátok röppályája alapján. A röppálya adatainak alapján az ellenség, és a saját kilőtt lövedékek becsapódási helyét előre meg tudja határozni.

3. kép. ARTHUR lokátor⁶⁶

66 <http://www.militaryimages.net/photopost/showphoto.php/photo/36437>, 2014.05.30. Az MH-ban nincs rendszeresítve.

A szakasz képes:

- * az ellenség tüzelő lövegei, aknavetői, sorozatvetői tüzelőállásainak meghatározására a kilőtt lövedékek röppályája alapján, bármely napszakban, kedvezőtlen időjárási viszonyok, illetve elektronikai zavarás körülményei között;
- * saját lövedékek röppályája alapján a tűz helyesbítésére;
- * az előljáró információszerző rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat, és jelenteni a megszerzett információkat;
- * feladatot szabni más információszerző eszközöknek;
- * a támogatott csapatok harcrendjének követésére;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni a saját állományt a házilig készített robbanóeszközöktől.

Hangfelderítő szakasz

Az akusztikus felderítő szakasz az ellenség tüzelő lövegeinek, aknavetőinek torkolati dőrej alapján történő felderítését, saját gránátok robbanásakor keletkező dőrejek bemérését, és egyéb hangjelenségek felderítését végzi. Alkalmas a tüzelő lövegek és aknavetők helyének meghatározására, saját tűz helyesbítésére, egyéb hangforrások felfedezésére, álláspontjuk és jellegük megállapítására.

A szakasz képes:

- * tüzelő lövegek, aknavetők, vagy más erős hangjelenség (felrobbanó gránát) helyének, jellegének meghatározására;
- * felderítést folytatni bármely napszakban és kedvezőtlen időjárási körülmények között;
- * saját lövedékek robbanópontjai helyének meghatározásával a tüzéségi tűzének helyesbítésére;
- * az előljáró információszerző rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat, és jelenteni a megszerzett információkat;
- * feladatot szabni más információszerző eszközöknek;
- * a támogatott csapatok harcrendjének követésére;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni a saját állományt a házilig készített robbanóeszközöktől.

2.5.2 Műszaki felderítés

A műszaki felderítés a műszaki zászlóalj (század) alkalmazása érdekében szerez információkat a terep járhatóságáról, a műtárgyak állapotáról, természetes és mesterséges akadályokról, különös tekintettel az aknákra, aknamezőkre, a házi készítésű robbanóeszközökre.

Műszaki felderítő szakasz

A műszaki felderítő raj a lövészdandár (zászlóalj) műszaki erői alkalmazásának érdekében folytat információszerezést. A szembenálló fél mélységében együttműködve a felderítő szervekkel, saját területen önállóan hajtja végre feladatait. Az információgyűjtés során műszaki felderítő járőrként, vagy műszaki figyelőrsként alkalmazható.

A szakasz képes:

- * a terep járhatóságának megállapítására (talaj típusa, teherbíró képessége, domborzati jellemzői stb.);
- * utak állapotának, rajtuk elhelyezett műtárgyak felderítésére;
- * vízi akadályok felderítésére, paramétereinek megállapítására, átkelőhelyek, gázlók felderítésére;
- * a szembenálló fél által telepített akadályok, rombolások felderítésére, megkerülő útvonalak keresésére, kijelölésére;
- * aknák, aknamezők felderítésére;
- * a házi készítésű robbanóeszközök felderítésére, azonosítására;
- * az előljáró információszerező rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat, és jelenteni a megszerzett információkat;
- * feladatot szabni más információszerező eszközöknek;
- * a támogatott csapatok harcrendjének követésére;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni a saját állományt a házilag készített robbanóeszközöktől.

2.5.3 Vegyi, biológiai, sugár-, atomfelderítés

A vegyi, biológiai, sugár-, atomfelderítés végzi a vegyi harcanyagok, ipari vegyi anyagok, biológiai ágensek, sugárzó anyagok, nukleáris csapások felderítését, a mintavételt, a minták elemzését, a szennyeződés mértékének megállapítását, a szennyezett területek behatárolását, és a csapatok értesítését és riasztását.

A vegyi-sugár felderítő csoport

A vegyi-sugár biológiai támogató szakasz részeként a dandár (zászlóalj) a műveleti terület saját erővel megszállt részén vegyi-sugár, biológiai felderítő járőrök, és figyelőrsök alkalmazásával gyűjt információkat. A szembenálló fél által megszállt területeken a felderítő járőrök kötelességében tevékenykedhetnek.

A csoport képes:

- * óránként 360 négyzetkilométer terület sugár és 180 négyzetkilométer vegyi felderítésére 2 mérőállomás alkalmazásával;
- * útvonal, meghatározott körlet, objektum folyamatos ellenőrzésére;

- * kémiai, biológiai, radiológiai szennyeződések kimutatására, mintavételek (talaj, víz, levegő, különböző felületek) végrehajtására;
- * az előljáró információszerező rendszerén belül közvetlenül venni a felderítési feladatokat, és jelenteni a megszerzett információkat;
- * feladatot szabni más információszerező eszközöknek;
- * a támogatott csapatok harcrendjének követésére;
- * minimálisan 3 napig önálló tevékenységre utánpótlás nélkül, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között;
- * megvédeni a saját állományt a házilag készített robbanóeszközöktől.

2.5.4 Egészségügyi felderítés

Az MH egészségügyi felderítő szervezettel nem rendelkezik. Szakértők beosztásával a különböző felderítő szervekbe lehetővé válik a műveleti terület közegészségügyi, járványügyi helyzetének felmérése, értékelése és a változások figyelemmel kísérése. Tömegpusztító fegyverek alkalmazása esetén szükséges a csapás területén az egészségügyi következmények felmérése. Az egészségügyi felderítés információit a műveleti terület felderítő előkészítése és a helyzet nyilvántartása során a felderítő törzs felhasználja.

2.6 A légi felderítő szakállomány**2.6.1 Légtérelenőrző ezred**

A légtérelenőrző ezred alapfeladata az ezredparancsnok és törzse felderítő támogatása, az ezred feladatainak végrehajtásához szükséges felderítési adatok és információk gyűjtése, elemzése, értékelése, a feldolgozott információ továbbítása a felhasználók felé. A NATO- és nemzeti felderítő jelentések és adatok integrálása. Az elektronikai hadviseléssel kapcsolatos tervezési, szervezési feladatok végrehajtása, információk gyűjtése, nyilvántartása, a szakharcászati gyakorlatok, gyakorlások elektronikai hadviselés-biztosítási feladatainak kidolgozása. A törzs és az alárendelt alegységek katonaföldrajzi, térképészeti ellátásának szervezése, tervezése és végrehajtása.

A légtérelenőrző ezred felderítő törzs feladatai:

- * az ezred feladatainak felderítési, elektronikai hadviselési és térképészeti támogatása;
- * a nem NATO-államok fegyveres erőiről, a lehetséges harctevékenységi körzetek terepviszonyairól és időjárásáról kapott felderítési adatok és információk folyamatos gyűjtése, értékelése, az ezred törzse és az alárendeltségbe tartozó alegységek tájékoztatása;

- * a felderítési adat- és információs igények összeállítása, továbbítása az előljáró felderítő főnökségre;
- * adattárak naprakészen tartása;
- * különböző tervek, parancsok, jelentések, összefoglalók, tanulmányok felderítő fejezeteinek kidolgozása;
- * gyakorlatok, gyakorlások felderítő vonatkozású feladatainak tervezése, szervezése, végrehajtása és ellenőrzése;
- * a felderítő tájékoztatók megtartása a parancsnokság részére;
- * a felderítéssel kapcsolatos kiképzések tervezése, szervezése, levezetése és ellenőrzése, a kiképzéshez szükséges segédanyagok igénylése, kidolgozása;
- * geoinformációs támogatás.

2.6.2 NATO ellenőrző és jelentő központ, a CRC felderítő részleg feladatai (Control and Reporting Centre, CRC)

A Központ feladatrendszere:

- * gondoskodik az ellenségről és a baráti erőkről szóló légi, légvédelmi, szárazföldi, tengeri felderítéssel kapcsolatos információk cseréjéről, és tájékoztatást ad a szárazföldi erők számára, segítve a szárazföldi törzset a céllisták összeállításában, a célok besorolásában, összehangolva, mely célok alkalmasak a légierő számára;
- * felderítő tájékoztatók végrehajtása a CRC váltóállománya részére;
- * fenyegetettség értékelése az egységes légi helyzet, illetve egyéb fontos információk alapján;
- * együttműködés a CAOC, a repülő- és légvédelmi csapatok felderítő szervezeteivel.

A légtérfigyelő és ellenőrző rendszer (Air Surveillance and Control System, ASACS) részeként a rádiótechnikai mérőpontok végzik a folyamatos légtérellenőrzést a repülőeszközök felderítésével, folyamatos követésével, azonosításával, illetve hozzájárulnak a mért adatok továbbításával az integrált katonai, civil és más nemzetiségű szenzorok által adott adatokkal együtt az egységes légi helyzet létrehozásához.

2.6.3 Repülőezred

A repülőezred felderítő főnökség napi felügyeletet gyakorol az ezredparancsnok felderítő támogatásában. A felderítő szervezetek létfontosságú szerepet játszanak a CRC, CAOC és AOC biztosításában váratlan, előre nem tervezett műveletek során. A repülőezred békeidős felderítő támogatása megfelelő felkészülést ad a váratlan műveletek végrehajtására. A repülőezred felderítő felelősségét nem képes önállóan teljesíteni, ezért ez a feladat a NATO-val való együttműködésben kerül végrehajtásra. *A repülőezred fő feladatát kijelölt erőivel és eszközeivel NATO műveleti alárendeltségben végzi, ennek*

megfelelően felderítő támogatását a NATO látja el. A felderítőfőnök felelős valamennyi légierő felderítő műveletért, továbbá a források elosztásának elősegítéséért, a kiképzésért valamint a személyek elérhetőségéért valamennyi alárendelt felderítő szervezetnél.

A felderítő főnökség feladatai:

- * felderítési adatok, információk gyűjtése, elemzése, értékelése, a szükséges jelentések összeállítása, az érintettekhez történő eljuttatása;
- * felderítő helyzetértékelés naprakésszé tétele;
- * felderítő adatbázisok és harcrendek létrehozása és aktualizálása az automatizált felderítő és bevetéstervező rendszerek formátumának megfelelően;
- * célok adatainak aktualizálása és a célok kijelölése, szükség szerint fegyverzettervezés felderítő támogatása, csapás utáni értékelés végrehajtása;
- * az alárendelt alegységek lényeges felderítési követelményeinek meghatározása;
- * az összes forrás-felhasználású felderítés irányítása, az ISR feladatok azonosítása, jóváhagyása, és fontossági sorrendbe állítása a műveleti célkitűzéseknek megfelelően;
- * felderítő információk biztosítása a parancsnoki döntések és elhatározások meghozatalához, valamint a törzs részére;
- * a bázison kényszerintézkedés következtében leszállított légi jármű gépszemélyzetének kikérdezése, a kapcsolódó jelentések felterjesztése;
- * a repülőeszközök harcászati felderítő erői alkalmazási, felkészítési követelményeinek meghatározása, a végrehajtás segítése;
- * felderítéssel kapcsolatos feladatok tervezésében, a szükséges rendszabályok kidolgozásában, azok végrehajtásának megtervezésében, ellenőrzésében való részvétel;
- * az egység terveinek áttekintése, naprakésszé tétele, a felderítő bedolgozások elkészítése, valamennyi felderítő és információs követelmény meghatározása;
- * az alegységek részére történő feladatszabás nyomon követése, a műveleti és biztosítási tervek (OPLAN, SUPPLAN) változásainak figyelemmel kísérése, a felderítő szakállomány tájékoztatása a lényeges változásokról és azok hatásairól;
- * gyakorlatok, gyakorlások felderítő tevékenységeinek és követelményeinek koordinálása;
- * az erők védelmének felderítő támogatása;
- * geoinformációs támogatás.

A bevetéstervezés felderítő támogatása

A repülőegységeknél a hatékony feladattervezéshez elengedhetetlen a felderítő támogatás, különösen a támadó, légi felderítő és kísérő feladatok esetén. A felderítő feladattervezés általában a megszabott harc feladat (repülési feladat) részletes elemzésével kezdődik és a harc feladat (repülési feladat) végrehajtása utáni tájékoztatóval (elgazdítás), illetve a megfelelő kiegészítő utasítások, intézkedések kiadásával ér véget.

A fenti tevékenységsorozat általában az alábbiakat foglalja magában:

- * a légi irányító tiszttel egyeztetve a repülési légi folyosók megtervezése, jóváhagyása a repülés biztonsága érdekében;
- * a harcfelelő elemzése, a cél, a feladat lényege, az elvárható eredmény, a feladat-végrehajtáshoz szükséges idő, különleges feladatok vagy elvárások meghatározása, más feladatokkal történő koordinálása, összehangolása, a jelentésekkel kapcsolatos elvárások (repülés közbeni jelentések stb.) meghatározása;
- * minden elérhető céladat összegyűjtése, a pontos koordináták, a megszabott harcfelelőben lévő kódok és célpont-azonosítási jellemzők ellenőrzése;
- * feladat-végrehajtás előtti eligazítás előkészítése;
- * a személyzet eligazítása a menekülési és kerülő útvonalokról;
- * más különleges felderítő eljárások (a repülőgép szerepének és a feladat típusának megfelelő) kidolgozása;
- * a feladat-végrehajtás megkezdése előtti utolsó eligazítás.

2.6.4 Repülőszázad

A repülőszázad műveleti központ (Squadon Operations Centre, SQOC) felderítő részlegének feladata a bevetéstervezés támogatása időbeni és a bevetéshez igazodó időszaki felderítési és céladatok, valamint a fenyegetettség- és kockázatértékelés biztosítása a bevetéstervezők és a légi személyzet számára. A felderítő részleg információkat állít össze a repülés közbeni jelentések (in-flight report), a légi személyzet beszámoltatása és egyéb információforrások adatai alapján, és készen áll az ezred hadműveleti központtal (WOC) egyeztetve az összeállított jelentések továbbítására.

A hajózó állomány beszámoltatása, bevetés utáni jelentés (Mission Debriefing/Reporting)

A légi személyzet jelentési kötelezettségének a NATO-utasításokban meghatározott és az érvényben lévő jelentési módoknak megfelelően tesz eleget. A bevetés utáni jelentést (MISREP) a bevetés befejezése után a lehető legrövidebb időn belül kell továbbítani. Azonnal továbbítani kell a fontos információkat, melyek kihatással vannak a szembenálló fél légi eszközei és ereje harcászati helyzetének értékelésére, valamint a létfontosságú felderítő információkat.

A repülőszázad felderítő részleg állományának ismernie kell az automatizált felderítő adatfeldolgozó rendszerek alkalmazását, és képesnek kell lennie az előzőekben leírt módon megszerzett információk, adatok bevitelére, az adatbázisok frissítésére, az adatok naprakésszé tétele, újbóli felhasználása, elemzése, kijelzőn történő megjelenítése és jelentése érdekében.

2.7 A Magyar honvédség jelenlegi összhaderőnemi felderítő struktúrájának összegzett jellemzői

A kutató tevékenység lezárásával az alábbi következtetéseket vontam le:

1. Az összhaderőnemi felderítő rendszer alapvetően a régi szervezeti formákat mutatja (a szárazföld és a légierő felderítő rendszerének éles elkülönülése). Hiányoznak a korszerű szárazföldi technikai eszközrendszerekkel felszerelt felderítő szervezetek.
2. A légierő haderőnemi felderítő rendszere és a szárazföldi haderőnemi felderítő rendszere csak irányítást-összekötők kiküldésével valósítható meg a szárazföld vonatkozásában korszerűtlen kommunikációs eszközrendszer miatt.
3. A katonai felderítés rendszere a Nemzetbiztonsági Törvény előírásainak megfelelően, a hadászati felderítés a HVK és a KNBSZ (2012-t megelőzően a KBH és a KFH) közt oszlik meg. A KNBSZ ezenfelül ellátja és együttműködik a békeidőben folytatott hadműveleti és harcászati információszerezés végrehajtásában is, amely egyébként nem lenne a feladata.⁶⁷
4. A jelenlegi egy felderítő zászlóalj két (csapat-) felderítő és egy harcászati hírszerző százada az elektronikai-hadviselés század maradványai szerény felderítő (adatszerző) képességgel rendelkezik.
5. Pozitív elemként kialakításra került az elektronikai hadviselés század bázisán a hazai (S)UAV képesség, amely már missziós területen szerzett hadműveleti tapasztalatokat.
6. A felderítés elleni védelmi és biztonsági feladatokat (Counter Intelligence and Security), a NATO hagyományos feladatmegosztásával összhangban, 2012 óta egy szervezet, a KNBSZ végzi.
7. A felderítési adatok biztosítása a digitális felderítő információs rendszer hiánya miatt rendkívül nehézkes, csak helyi adatbázisokkal (inkább adattárakkal) rendelkezünk, melyek nincsenek összekapcsolva.
8. A felderítő törzsek nem rendelkeznek a NATO hasonló szervezeteinek megfelelő feladatkör ellátásához szükséges létszámmal és technikai felszereléssel.
9. A rendszerített felderítő információszerző felszerelés egy része elavult, vagy teljesen hiányzik,⁶⁸ az eszközök műszaki állapota, üzembiztonsága erősen kifogásolható.

⁶⁷ 2014. áprilisától változás állt be a HM HVK Felderítő Csoportfőnökség irányításának vonatkozásában.

⁶⁸ Ilyen eszköz például a földi mozgócél-felderítő lokátorállomás.

3. fejezet – A Magyar Honvédség összhaderőnemi rendszerének irányítása

A felderítő törzsek általános felépítése a Magyar Honvédségben az alábbiak szerint valósul meg:

Az MH ÖHP felderítő főnökséggel (J2), dandár felderítő törzssel (G2), a légierő alakulatai és a szárazföldi összefegyvernemi és egyes fegyvernemi zászlóalj felderítő részlegekkel, felderítő tisztekkel (A2, S2) rendelkeznek. A különböző törzsek felderítő szervezetei már békében kialakításra kerülnek. Nem szervezetszerű, elsősorban nemzetközi alkalmazásra összeállított kötelék esetén a felderítő főnökség az adott követelményeknek megfelelően épül fel.

Az összhaderőnemi felderítő főnökség szárazföldi, ezen belül a felderítő, elektronikai hadviselési tisztekből, a légierő, ezen belül felderítő, elektronikai hadviselési tisztekből, és geoinformációs tisztekből, valamint adminisztratív állományból áll. A felderítő főnökséget a felderítőfőnök irányítja.

A főnökséget jól elkülöníthető, de egymással szoros munkakapcsolatban álló részlegek alkotják:

- * irányító részleg,
- * információgyűjtő, feldolgozó és tájékoztató részleg,
- * harcászati hírszerző részleg,
- * geoinformációs részleg,
- * elektronikai hadviselési műveleti központ.

A dandár felderítő törzse a felderítőfőnökből, helyetteséből, egy adminisztratív tiszt-helyetteséből és a térképész tisztekből áll.

A zászlóaltörzs felderítő részlege a részlegvezetőből, helyetteséből, az adminisztratív tiszt-helyetteséből és a térképész tiszt-helyetteséből áll.

3.1 Műveletek tervezésében való részvétel

A NATO Átfogó Művelettervezési Útmutató (COPD) szerinti tervezési folyamat 1. fázisa az információgyűjtés. A hadműveleti szint szerve mind békeállapotban, mind különleges jogrend bevezetése után folyamatosan gyűjtik a hadműveleti környezetre vonatkozó információkat, folyamatosan naprakészen tartják az országvédelmi tervekben meghatározott hadműveleti területekre, egy esetleges konfliktus résztvevőire, illetve a saját és az együttműködő erők harcképességére és alkalmazhatóságára vonatkozó adatbázisokat, értékeli a változó helyzetet, és prognózisokat készítenek, kiépítik a civil-katonai kapcsolatokat – a kapcsolati háló – a nemzeti és nemzetközi porondon. Az értékelések alapján a lehetséges scenárióknak megfelelő hadműveleti terveket ké-

szítenek, illetve előre nem látott scenáriók bekövetkezése esetén korai figyelmeztetést biztosítanak a döntéshozók számára.

Fő feladatok ebben az időszakban:

- * A műveleti környezetben bekövetkezett vagy folyamatban lévő változások lekövetése;
- * Hadszintér-ismeret (a műveleti terület katonaföldrajzi, gazdasági, kulturális, szociológiai, politikai, etnikai diverzitásának előzetes felmérése);
- * Az előzetes felderítési információk megismerése;
- * A műveleti terület civil környezetének értékelésének megismerése;
- * Előljáró szakmai iránymutatások értékelése;
- * Előzetes parancsnoki információigények megfogalmazása.

Kialakuló konfliktusra utaló előrejelzés esetén a COPD szerinti tervezési folyamat 2. fázisának megfelelően, a Honvéd Vezérkar (HVK) a Honvédelmi Miniszter utasítására kidolgozza a konfliktus kezelésére szolgáló Katonai válasz opciók dokumentumot, melyet véleményezésre megküld a végrehajtásra kijelölt középszintű katonai vezetési szervnek.

Az ÖMTCS elkészíti a Hadműveleti ajánlás dokumentumot, amely a parancsnoknak történő jelentést és jóváhagyást követően felterjesztésre kerül a Honvéd Vezérkar Főnöke részére. A kidolgozással párhuzamosan megkezdődik az ÖMTCS aktiválása, munkahelyeinek kialakítása.

HVK főnöki intézkedés vagy direktíva vételekor a COPD szerinti tervezési folyamat 3. fázisának megfelelően az ÖMTCS végrehajtja a kapott feladat előzetes értelmezését, és törzstájékoztatót tart. A törzstájékoztatót az ÖMTCS-vezető jelent a kapott feladatról a vezetési pont rangidős parancsnokának. Szükség szerint intézkedés kerül kiadásra az azonnal foganatosítandó rendszabályok bevezetésére.

A tervezés ütemtervének elkészítése során a számvetésnél a feladat (művelet) megkezdéséig rendelkezésre álló idő 2/3-át az alárendelt parancsnokságok részére kell biztosítani. Figyelembe kell venni a környezet hatásait (például nappal-éjszaka). A mátrix tartalmazza az ellenségre vonatkozó időszámvetést is! Minden saját résztvevő szempontjait figyelembe kell venni, az előljáró által meghatározott időpontokat, az alárendelt tevékenységét, a logisztikai korlátokat, lehetőségeket, valamint a felterjesztendő dokumentumok határidejét.

A helyzetmegítélés célja a feladat megértése, a hadműveleti szinttel szemben támasztott elvárások, a hadműveleti szint szerepének azonosítása az előljáró tervében. Ezenkívül elemzéssel azonosítani a tervezést és a végrehajtást befolyásoló tényezőket, valamint a rendelkezésre álló opciókat. A döntéshozatali eljárás legtöbb munkát igénylő, meghatározó része.

A hadműveleti elgondolás összeállítását a COPD szerinti tervezési folyamat 4. fázisának megfelelően, a parancsnoki útmutató alapján, az ÖMTCS cselekvési változat kidolgozó csoportokra bontva kezdi meg.

Fő feladatok:

- * A műveletek végrehajtásának meghatározása a meghatározott küldetés szerinti parancsnoki szándék teljesítéséhez;
- * Céltervezés és célok osztályozása;
- * A Bevetés szabályaira vonatkozó igény elkészítése.

A parancsnok által kiválasztott cselekvési változat további kidolgozásával, illetve az eddig elkészült anyagok felhasználásával a COPD szerinti tervezési folyamat 4. fázisán belül összeállításra kerül a hadművelleti terv, illetve parancs.

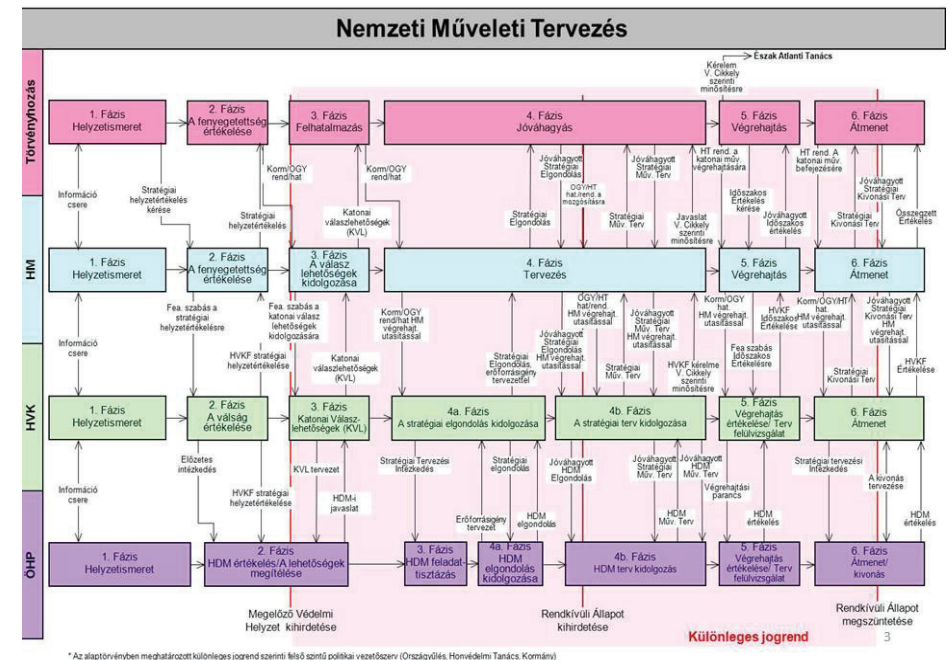
A terv kidolgozása egy párhuzamos folyamat az alárendelt és támogató parancsnokságokkal annak érdekében, hogy a végrehajtásra kerülő tevékenységek és hatások biztosítsák a művelet végrehajtását, valamint a katonai célkitűzések elérését és az elérendő végcél. A terv kidolgozása a jóváhagyással, valamint az érintettekhez történő eljuttatásával fejeződik be. A műveletterv, valamint a harcászati szintű tervek szinkronizálása a terv elkészítése során kritikus fontosságú.

Az ÖMTCS az elkészült parancsot végrehajtásra átadja az Összhaderőnemi Művelettervezető Központnak (ÖMVKP) végrehajtásra, illetve előzetesen elkészített terv esetében az Összhaderőnemi Hadművelési főnökségnek aktiválásra.

Az ÖMVKP minden esetben Döntéstámogató vázlat és mátrix kiegészítéssel kapja meg a parancsot végrehajtásra. Az előkészített tervezés keretében készített és még nem aktivált tervek naprakészen kell tartani, azokat a tervben meghatározott időszakossággal – az ÖMTCS összehívásával – felülvizsgálni és aktualizálni szükséges.

Mind a tervek, mind a hadművelleti parancsok esetében, mikor a hadművelési helyzet olyan mértékben megváltozik, hogy az azokban foglalt tevékenységek további módosításával sem érhető el az előjáró eredeti szándéka, a tervet/parancsot vissza kell vonni, és újbóli tervezést kell elrendelni.

A művelet végrehajtásának kulcsa a folyamat hatásainak mérése, valamint a rugalmas és gyors beavatkozás a szükséges változtatások végrehajtásához.

14. ábra. Nemzeti művelleti tervezés⁶⁹

3.2 A művelettervezés felderítő támogatása

A művelettervezési eljárás az AJP-5, a Szövetséges Művelleti Parancsnokság Átfogó művelettervezési utasítása (Comprehensive Operations Planning Directive) és az MH Törzsszolgálati Szakutasítása szerint kerül végrehajtásra. A tervezési eljárás érvényes a hadászati és harcászati szintű parancsnokságok szintjén is. A felderítő törzs biztosítja az indító információk jelentős részét a tervezési folyamat végrehajtása során.

3.2.1 Az összhaderőnemi felderítő értékelés (Joint Intelligence Estimate)

Az összhaderőnemi felderítő értékelés a művelet környezetét (beleértve a terepet, az időjárást, a szembenálló felet, valamint a kibernetet) írja le. Az értékelés a rendelkezésre álló információkon alapuló logikus következtetések sorozata, amelyek meghozatalakor szerepet játszik az értékelő tudása és tapasztalata is. Az összhaderőnemi felderítő érté-

⁶⁹ A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasítása. HM HVK Hadművelési Csoportfőnökség, 2013. 3–21.

kelés segíti a parancsnokot a küldetés teljesítésére vonatkozó elhatározásának meghozatalában.

A felderítő értékeléssel szemben támasztott követelmények:

- * Szolgáltasson felderítési információkat a művelet tervezés végrehajtásához;
- * A felderítési követelmények azonosításával határozza meg a felderítés tervezésének kiindulópontját;
- * Határozza meg a felderítési információk terjesztésének követelményeit.

3.2.2 Az összhaderőnemi felderítő értékelés kidolgozása

Az összhaderőnemi felderítő értékelés kidolgozása olyan sajátos eljárás, amely magában foglalja a helyzet elemzését és értékelését.

Tudományosan megalapozott analitikus és logikai eljárás, mely az alábbiakat tartalmazza:

- a.) A szembenálló fél képességeinek és valószínűsíthető szándékainak értékelését, mely a rendelkezésre álló felderítési információkon alapul.
- b.) A szembenálló fél lehetséges cselekvési változatait és azok bekövetkezésének valószínűségét.

Ehhez értékelni kell:

- * a műveleti környezet földrajzi határait;
- * a parancsnok küldetését (feladatát);
- * a terepet és az időjárást;
- * a szembenálló fél általános helyzetét, és műveleti készenlétének várható időpontját;
- * a szembenálló fél tevékenységét és képességeit, beleértve a lehetséges megerősítéseket, és minden olyan erőt, mely a csatlakozó területekről képes hatást gyakorolni a műveletre;
- * a várható és lehetséges tevékenységi változatokat az ellenségeskedés megkezdése időszakában;
- * a szembenálló fél lehetséges szándékait, céljait és feladatait a kezdeti és a későbbi műveletek során.

3.2.3 Az összhaderőnemi felderítő értékelés és a művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítésének kapcsolata

Az összhaderőnemi felderítő értékelést általában magasabb parancsnokságok szintjén készítik el. A művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítése inkább az alacsonyabb szintű parancsnokságok feladata, ahol a tervezésre fordítható idő, és az erőforrások hiánya nagyban befolyásolja a tervezés folyamatát.

3.2.4 A művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítése

A művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítése a műveleti környezet megismerését segíti elő, ezzel alapot nyújt a tervezéshez. A művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítése során elsősorban a felderítési feladatokra koncentrálunk, és felvázoljuk a felderítési követelményeket. Ez egy olyan folyamatosan használt dokumentum, amely nagy segítséget nyújt a műveleti tervezés korai szakaszában, a tervek végrehajtása során pedig lehetővé teszi a döntő tevékenységek felismerését.

A dokumentummal szembeni kritériumok:

- * legyen könnyen és gyorsan frissíthető, naprakésszé tehető;
- * a nagy mennyiségű információt és felderítési információt lehetőleg grafikus formában jelenítse meg;
- * az új információk, illetve a változások legyenek könnyen beilleszthetőek,
- * könnyen azonosítani lehessen a fenyegetést jelentő területeket és lehetőségeket;
- * biztosítsa a helyzetismeret fenntartását.

A művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítése a felderítő, a tervező és a hadműveleti törzs szoros és folyamatos együttműködésén alapul, lehetővé teszi a szövetéses, semleges, illetve ellenséges erők folyó és az elkövetkező műveleteinek megjelenítését. A törzs széles körben, számos célból használhatja fel, például:

- * meghatározza a művelet földrajzi környezetét;
- * bemutatja a környezeti hatásokat;
- * a részt vevő feleket, vagy a lehetséges célpontokat elemzi;
- * azonosítja a felderítés érdekeltségi körzeteit, és alapot nyújt a felderítési követelményeknek leginkább megfelelő adatgyűjtési módszerek meghatározásához;
- * meghatározza azokat a területeket, ahol a saját erők hagyományos és nem hagyományos módon (halálos és nem halálos eszközökkel), hatékonyan tudják az eseményeket befolyásolni;
- * meghatározza, mikor kell a parancsnoknak beavatkoznia a művelet sikeres kimenetelének befolyásolása érdekében.

A művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítése egy rendszeres, ciklikus és dinamikus folyamat, amely szorosan kapcsolódik a parancsnoki döntéshozatali folyamat lépéseéhez. A folyamat eredményeit általában célszerű grafikus módon megjeleníteni. Ezek a vázlatok bemutatják a terep és az időjárás alapadatait, a szembenálló fél harcászati elveit és alkalmazott eljárásait.

3.2.5 A műveleti környezet összhaderőnemi felderítő előkészítésének folyamata

A művelet környezetének összhaderőnemi felderítő előkészítése alapvetően négy lépésből áll:

1. A műveleti környezet kiterjedésének meghatározása során a felderítő törzs meghatározza a felderítés felelősségi, valamint a felderítés érdekeltségi körzetét.
2. A művelet területének értékelése. A műveleti környezet fontos tényezőinek értékelése, a szembenálló fél és a szövetséges erők tevékenységére gyakorolt hatásainak szempontjából. A terrorizmus elleni harc és az erők védelme szempontjából értékelni kell a katonai és nem katonai erők műveleteit. Számos fontos körülmény befolyásolja a művelet környezetét (például: terep, infrastruktúra, informatikai környezet, védett területek, időjárás, közegészségügyi állapot stb.).
3. Fenyegetettség értékelése. Célja a konfliktusban résztvevők doktrínáiban lefektetett műveleteinek (műveleti elveinek) meghatározása, függetlenül a tereptől és az időjárás befolyásoló tényezőitől (például: hogyan tevékenykedik az adott fél saját harcászati doktrínája szerint, vagy milyen tapasztalatokat szereztünk a korábban végrehatott műveletek során). A fenyegetettség értékelése magában foglalja az adott fél azonosítását, harcászati doktrínájának vagy hadműveleti elveinek ismeretét, és doktrínájából következő tevékenységi változatának meghatározását.
4. A fenyegetés integrációja. A negyedik lépésben sor kerül a környezet értékelésének eredményeit tartalmazó, és a doktrínából következő tevékenységi változatok, és egyéb vázlatok egyesítésére. Ennek eredménye a fenyegetettség értékelését bemutató vázlat. A fenyegetés integrációjának célja, hogy meghatározzuk, a művelet környezetében a doktrínákban lefektetett elveket hogyan alkalmazhatják a gyakorlatban.

A fenyegetettség integrációja

A műveleti terület felderítő előkészítése folyamatának 3. lépéseként, a terület értékelését kombináljuk a doktrínális cselekvési vázlatokkal, amit a fenyegetettség értékelése során alakítottunk ki. A fenyegetettség integrációjának célja, hogy megállapítsuk, hogy a műveleti terület környezete hogyan változtatja meg a doktrínát, és hogyan módosítja azt az adott környezetben.

A fenyegetettség integrációs folyamata az alábbi, egymást követő vázlatok elkészítését foglalja magában:

a.) Helyzetvázlat

A fenyegetés doktrínális modelljének kialakítása, mely figyelembe veszi azokat a tényezőket, melyek a harcmezőt jellemzik, mint a terep, az infrastruktúra, a nem támadható területek, az időjárás és más kapcsolódó tényezők. A fenyegetés céljának meghatározásán alapuló értékelés, az erős és gyenge oldal, valamint a szétbontakozási és harcászati képességek alapján minden egyes cselekvési változathoz egy vázlatot készí-

tünk, bemutatva a terepen alkalmazott harcászati szétbontakozási képességeket, meghatározva a megközelítési útvonalakat (AA) és a mozgási folyosókat (MC). A vázlatnak tartalmaznia kell az idővonalakat, hogy megmutassa az előrevonás vagy visszavonulás ütemét, a fázisvonalakat (Phase Lines, PL), melyek jelzik az alapvető fontosságú pontokat időben és térben a fenyegetés értékeléséhez képest.

b.) Eseményvázlat

Az eseményvázlat a helyzetvázlatból következik, és grafikusan jeleníti meg a művelet fontos harcászati eseményeinek lehetséges helyét. A fontos események helyszíne, azok a területek, ahol a művelet fontos fázisai valószínűleg történnek majd, és ezt kulcsfontosságú körletnek (Named Areas of Interest, NAI) vagy kulcsfontosságú pontnak nevezhetjük. Ezekon a pontokon és területeken a fenyegetés részét képező események és cselekmények meg fogják erősíteni, vagy el fogják vetni a fenyegetettség értékelését, hogy az előrevetített cselekvési változatot (COA) követik-e, vagy nem. A kulcsfontosságú területek azonosítását követően feladatot kell szabni az információgyűjtő erőknek az információgyűjtési tervben annak érdekében, hogy létrehozzuk és fenntartsuk a terület a megfigyelését.

c.) Döntést támogató vázlat

A döntést támogató vázlat az integrációs folyamat végterméke. A felderítő és hadműveleti értékelés kombinációja grafikus formában. A kulcsfontosságú területet az eseményvázlat elkészítése során határozzuk meg. A felderítő és hadműveleti törzs dolgozza ki a hadijáték végrehajtása során, amikor kialakítják a fontos célterületeket (Target Area of Interest, TAI). A fontos célterületek – melyek lehetnek pontok, vagy körletek –, azok a helyszínek, ahol a parancsnok saját csapásmérő erőivel például a tartalékok, a tüzérség, a légi támogatás alkalmazásával, képes hatást gyakorolni a műveletekre, a fenyegetés megsemmisítésével, szétverésével vagy késleltetésével. *A fontos célterületek meghatározása a céltervezés folyamatának kezdeti lépése.* A döntési pontokat (Decision Point, DP), vagy a döntési vonalakat (Decision Line, DL) minden egyes fontos célterület vonatkozásában meg kell határozni. A döntési pontok, vagy a döntési vonalak az adott fontos célterületektől időben és térben eltolt pontok, vagy terepszakaszok, ahol a parancsnoknak döntést kell hoznia, hogy az adott célterületeken a rendelkezésére álló erőket alkalmazza-e annak érdekében, hogy hatást gyakoroljon a művelet folyamatára, vagy más tevékenységet folytat. Akárcsak a kulcsfontosságú területek esetében, folyamatosan fenn kell tartani a fontos célterületek és a döntési pontok megfigyelését. A megfigyelés fenntartása, vagy újabb céladatok megszerzése további kiegészítő erőfeszítést igényelhet, melyeket az információgyűjtési tervben rögzíteni kell.

3.2.6 A felhasználás lehetőségei

A műveleti terület felderítő előkészítése egyértelműségével és logikájával képessé teszi a parancsnokot a felderítés követelményeinek meghatározására. Alapot nyújt a hadijáték

(a tevékenység modellezésének) végrehajtására is, amit felhasználhatunk a részletes terv kialakítására. A cselekvési változatok összehasonlításával a parancsnok vagy a hadműveleti törzs a műveleti terület felderítő előkészítése során meghatározza a legvalószínűbb fenyegetettségű cselekvési változatot. A hadijáték során a pontosított elhatározást támogató vázlat segíti a parancsnokot és a törzset a terv végrehajtásában.

A műveleti terület felderítő előkészítése során vázlatok elkészítésével támogathatók például a szembenálló fél közvetett tűztámogató, megfigyelő, elektronikai hadviselési és támadó NBC képességeinek, légvédelme hatékonyságának értékelése.

3.2.7 A műveleti terület felderítő előkészítése és a célkiválasztási folyamat

A célkiválasztási folyamat párhuzamos a műveleti terület felderítő előkészítésével. A kiinduló céltervezési adatokat a műveleti terület értékeléséből fejlesztjük ki, és a műveleti terület felderítő előkészítésének különböző szakaszai során finomítjuk tovább. A célkiválasztási folyamat során felmerült kiegészítő információigényeket integráljuk az információgyűjtési tervbe.

A műveleti terület felderítő előkészítése és a hadijáték támogatja a nagy értékű célok időben és térben történő azonosítását, kiválasztását, melyek az elhatározást támogató vázlatba integrálhatók mint fontos célterületek. A műveleti terület felderítő előkészítése szintén meghatározza a döntési pontokat vagy a döntési vonalakat, melyeknél a parancsnoknak el kell döntenie, hogy alkalmazza-e szervezetszerű vagy a megerősítő erőit az adott fontos célterületek ellen. A végrehajtott csapások eredményeinek megfigyelése kiegészítő felderítési követelményeket támaszt.

3.3 A felderítő információgyűjtő rendszer irányítása

A felderítő információgyűjtő rendszer műveleti elgondolását a három fő funkcionális terület, az összes forrást összefogó felderítő információgyűjtő részleg (All Source Cell, ASC), az információgyűjtő elemek (felderítő szervek, szenzorok), és a rendszert irányító szervezeti elem működtetésének és irányításának rendje képezi. Az információgyűjtő részleg, az értékelő, elemző részleg és az irányító részleg települhet együtt – az MH-ban felderítő információgyűjtő, értékelő és tájékoztató központként –, de a NATO-műveletekben általában a felderítő információgyűjtő központ és a rendszert irányító központ települ egy elhelyezésben.

3.3.1 Felderítő információgyűjtő központ

A műveleti elgondolás kulcsa az egységes felderítő információgyűjtő rendszer minden forrást összefogó felderítő információgyűjtő központja, amelynek feladatai:

- a.) Vezeti a felderítő információgyűjtést, koordinálást, a felderítési igények kezelését (CCIRM).
- b.) Egyesíti és összeveti az információkat.
- c.) Továbbítja a felderítési adatokat a felderítő törzs számára.

Az összes forrást összefogó felderítő részleg összetétele a szétbontakozott információforrások függvényében változik, de magában foglalja a valamennyi, vagy az alkalmazásra kerülő haderőnemek és fegyvernemek képviselőjét:

- * légierő;
- * csapatrepülő;
- * elektronikai hadviselés (EW);
- * felderítés;
- * különleges műveleti erők;
- * tűzértség;
- * céltervezés és a csapások eredményének értékelése;
- * harcászati hírszerző szervezetek (HUMINT);
- * rádióelektronikai felderítő szervezetek (SIGINT);
- * felderítés elleni védelem (CI) szakértők;
- * kisugárzás- és jelfelderítés (MASINT) szakértők;
- * felderítő értékelők.

3.3.2. Információgyűjtő elemeket irányító részleg

Az információgyűjtő elemeket irányító részleg feladata, hogy végezze az információ-szerző (felderítő) szervek irányítását, az információgyűjtési terv követelményeinek megfelelően, és előre jelezze a felderítő törzs új információgyűjtési követelményeit.

A felderítési ciklus három szintjének, az irányítás, az információgyűjtés és a feldolgozás integrációja az egységes felderítő információgyűjtő rendszer összes forrást összefogó felderítő információgyűjtő központjába lehetővé teszi a közvetlen kapcsolatot a különböző érzékelők, a feladatszabó rendszer az értékelő és elemző feladatok között.

3.3.3 Az egységes felderítő információgyűjtő rendszer irányítása

A központi irányítás alapelveinek megfelelően az egységes felderítő információgyűjtő rendszert egy parancsnoknak kell irányítania, aki mindenre kiterjedő felelősséggel rendelkezik a rendszer műveleteinek irányítására, a parancsnok küldetésének megfelelően.

Céltervező csoport

Annak érdekében, hogy megteremtjük a teljes együttműködést, a céltervező csoportot integrálni kell a felderítő információgyűjtő rendszerbe. Annak érdekében, hogy az egységes felderítő információgyűjtő rendszer előnyeit ki tudjuk használni a céltervezés

érdekében, közvetlen kapcsolatot kell fenntartani a céltervező csoport és az egységes felderítő információgyűjtő rendszer többi eleme között.

Az egységes felderítő információgyűjtő rendszer biztosítja a manőverező harcmodor felderítéssel szemben támasztott, megnövekedett követelményeinek teljesítését. A többnemzeti műveletek magas interoperabilitást feltételeznek. Ha a rendszer egyes komponensei nem képesek közös tevékenységre, akkor a rendszer normál működéséből fakadó szinergikus hatás nem következik be.

Az egységes felderítő információgyűjtő rendszer hatékony működéséhez az összes komponensnek azonos szabvány szerint kell működnie, és a műveleteket egységes doktrínális alapon kell végrehajtani. Amikor az egységes felderítő információgyűjtő rendszer többnemzeti környezetben működik, ezeknek a követelményeknek teljesítése a siker záloga.

3.4 A pusztítás tervének felderítő támogatása

A céltervezési folyamatot békében és háborúban egyaránt végezzük. Békeidőben ezeket a folyamatokat a készenléti tervek és az összhaderőnemi műveleti terület felderítő előkészítése (IPB) támogatására alkalmazzuk. A várható alkalmazási területek kiválaszthatók az információgyűjtés „céljának”. Válság és háború esetén a folyamat támogatja a tűzrendszerek és az információgyűjtő erők alkalmazását.

A céltervezés meghatározása: „Az a folyamat, mely során kiválasztjuk a célokat, és hozzárendeljük az azokra megfelelő pusztító hatást, számításba véve a műveleti követelményeket és képességeket.” A céltervezés olyan hadműveleti eljárás, amit a felderítés eredményei tesznek lehetővé. Az eljárás alkalmazható a katonai műveletek teljes spektrumában a vezetés minden szintjén, emellett optimalizálja a célok mélységben való támadását is. A céltervezés nem egyszerűen a cél földrajzi elhelyezkedésének meghatározási folyamata, hanem személyek, csoportok, a gazdaság, az elektromos hálózat és számos más nem azonosítható terület lehet a céltervezés tárgya.

3.4.1 A céltervezés folyamata

A potenciális célok meghatározásának folyamata az ellenségről szóló felderítési adatok elemzésével kezdődik, mely a meghatározott célok támadására tett javaslatot is tartalmazza. Ezt az elemzést a parancsnok rendelkezésére álló támadó rendszerek képességeinek figyelembevételével kell elvégezni annak érdekében, hogy a céltervező csoport meg tudja határozni azokat a sebezhető pontokat, melyek kihasználása lehetővé teszi a parancsnok által elvárt végállapot elérését. A céltervezés széleskörű tevékenység, nemcsak a szárazföldi, a légi és a haditengerészeti fegyverrendszerek által történő megsemmisítés, hanem magában foglalja a különleges erők, az elektronikai hadviselés, és más nem halálos rendszerek alkalmazásának tervezését is. Fontos kiegészítője más képességeknek, például az információs műveleteknek. A céltervezési folyamat során meg kell határozni,

hogy milyen célokat, milyen erőkkel és milyen fontossági sorrendben kell támadni. Meg kell határozni azt is, hogy az adott cél csak korlátozottan, vagy egyáltalán nem támadható. Ezen túlmenően a folyamat célja, hogy biztosítsa valamennyi bevont erő részére a saját céltervezést, a koordinációs felelősségeket, valamint a térben és időben történő korlátozásokat.

3.4.2 A céltervezési ciklus

A katonai erő célok ellen történő alkalmazása, a céltervezési folyamat szakaszai közti kapcsolatot figyelembe véve ciklikus jellegű.

A célokat az alábbiak szerint csoportosítjuk:

Hadászati célok azok a célok, amelyek a szembenálló fél hosszú távú képességeit, és az ellenségeskedés fenntartását biztosítják, például a hadászati vezetés és irányítás, a gazdasági infrastruktúra, illetve azok a célok, amelyek, hatással vannak a polgári lakosságra. Minden cél, amely a tömegpusztító fegyverekkel, vagy a nukleáris energiával áll kapcsolatban, a jellegénél fogva hadászati értékű.

Hadműveleti célok azok a célok, melyek a szembenálló fél katonai képességeit biztosítják, például a légvédelmi rendszerek, lőszerraktárak stb., vagy közvetlenül támogatják a szembenálló fél ellenségeskedést lehetővé tévő képességét, például a kommunikációs vonalak.

Harcászati célok a szembenálló fél katonai erői, melyek hatással lehetnek a harcászati parancsnok műveleti területére, de nem vesszük figyelembe a közvetlen légi támogatás céljait, például a második lépcső erőket és az ellátási területeket.

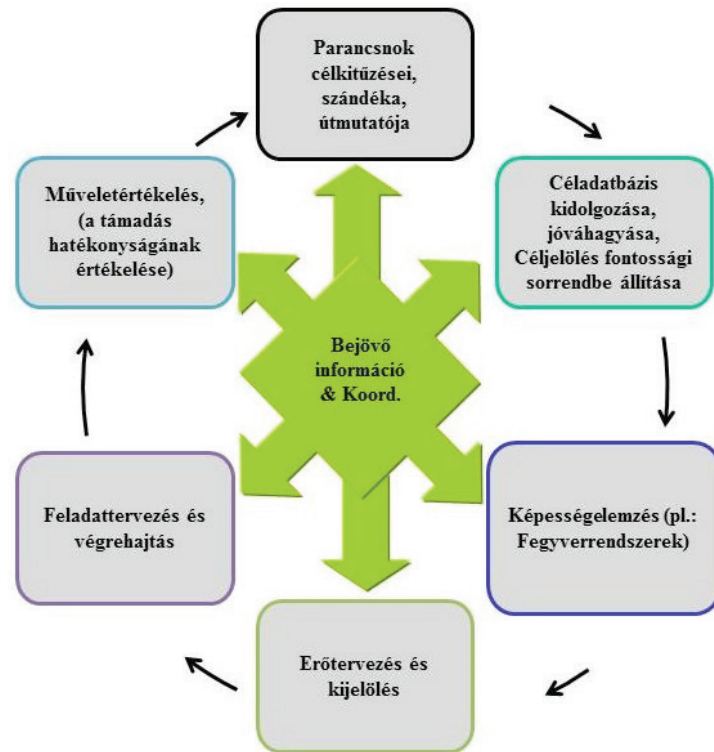
A hadműveleti és harcászati szinten hozott célkiválasztási döntések hadászati eredményeket is hozhatnak. A modern technológia folyamatosan javítja a hagyományos és a nem halálos fegyverek hatékonyságát a hadászati és hadműveleti szintű célok ellen. A képességek irányítása – annak érdekében, hogy alkalmazásuk megegyezzen a nemzeti célkitűzésekkel, a hadászati célokkal, és a hadműveleti tervekkel – fontos, és szükség-szerűen politikai jelentősége van. Ezért az alapelveket és a céltervezés eljárásait a legmagasabb szinten kell meghatározni, a hadműveleti és a harcászati céltervezési döntéseknek pedig összhangban kell lenniük a hadászati elgondolásokkal és célkitűzésekkel.

A céltervezési ciklikus jellege

A katonai erők célok ellen történő irányítási feladatainak kölcsönös viszonyát céltervezési ciklusnak nevezzük. Ez olyan működési mechanizmus, melyben az egységes felderítő információgyűjtő rendszer eredményei kapcsolódnak a csapásmérő rendszerekhez annak érdekében, hogy biztosítsák minden egyes cél ellen a legmegfelelőbb eszköz alkalmazását.

A céltervezést a 15. ábrán bemutatott ciklusnak megfelelően hatjuk végre, melyet az összhaderőnemi parancsnokság céltervező csoportja hangol össze. A céltervezési folyamat jelentős részét a hadműveleti tervezési folyamat tervezési szakaszában hajtjuk

végre, mielőtt a műveletek megkezdődnének. A célkiválasztás és támadás egy döntési sorozat után történik. Ez lehetővé teszi, hogy a célokat, amint azonosításuk megtörtént, támadhassuk, a parancsnokra való további hivatkozás nélkül.

15. ábra. Az összhaderőnemi célkezelés folyamata⁷⁰

A céltervezési ciklus lépéseihez nyújtott felderítő támogatás meghatározó az eljárás sikeres végrehajtásához. A céltervezési ciklus és a felderítési eljárás lépései közötti kapcsolat az alábbi:

Célok meghatározása

Az eljárás első lépése a kulcsfontosságú célterületek meghatározása. A ciklus ebben a lépésben a kiinduló információkat a fontos célterületekről (TAI) a műveleti terület felderítő előkészítéséből (IPB), a felderítési alapadatokból, valamint a hadászati és hadműveleti szintű parancsnokságok felderítő adatbázisaiból kapjuk.

Amikor a kulcsfontosságú célterületeket meghatároztuk, folytatjuk a célok típusának pontosítását, amikre a főerőkifejtés összpontosít. Ez magában foglalja:

- * *A nagy értékű célokat* (High Value Targets, HVT) Ezek azok a célok, melyekre a szembenálló fél parancsnokának szüksége van saját cselekvési változata (COA) sikeres végrehajtásához. A nagy értékű célok sikeres megsemmisítése jelentősen csökkenti az ellenség lehetőségeit saját műveletének végrehajtására.
- * *Döntő fontosságú célok* (High Pay-Off Targets, HPT). Ezek olyan célok, melyek megsemmisítése jelentős mértékben hozzájárul a parancsnok műveletének sikeréhez, és az ellenség cselekvési változatának megakadályozásához.
- * Végezetül meghatározzuk a pontosságot, amivel a célt le kell fogni. Ezek az információk szükségesek a ciklus fegyverzet tervezési szakaszához.

A végrehajtás tervezése

Amikor a fontos célterületről (TAI), a nagy értékű célokról (HVT) és a döntő fontosságú célokról (HPT) származó információkat a céltervező törzs integrálja az összhaderőnemi céllistába, a felderítő törzs kialakítja az összhaderőnemi céllistából a célok információs követelményeit, és felveszi az információgyűjtési tervbe. Ezzel egyidejűleg a céltervező törzs meghatározza a csapások eredménye értékelésének (BDA) ismérveit, melyből következtetni lehet a támadás hatékonyságára. A felderítő törzs további információs követelményt alakít ki ezekből a követelményekből, és felveszi azokat az információgyűjtési tervbe.

Végrehajtás

Az információgyűjtést vezető biztosítja, hogy az információgyűjtő rendszer részére történő feladatszabás megfeleljen a ciklus végrehajtási szakaszában a csapások eredményének értékeléséhez szükséges információs követelményeknek.

A csapások eredményének értékelése

A céltervezési ciklus utolsó lépése a felderítő törzs által, a ciklus végrehajtási tervében megfogalmazott követelmények szerint készített értékelés. Ez meghatározza, hogy elértük-e az elvárt hatást a célon. Ha ezt nem értük el, akkor a felderítő törzs újból áttekinti az összes céltervezési információt, hogy meghatározza, milyen további tevékenységet kell végrehajtani, mielőtt újra elkezdénék a céltervezési ciklust.

A felderítési és a céltervezési folyamat szorosan kapcsolódik egymáshoz. A céltervezés kihasználja a felderítési ciklus irányítási és információgyűjtési szakaszát, illetve kisebb mértékben feldolgozási szakaszát is, mivel a céltervezési információk a felderítési adatokból erednek, valamint végrehajtja a csapások eredményének értékelését. A felderítő és a céltervező törzseknek időről időre meg kell osztaniuk egymás között az információforrásokat. Ezekben az esetekben parancsnoki döntésekre van szükség, hogy a parancsnok meghatározza a rendelkezésre álló információforrások szándékai szerint történő felhasználását. Ehhez megfelelő érzékenységre és kidolgozott eljárás módra van szükség a parancsnokság szervezeteiben.

⁷⁰ Magyar Honvédség Összhaderőnemi műveleti doktrína. 1. kiadás. MH DOFT kód: MD 3 (1) 2013. 4-16.

A céltervezési folyamat lehetővé teszi a leghatásosabb tűzerő alkalmazását a parancsnok küldetésének támogatása érdekében. Ezt hatékony felderítő rendszernek kell támogatnia. Elsőként a helyszínen rendelkezésre álló jól szervezett, egységesen felépített felderítő információgyűjtő rendszert nyújtja a támogatást. A többnemzeti műveletekben a közös doktrína és eljárásmodok alkalmazása mind a felderítési, mind pedig a céltervezési folyamatban elengedhetetlen a sikeres céltervezési eljárás végrehajtásához.

Összegzés

A tanulmányban a felhasznált irodalmakban fellelhető, műveleti tapasztalatokra vonatkozó különböző dokumentumok elemzésével igyekszem bemutatni a felderítő rendszer működési sajátosságait, tapasztalatait és a műveletekre gyakorolt további várható hatásait.

Az összhaderőnemi felderítés (hírszerzés) továbbra is központi szerepet játszik az aszimmetrikus műveletek hatékonysága szempontjából, s a jövőben olyan konfliktuskezelési eszközként jelentkezik, amely alkalmas az erők megsokszorozására, saját csapataink megóvásának támogatására az emberéletek megmentésére.

A katonai műveletek alapja a nemzeti hírszerzési kapacitás lehetőségeinek optimális kihasználásával történő hatékony felderítő (hírszerző) tevékenység. A Magyar Honvédség a kor kihívásainak megfelelően, de különösen a NATO-hoz történő kapcsolódásunkat követően felgyorsította a különböző felderítő eszközök fejlesztésével, rendszeresítésével és az alkalmazás lehetőségeivel kapcsolatos kutatásait. Hazai, bilaterális és multilaterális fejlesztési és kutatási projektek sora jellemezte az elmúlt közel másfél évtized fejlesztési irányainak kijelölését. Többek között UAV eszközök felderítő rendszerbe integrálásával, megfelelő platformok kialakításával a felderítő képesség jelentősen kiterjeszhető, hatékonysága megnövelhető.

Az (összadatforrású) felderítéssel, hírszerzéssel már jóval a műveletek tervezésének kezdetétől számolni kell. Az ISTAR71 képességek elérése, amely támogatja a hadműveletek tervezését és végrehajtását, lehetővé teszi a parancsnoknak, hogy elérje a hadműveleti célját a konfliktusok teljes spektrumában.

Felhasznált irodalom

- BALOGH Péter: *A szövetségi felderítő rendszer korszerűsítése, avagy néhány gondolat a NATO földfelszín felderítő rendszerének megteremtéséről*. Felderítő Szemle XI.3–4. 126–138.
- FLORY, Peter: *After Lisbon, Execution Is Key*. *Defense News*. <http://www.defensenews.com/article/20101129/DEFBEAT05/11290307/After-Lisbon-Execution-Is-Key>, 2013.10.22.
- HOLNDONNER Hermann: *A harcászati szintű katonai felderítés elmélete*. Egyetemi jegyzet. ZMNE, Bp. 2010.
- HOLNDONNER Hermann: *Zászlóalj- harccsoport erejű kövélék felderítő támogatásának aktuális kérdései*. *Hadtudományi Szemle*, 6. 4. 2013. 11–21.
- KŐSZEGVÁRI Tibor: *A katonai felderítés helye, szerepe és problémái a terrorizmus elleni küzdelemben*. Felderítő Szemle, V. Különszám, 2006. 22–31. Szun Ce: *A hadviselés törvényei*. <http://mek.oszk.hu/01300/01345/01345.htm>
- SZABÓ József (szerk.): *Hadtudományi Lexikon*. Magyar Hadtudományi Társaság, Bp.1995.
- VÁRHALMI A. Miklós: *A hírszerzés, felderítés szerepe és jelentősége a XXI. századi NATO számára*. Tanulmány. 2008.
- A felderítés elvei és gyakorlata. MH DOFT kód: 11514 HM HKF 2010.AAP-6 NATO GLOSSARY OF TERMS AND DEFINITIONS 2014. Magyar fordítás
- Ált-4/457 Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasítása. HM HVK Hadműveleti Csoportfőnökség 2013.
- Magyar Honvédség Összhaderőnemi Doktrína. 2.kiadás
- Magyar Honvédség összhaderőnemi felderítő Doktrína. 2. kiadás. 2013.
- Magyar Honvédség Összhaderőnemi Műveleti Doktrína. 1. kiadás. MH DOFT kód: MD 3 (1) A Magyar Honvédség kiadványa, 2013.
- NATO szakkifejezések és meghatározások szógyűjteménye 1996. évi kiadás
- NATO Alliance Ground Surveillance Management Agency. 2013. NAGSMA. October 24. <http://www.nagsma.nato.int/default.aspx>, letöltés: 2013.10.22.

Ábrák jegyzéke

1. ábra. A katonai felderítés vertikális tagozódása (saját szerkesztés)	12
2. ábra. A műveleti terület kiterjedése (saját szerkesztés).....	12
3. ábra. A művelet közege és az érdekeltségi körzet.....	15
4. ábra. A felderítési ciklus.....	31
5. ábra. Az információgyűjtés összehangolása (saját szerkesztés)	33
6. ábra. A felderítési és megfigyelési (információgyűjtési) ciklus (saját szerkesztés)...	35
7. ábra. Felderítő információgyűjtő és -értékelő központ (saját szerkesztés)	38
8. ábra. A felderítő adatértékelő csoport munkahelye (saját szerkesztés)	39
9. ábra. A Magyar Honvédség felderítő rendszere	44
10. ábra. Az MH ÖHP Felderítő főnökség kapcsolati rendszere.....	45
11. ábra. Zászlóalj harccsoport felderítő támogatása.....	47
12. ábra. Dandártámogató felderítő zászlóalj elvi felépítése.....	49
13. ábra. A felderítő század szervezete (saját szerkesztés).....	50
14. ábra. Nemzeti műveleti tervezés.....	69
15. ábra. Az összhaderőnemi célkezelés folyamata.....	78

Képek jegyzéke

1. kép. Felderítési adatok elektronikus megjelenítése.....	41
2. kép. Skylark-I.	56
3. kép. ARTHUR lokátor.....	58

